

24—30 april

Debatter m. m.

Torsdagen den 24 april		Sid.
Svar på enkla frågor:		
av herr Berglund (s) ang. vissa missförhållanden i samband med tillämpningen av datateknik vid skatteindrivningen i Stockholm		5
av herr Richardson (fp) ang. namn på den nya integrerade gymnasieskolan		8
av herr Sveningsson (m) ang. läkares anmälningsplikt beträffande trafikfarliga personer		10
av herr Hübinette (m) ang. stölder av sprängämnen från SJ:s godsvagnar		11
Svar på interpellationer:		
av herr Ernulf (fp) ang. den planerade motorvägen mellan Göteborg och Borås		14
av herr Nilsson, Nils, (cp) ang. skogsägarnas möjligheter att utnyttja planerade virkesterminaler		18
Meddelande ang. enkel fråga av herr Strandberg (m) ang. utbyggnaden av flygfälten inom stockholmsområdet		21

Fredagen den 25 april

Svar på interpellation av herr Stadling (s) ang. lekmannainflytandet vid beslut om ändrad indelning i läkardistrikt	22
---	----

Tisdagen den 29 april

Avdrag vid beskattningen för bilkostnad vid resa mellan bostad och arbetsplats	28
Om bättre belysning för motorfordon	41
Svar på interpellation av herr Berglund (s) ang. tillämpningen av expropriationslagstiftningen	42

	Sid.
Om förenkling av företagens uppgiftsskyldigheter m. m.	46
Om befrielse från arvsskatt för vissa stiftelser och sammanslutningar	49
Formalisering av domsskrivningen i brottmål	51
Pensionstillskott	55
Interpellation av herr Sveningsson (m) ang. bortforslande och skrotning av bilvrak	63
Meddelande ang. enkel fråga av herr Sveningsson (m) ang. platser för omlastning av virke vid allmän väg	64

Onsdagen den 30 april

Svar på interpellation av herr Skårman (fp) ang. åtgärder för kontroll av trafiken med snöscoter	65
Svar på enkel fråga av herr Strandberg (m) ang. utbyggnaden av flygfälten inom stockholmsområdet	68

Samtliga avgjorda ärenden

Tisdagen den 29 april

Statsutskottets utlåtande nr 52, ang. statsbidrag till Riksförbundet för kriminalvårdens humanisering	28
Bevillningsutskottets betänkande nr 31, ang. ändring i kommunal-skattelagen	28
Allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 32, om utbildning vid trafikskolorna i olycksfallsvård	41
— nr 33, om bättre belysning för motorfordon	41
— nr 34, om förenkling av företagens uppgiftsskyldigheter m. m.	46
Utrikesutskottets utlåtande nr 3, ang. riktlinjer för svensk export av krigsmateriel, m. m.	47
Bankoutskottets utlåtande nr 20, om förstatligande av krigsmaterielindustrin	47
Statsutskottets utlåtande nr 54, ang. förslag till statligt förskydd	47
— nr 61, ang. allmän beredskapsstat: vissa allmänna frågor	47
— nr 62, ang. allmän beredskapsstat: justitiedepartementet	48
— nr 63, ang. allmän beredskapsstat: utrikesdepartementet	48
— nr 64, ang. allmän beredskapsstat: försvarsdepartementet ..	48
— nr 65, ang. allmän beredskapsstat: socialdepartementet	48
— nr 66, ang. allmän beredskapsstat: kommunikationsdepartementet	48
— nr 67, ang. allmän beredskapsstat: finansdepartementet	48
— nr 68, ang. allmän beredskapsstat: utbildningsdepartementet	48
— nr 69, ang. allmän beredskapsstat: handelsdepartementet ..	48
— nr 70, ang. allmän beredskapsstat: inrikesdepartementet	48
— nr 71, ang. allmän beredskapsstat: industridepartementet ..	48
— nr 72, ang. utgifter på tilläggsstat III: justitiedepartementet	48

	Sid.
— nr 73, ang. utgifter på tilläggsstat III: utrikesdepartementet	48
— nr 74, ang. utgifter på tilläggsstat III: försvarsdepartementet	48
— nr 75, ang. utgifter på tilläggsstat III: socialdepartementet..	49
— nr 76, ang. utgifter på tilläggsstat III: kommunikationsdepartementet	49
— nr 77, ang. utgifter på tilläggsstat III: finansdepartementet..	49
— nr 78, ang. utgifter på tilläggsstat III: utbildningsdepartementet	49
— nr 79, ang. utgifter på tilläggsstat III: handelsdepartementet	49
— nr 80, ang. utgifter på tilläggsstat III: inrikesdepartementet	49
— nr 81, ang. utgifter på tilläggsstat III: civildepartementet ..	49
Bevillningsutskottets betänkande nr 34, ang. befrielse från arvs- skatt för vissa stiftelser och sammanslutningar som är befriade från gåvoskatt	49
— nr 36, ang. ändring i förordningen om sjömansskatt	51
— nr 37, ang. ändring i tulltaxeringsförordningen, m. m.	51
— nr 38, ang. antidumping- och utjämningstull, m. m.	51
— nr 39, ang. ändring i uppbördsförordningen, m. m.	51
Bankoutskottets utlåtande nr 21, ang. anslag på tilläggsstat II: Riksdagen och dess verk m. m.	51
— nr 22, om en översyn av riksdagens handläggnings- och kansli- rutiner	51
Första lagutskottets utlåtande nr 28, ang. ändring i rättegångsbal- ken	51
— nr 29, om handläggning av narkotikamål inom stängda dörrar	55
— nr 30, om rätt att överklaga övervakningsnämnds beslut i pass- ärenden	55
— nr 31, om omprövning av bestämmelserna beträffande handel med explosiva varor	55
Andra lagutskottets utlåtande nr 39, ang. sjukpenningklass vid s. k. bristyrkesutbildning	55
— nr 41, ang. pensionstillskott, m. m.	55
Statsutskottets utlåtande nr 53, ang. pensionstillskott, m. m.	62
Andra lagutskottets utlåtande nr 42, om återplacering i sjukpen- ningklass i visst fall	62
— nr 43, om samordning mellan sjukpenning och sjukbidrag ..	62
Tredje lagutskottets utlåtande nr 33, ang. utformningen av körkort	63
— nr 34, om obligatorisk reflexanordning för gående	63
— nr 35, om rätten att parkera i s. k. T-kors	63
Jordbruksutskottets utlåtande nr 14, ang. allmän beredskapsstat: jordbruksärenden	63
— nr 15, ang. utgifter på tilläggsstat III: jordbruksdepartementet	63
Allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 35, om åtgärder för att förhindra trafikolyckor bland skolungdomen	63
— nr 36, om intensifierad forskning och upplysning om allergier	63
— nr 37, om inrättande av beställningscentraler för byggnads- reparationer	63

Torsdagen den 24 april

Kammaren sammanträdde kl. 16.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollet för den 16 innevarande månad.

Ang. vissa missförhållanden i samband med tillämpningen av datateknik vid skatteindrivningen i Stockholm

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet STRÄNG erhöll ordet för att besvara herr *Berglunds* (s) fråga angående vissa missförhållanden i samband med tillämpningen av datateknik vid skatteindrivningen i Stockholm, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 18 april, och anförde:

Herr talman! Herr Berglund har frågat mig om jag observerat att det år 1966 i Stockholm införda systemet med skatteindrivning genom databehandling — enligt uppgifter i dagspressen — medfört kaos i Stockholms skatteindrivning så att en oproportionerligt hög avskrivning av stockholmarnas skatteskulder måste göras under senare år jämfört med vad som under dessa år avskrivits i landet i övrigt, där detta system ej tillämpas, samt att systemet i ett stort antal fall medfört att överskjutande preliminär skatt enligt 1968 års taxering överförts till kronofogdemyndigheten till följd av felaktiga uppgifter om restförda obetalda skatter. Slutligen har herr Berglund frågat vilka åtgärder jag ämnar vidta för att komma till rätta med detta förhållande.

Skatteindrivningen i Stockholm har traditionellt visat ett klart sämre resultat än genomsnittet för landet. Samma förhållande kännetecknar övriga storstadsregioner. Bl. a. för att råda bot på

detta påbörjades någon tid efter förstatligandet av exekutionsväsendet den 1 januari 1965 en övergång till ADB-rutiner vid skatteindrivningen i Stockholm. Omläggningen har medfört vissa svårigheter, men uppgifterna i pressen är betydligt överdrivna. Inte heller har procenten för avskrivning av stockholmarnas skatteskulder varit oproportionerligt hög under de senaste åren som helhet taget.

De svårigheter som uppkom för skatteindrivningen i Stockholm i samband med övergången till ADB är numera i stort sett övervunna. Indrivningsresultatet bör emellertid kunna förbättras. I detta syfte utreder exekutionsväsendets organisationsnämnd och statskontoret f. n. utformningen av det administrativa systemet inom exekutionsväsendets område.

Herr BERGLUND (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Sträng för svaret, samtidigt som jag vill betona att sådana saker som jag påtalat i min enkla fråga kan inträffa överallt där man försöker rationalisera en verksamhet. Men även mot den bakgrunden tycker jag att svaret är en smula optimistiskt hållet.

I sakfrågan är läget följande: År 1965 hade man avskrivningar på restantier med 2,8 procent i Stockholm och 3,1 procent i landet i övrigt. Siffrorna från 1965 var alltså rätt lika. Sedan har man i Stockholm skaffat datamaskiner. Utvecklingen från 1965 till 1968 har blivit följande. I Stockholm har restantiesumman, alltså skatteskulder som lämnats till indrivning, ökat med 33 procent och i landet i övrigt med ungefär 90 procent. Men ser man på avskrivningsprocenten så har denna i Stock-

Ang. vissa missförhållanden i samband med tillämpningen av datateknik vid skatteindrivningen i Stockholm

holm mer än tiodubblats och kommit upp till den notabla siffran av 14,4 procent 1968 medan landet i övrigt håller sig på 7,3 procent. Av 409 miljoner kronor att indriva i Stockholm har avskrivits 59 miljoner år 1968 och på 1 579 miljoner kronor i landet i övrigt har man endast behövt avskrivna 115 miljoner kronor. Avskrivningsbeloppet i Stockholm är således mer än hälften av vad som avskrivits i landet i övrigt, medan restantierna där är fyra gånger så stora som i Stockholm. Detta innebär att man faktiskt genom datamaskinerna fått en högre avskrivningsprocent i Stockholm — om vi skall tro personaluppgifterna.

Detta får också biverkningar. Man tvingas göra avskrivningar därför att man efter övergången till det nya systemet inte hinner med indrivningarna. De personer som på detta sätt befrias från skatt men som borde ha betalat kanske inte har något att invända, men andra skattebetalare drabbas i stället. Här inträffar det alltså att den pliktrogne skattebetalaren får betala för den mindre pliktrogne.

Övergången till datamaskin har också fått andra icke önskvärda konsekvenser, t. ex. att folk förs upp på restlängd som inte skall stå där. Vidare händer det att personer som klagat hos uppborndsmyndigheten inte får något besked, i alla händelser inte utan avsevärd tidsutdräkt. Dessutom rubbas naturligtvis folks förtroende för det allmänna, om de påförs skatter under motivering att dessa inte betalats, medan de i verkligheten har gjort det och inte får omgående besked när de klagat.

I en privat affärsverksamhet — om man nu skall ta ett sådant exempel — går det inte alls att sköta sina kundfordringar på det sättet. Uppborndsmyndigheterna begagnar till på köpet införsel, då man ju har krav på betydligt större noggrannhet.

Herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! Herr Berglund har i sin fråga åberopat en artikel i tidningspressen. Jag har studerat den där artikeln. Den var införd i en kvällstidning här i Stockholm. Men både herr Berglund och jag är väl tämligen immuniserade mot kvällstidningsreportage i vad det gäller vederhäftigheten. I detta fall är det fråga om utomordentliga överdrifter.

Jag förstår emellertid att herr Berglund kan tycka att de nu aktuella förhållandena ser en smula underliga ut. Han belyste dem med vissa siffersammanställningar.

För det första tror jag inte att en jämförelse mellan Stockholm och landet i övrigt är helt adekvat. Både deklara-tions-, uppbornds- och indrivningsproblemen blir av naturliga skäl svårare i en storstad än vad de är ute på landsbygden. Människorna i storstaden är mer differentierade till status och inkomst, mera flyttbara, mera föränderliga i sina förhållanden. Därför är en sådan här jämförelse mellan storstaden Stockholm exklusivt och riket i övrigt inte alldeles klarläggande.

Det är riktigt att indrivningen har varit större i Stockholm än i landet i övrigt. Med vad jag nu anfört tror jag mig ha förklarat anledningen till detta.

Nu står emellertid avskrivningarna logiskt i rimlig proportion till indrivningarna. Om jag gör en annan jämförelse än herr Berglund, en jämförelse med städer som inte är lika stora som Stockholm men ligger mer eller mindre i närheten av Stockholms storlek — jag tar städerna Göteborg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg, Eskilstuna och Gävle för att få en rik sortering — ter sig situationen bra mycket fördelaktigare för Stockholms vidkommande. Det visar sig att de avskrivningar man tvingats göra under de tre senaste åren inte är större för Stockholms vidkommande än i de andra nu nämnda städerna. Avskrivningarna ligger för de tre åren på ett

Ang. vissa missförhållanden i samband med tillämpningen av datateknik vid skatteindrivningen i Stockholm

medeltal av sju procent för Stockholm, Göteborg, Malmö och Eskilstuna och på ett icke obetydligt högre medeltal för Norrköping, Hälsingborg och Gävle. Jag tycker att denna jämförelse är, som jag uttryckte det, mer adekvat.

Vidare kan man inte göra sådana jämförelser som jag tyckte mig finna i herr Berglunds redovisning. Att man 1966 — som var det första år Stockholm tillämpade ADB-systemet — får en indrivning som är så låg som en halv procent och 1968 en indrivning som är uppe i tio procent är inte ett uttryck för att ADB-systemet misslyckats. Det hela har sin naturliga förklaring däruti att man det första året tvingades använda all den personal man hade till att organisera upp ADB-kontoret och den maskinella och mekaniska redovisning som ADB-systemet innebär. Man fick helt enkelt slå av på takten i fältarbetet. När man sedan hade organiserat ADB-kontoret, tog man itu med fältarbetet icke allenast för 1968 utan även för de tidigare åren. Där har man den naturliga förklaringen till den relativt starkt accentuerade ökningen. När jag gör denna jämförelse för att rehabilitera Stockholm, vilket jag föreställer mig att herr Berglund är tillfredsställd med i sin egenskap av gammal stockholmare, vill jag understryka att det bara är Stockholm som har tillämpat datasystemet under dessa tre år, medan de övriga jämförbara städerna fortfarande arbetar med den gamla manuella metoden. Utifrån den jämförelsen kan man inte säga att datasystemet misslyckats utan snarare motsatsen. Jag har velat ge dessa kompletteringar på denna punkt.

Herr Berglund avslutar sin fråga med att ta upp ett annat problem, nämligen påståendet i tidningarna att den över-skjutande skatten enligt 1968 års taxering i ett stort antal fall överförts till kronofogdemyndigheterna för att täcka felaktigt restförda skatter. Den uppgiften är emellertid felaktig. Det finns na-

turligtvis en förklaringsgrund även där. Man har under senare tid sammanfört Stockholms stad och Stockholms län till ett gemensamt uppbördsområde, och det har föranlett en definitiv omnumrering av alla skatteredovisningsskyldiga, vilket skapade en komplikation i redovisningen, då en hel del skattskyldiga fortsatte att redovisa på sina gamla nummer. Uppbördsmyndigheterna var dock på det klara med att man inte gärna kunde straffa dem som betalt preliminärskatt genom att kvitta på grund av ofullständigheter i systemet. Därför har man inte haft något kvittningsförfarande under 1968. Däremot har man självfallet använt kvittningsförfarandet för tidigare kvarliggande kvarskatter och avräknat dem mot den överskjutande skatt som reguljärt återlämnats i slutet av 1968 till den medborgare som varit berättigad därtill. Däremot har någon sådan kvittning inte skett under 1968.

Med detta tror jag att herr Berglunds oro beträffande det sista avsnittet av hans fråga på det hela taget skall vara stillad.

Herr BERGLUND (s):

Herr talman! Jag vill försäkra herr finansministern att jag inte varit så lättsinnig att jag bara läst tidningarna; jag har även gjort egna forskningar. Jag har som utgångspunkt tagit 1965, alltså innan man övergått till det nya systemet. I samband med hela denna redogörelse vill jag också säga att aldrig har skillnaden mellan Stockholm och landet i övrigt i fråga om avskrivningar varit så stor som 1968.

Jag vill ifrågasätta om svårigheterna är övervunna, men jag är glad att jag fäst finansministerns uppmärksamhet på förhållandena. Både finansministern och jag vill ju att verksamhet som bedrivs av det allmänna skall fungera väl, och jag ställde min fråga på grund av att jag funnit att förhållandena, så som

Ang. namn på den nya integrerade gymnasieskolan

de ter sig för den enkle medborgaren, för närvarande inte är tillfredsställande. Jag hoppas att de skall kunna rättas till så snart som möjligt; det är inte så stora problem. Om man bara sätter kunnigt folk på uppgiften rättar de snart till vad som brister.

Herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! Det finns ytterligare en synpunkt som jag skulle vilja anföra, och därefter föreställer jag mig att herr Berglund är helt nöjd.

År 1965 rörde sig avskrivningarna om 2,8 procent, och då arbetade man fortfarande med den traditionella manuella metoden. Vid motsvarande tid var avskrivningarna i Göteborg 3,2, i Malmö 1,8, i Hälsingborg 0,5, i Eskilstuna 4 och i Gävle 4,5 procent. Det var över huvud taget ganska låga avskrivningar. Under 1968, då man i Stockholm använde ADB-systemet men däremot inte i de övriga städerna, var avskrivningsprocenten i Stockholm 10,5, Göteborg 10,3, Malmö 7,5, Norrköping 10,3, Hälsingborg 10,2, Eskilstuna 11,2 och Gävle 12,9. Utvecklingen var exakt densamma i samtliga städer, oavsett om man använt datamaskiner eller suttit och arbetat med bläck och penna, reservoarpenna, kulspetspenna eller blyertspenna. Den omständigheten att datamaskinen kommit in i bilden kan inte åberopas som ett skäl till denna utveckling.

Det finns emellertid en annan, mycket naturlig förklaring. 1965 hade vi en högkonjunktur. Under 1968, då vi bakom oss hade 1967 års inkomster och 1968 som taxeringsår, var konjunkturen en annan. Jag föreställer mig att det fanns människor som hade anpassat sina utgifter till högkonjunktursförhållanden och därför vaknade upp med en kvars katt, som var större 1968 än under högkonjunkturåret. Som jag inledningsvis sade finns det en logisk relation mellan indrivningsresultatet och kvars kattens höjning.

Jag tror att denna sista kommentar ger åtskilligt mer av sanningen när det gäller att förklara den utveckling vi haft.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Ang. namn på den nya integrerade gymnasieskolan

Herr statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet PALME erhöll ordet för att besvara herr *Richardsons* (fp) fråga angående namn på den nya integrerade gymnasieskolan, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 17 april, och yttrade:

Herr talman! Herr Richardson har frågat mig vilket namn jag tänker ge den integrerade gymnasieskola som 1968 års riksdag fattade beslut om.

Beredningen av namnfrågan pågår alltjämt och jag kan därför f. n. inte lämna det begärda beskedet.

Herr RICHARDSON (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Palme för svaret.

Den direkta anledningen till att jag ställt den här frågan om namnet på den blivande gymnasieskolan är en iakttagelse som jag gjorde då jag läste U 68:s debattskrift Mål för högre utbildning. Man använder där nästan genomgående namnet mellanskolan. Detta är mot bakgrunden av riksdagens ställningstagande i samband med beslutet om den nya gymnasieorganisationen i höstas ganska anmärkningsvärt. Riksdagen avvisade nämligen då just det namnet och förordade bland de förslag som fanns med i propositionen namnet gymnasium. Om man därtill lägger att ordföranden i U 68 är statssekreteraren i utbildningsdepartementet, så är det — tycker jag — ganska naturligt att fråga sig om departementet trots riksdagens uppfattning tänker hålla fast

Ang namn på den nya integrerade gymnasieskolan

vid namnet mellanskolan. Detta användes ju som arbetsnamn i propositionen. Det vore värdefullt att få den saken kommenterad.

Statsrådet Palme förklarade i propositionen att han med ledning av den fortsatta diskussionen skulle föreslå Kungl. Maj:t att fastställa namnet på den nya skolan. Nu har det, såvitt jag kunnat märka, inte förekommit någon diskussion om namnet. Det vore intressant att få veta hur man inom departementet tänker ta reda på de olika berörda parternas uppfattning i denna fråga. Jag tänker då närmast på lärares och elevers uppfattning. Man kan för all del säga att denna namnfråga inte hör till de allra viktigaste frågorna, men den är ändå inte alldeles oväsentlig. Den nya skolan kommer ju att bli arbetsplats för flera hundra tusen människor.

Låt mig ytterligare framhålla en sak: På grund av den terminologiska förbistringen visar det sig svårt att diskutera frågor, som rör det frivilliga skolsystemet, utan att missförstånd uppstår. Eftersom det namn som 1968 års riksdag förordade, nämligen gymnasium, nu betecknar en del eller en sektor av den blivande skolan, måste man laborera med andra beteckningar för att hålla isär begreppen. Det problemet kommer ju att kvarstå, om Kungl. Maj:t fattar beslut i enlighet med riksdagens uttalade mening. Då måste man rimligtvis ge den skolform som nu går under beteckning gymnasium ett nytt namn, såvida man inte helt enkelt kan slopa namnen på alla tre sektorerna: gymnasium, fackskola och yrkesskola.

Att situationen för närvarande är minst sagt förvirrad framgår med all tydlighet, om man läser den s. k. huvudmannautredningens betänkande Huvudmannaskapet för de gymnasiala skolformerna. Där används åtminstone fyra olika beteckningar för en och samma sak — den integrerade gymnasieskolan, den gymnasiala skolan, den inte-

grerade gymnasiala skolan och mellanskolan. Likadant om inte värre är det i många andra sammanhang.

Det vore visserligen olyckligt, om namngivningen forcerades fram, men nog skulle det vara värdefullt, om diskussionen kring namnet kom i gång och om namnet kunde fastställas någorlunda snart. Statsrådet Palme har svarat att beredningen av namnfrågan alltjämt pågår. Det vore värdefullt att få veta hur långt arbetet har framskridit, när frågan kan tänkas få sin lösning och på vilket sätt olika intressenters synpunkter kan komma att inhämtas.

Herr statsrådet PALME:

Herr talman! Herr Richardson sköt på den stackars huvudmannautredningen. Såvitt jag kan förstå måste dess betänkande ha gått i tryck innan riksdagen uttalade sitt förord beträffande namnet. Utredningen var sålunda tvungen att famla litet grand i blindo.

Mitt svar är mycket enkelt. Herr Richardson konstaterade att någon förvirring uppstått och att det är svårt när man skall laborera med en term för en skolform som nu existerar, gymnasium, och ha samma term för en kommande skolform. Vid sakbehandlingen, som ju ändå är det centrala, har vi funnit att hela beredningsarbetet rörande detta väldiga komplex blir nästan omöjligt, om man använder ordet gymnasium, vilket riksdagen ju har förordat. Då får man hela tiden laborera med »det nuvarande gymnasiet» och »det därefter kommande gymnasiet». När man bereder frågan i sak, måste man hålla fast vid den enkla tankegång som jag framhöll i riksdagsdebatten. Man måste ha ett neutralt namn — mellanskolan eller vilket namn som helst som inte används för en nu existerande skolform. När beredningsarbetet är klart och det är dags att skriva en författning, då är tidpunkten inne att definitivt besluta om namnet.

Ang. läkares anmälningsskyldighet beträffande trafikfarliga personer

Jag skall gärna erkänna att sedan namnfrågan senast diskuterades i riksdagen har jag inte ägnat den någon överväldigande tid och tankeverksamhet, men jag skall med uppmärksamhet följa den debatt som kan uppstå i namnfrågan. När beredningen i sakfrågorna är klar och författningsarbetet skall börja — jag kan inte säga exakt när det blir — är det, som sagt, dags att fatta beslut om namnet.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. läkares anmälningsskyldighet beträffande trafikfarliga personer

Herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet LUNDKVIST erhöll ordet för att besvara herr *Sveningssons* (m) fråga till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående läkares anmälningsskyldighet beträffande trafikfarliga personer, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 9 april, och anförde:

Herr talman! Herr Sveningsson har frågat chefen för socialdepartementet, om han är villig att utfärda klarare direktiv vad gäller läkarnas anmälningsskyldighet beträffande personer som i egenkap av körkortinnehavare kan misstänkas utgöra en fara i trafiken. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Medicinalstyrelsen har i cirkulär den 26 april 1965 rekommenderat läkarna att anmäla till länsläkare, resp. förste stadsläkare, när en person befinner sig lida av sådan sjukdom eller defekt att den uppenbarligen kan medföra synnerlig fara för trafiksäkerheten vid förande av motorfordon. En förutsättning är att personen i fråga har eller kan antas ha körkort. Det åligger läns- och stadsläkare att vidarebefordra sådan anmälan till vederbörande länsstyrelse. I cirkuläret exemplifieras en rad sjukdomstillstånd som kan aktualisera anmälningsskyldigheten.

I prop. 1967: 55, där bl. a. vissa körkortsförändringar behandlades, anförde föredragande departementschefen, att det gått alltför kort tid sedan medicinalstyrelsens cirkulär utfärdats för att man skulle kunna bedöma dess effekt på anmälningarnas omfattning. Medicinalstyrelsen borde ägna frågan fortsatt uppmärksamhet och anmäla hos Kungl. Maj:t, om ingen förbättring skedde, eller själv överväga en anmälningsskyldighet.

En uppföljning har skett inom socialstyrelsen och problemet i hela dess vidd är nu i hög grad aktuellt inom styrelsen. En arbetsgrupp har nyligen tillsatts med uppgift bl. a. att överväga en anmälningsskyldighet i fråga om vissa sjukdomar eller defekter som kan bedömas trafikfarliga med hänsyn till att de kan leda till akut rubbning av medvetandet. Frågan om olika sjukdomars och defekters betydelse från trafiksäkerhetssynpunkt ägnas också i övrigt stor uppmärksamhet.

Något särskilt initiativ från min sida anser jag inte påkallat med hänsyn till den utredning som pågår.

Herr SVENINGSSON (m):

Herr talman! Jag tackar i vanlig ordning statsrådet för svaret på min fråga. Orsaken till att denna fråga framställts är närmast den att vid en i mars månad hållen konferens, anordnad av socialstyrelsen, för läns- och stadsläkare, hälsovårdskonsulenter och en del annan personal från länsstyrelserna framkom att det är ytterst olika vilka principer som tillämpas, när körkort indrages på grund av sjukdom.

Jag skall läsa upp ett stycke ur ett tidningsreferat från konferensen. Vid detta sammanträde har det redan talats om hur riskfyllt och vanskligt det är att återge vad tidningarna skriver, men det här citatet är inte ur någon aftontidning — de har ju fått sina domar här tidigare — utan ur Dagens Nyheter från den 15 mars, och jag hoppas att refera-

Ang. stölder av sprängämnen från SJ:s godsvagnar

tet är vederhäftigt. I ingressen står det så här: »En del läkare anmäler patienter med psykiska sjukdomar, dålig syn eller epilepsi för länsstyrelsen så att deras körkort kanske dras in, andra gör det inte. En del länsläkare sitter som förtroendeläkare i försäkringskassan, de får automatiskt tag i alla misstänkta fall. En del äldre läkare, som egentligen slutat praktisera, är oerhört populära som utfärdare av friskintyg för körkort.»

I referatet sägs vidare: »Olika läkare har emellertid helt skilda sätt att se på de här frågorna, visade det sig under diskussionen. Särskilt stor var förvirringen kring försäkringskassans förtroendeläkare. I vissa län anmäler dessa alla sjukdomsfall som kan misstänkas medföra trafikfaror, i andra inte. Det finns län där länsläkaren samtidigt är förtroendeläkare — och därmed anser sig kunna ta upp alla misstänkta ärenden. Enligt vissa av de närvarande läkarna var detta knappast författningss-enligt.»

Litet längre fram i artikeln kan man läsa: »Läkaropinionen är alltså splitt-rad i den här frågan. En del vill värna om patientens förtroende. Andra hävdar övertygande att det bör vara lika självklart att avhålla en sjuk från att köra bil som det är att isolera en smittspridare. Alla efterlyser klarare direktiv från socialstyrelsen.»

Det är allvarligt — och säkert anser personen i fråga att det är ett hårt ingripande — när någon på grund av sitt sjukdomstillstånd mister körkortet, men detta är i vissa fall nödvändigt. Personen kan, om han får ha kvar körkortet, vara en fara både för sig själv och andra. Angeläget är emellertid att dessa sjukdomsfall, då körkortet behöver indragas, blir så likartat bedömda och behandlade som möjligt. Det finns anledning framhålla att det bör ske en sträng kontroll över att ingen blir oriktigt och orättvist behandlad.

Jag tycker att vad som sägs i sista delen av svaret är värdefullt. Där utta-

las att en uppföljning har skett inom socialstyrelsen och att problemet är i hög grad aktuellt inom styrelsen. En arbetsgrupp har nyligen tillsatts, säger statsrådet, med uppgift bl. a. att överväga en anmälningsskyldighet beträffande vissa sjukdomar som kan bedömas vara trafikfarliga. Vidare anförts att dessa frågor ägnas ur trafiksäkerhets-synpunkt också i övrigt stor uppmärksamhet. Jag tackar för denna uppgift. Det verkar som om statsrådet inte skulle behöva ta något särskilt initiativ i just denna fråga. Vad som framkom vid den konferens jag här tidigare berört har kanske ändå betydtt en hel del.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Ang. stölder av sprängämnen från SJ:s godsvagnar

Herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet LUNDKVIST erhöll ordet för att besvara herr *Hübinettes* (m) fråga angående stölder av sprängämnen från SJ:s godsvagnar, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 16 april, och yttrade:

Herr talman! Herr *Hübinette* har frågat mig om jag observerat att stölderna av sprängämne från statens järnvägars godsvagnar fortsätter i oförminskad skala samt att låsning av de sprängämneslastade vagnarna inte är obligatorisk.

I mitt svar till herr *Hübinette* den 5 december förra året på en fråga om låsning av järnvägsvagnar lastade med vapen, ammunition och sprängämnen, nämnde jag bl. a., att frågan om en skärpning av reglerna för transport av dylika varor utreddes av SJ och rikspolisstyrelsen.

Utredningen är ännu inte klar men SJ har i avvaktan härpå vidtagit olika åtgärder för att minska riskerna för stöld ur järnvägsvagnar av vapen, ammunition och sprängämnen. Sälunda har linjebefäl och andra berörda upp-

Ang. stölder av sprängämnen från SJ:s godsvagnar

repade gånger direkt instruerats om vikten av skärpt bevakning av sändningar med bl. a. explosiva varor. Vidare har kontakter tagits med avsändare av dylikt gods med begäran att de skall låsa vagnarna med egna lås av solid beskaffenhet. Föreskrifter om obligatorisk låsning genom avsändarnas försorg av vagnar som innehåller explosiva varor har utarbetats men ännu inte utgetts. Bl. a. har nämligen vissa avsändare av olika skäl ställt sig skeptiska till en sådan skärpning. Vidare har tidigare erfarenheter visat att låsning i och för sig inte är ett tillräckligt effektivt medel för att hindra stöld av de farliga varorna.

Det är en väsentlig säkerhetsfråga som herr HübINETTE tagit upp. Behovet av effektiva åtgärder för att förhindra att obehöriga kommer åt explosiva varor, var de än förvaras, är odiskutabelt.

Järnvägsvagnar som innehåller dylikt gods är alltid föremål för speciell tillsyn under själva transporten. SJ:s personal har vidare skyldighet att på bestämmelsestationen underrätta mottagaren så snart som möjligt efter det att explosiv vara ankommit. För transport av dynamit, svartkrut och därmed i avseende på transportsäkerhet jämförbara sprängämnen och krutslag är föreskrivet, att mottagaren är skyldig att hämta eller lossa sådan vara senast två timmar efter det att varan blivit tillgänglig.

I normalfallen fungerar detta system tillfredsställande men under vissa förhållanden kan problem uppstå, t. ex. om en vagn med explosiva varor ankommer så sent till bestämmelsestationen en lördag att avhämtning av godset kan ske först måndag morgon. Över ett veckoskifte är det givetvis förenat med särskilda svårigheter att med tillgänglig personal upprätthålla en effektiv bevakning av vagnarna. Det har också visat sig att det företrädesvis är vid sådana tillfällen som vagnar brutits upp och tillgrepp av gods ägt rum. Jag för-

utsätter att man vid den pågående översynen av gällande regler särskilt beaktar nödvändigheten av att komma till rätta med dessa olägenheter.

Med hänvisning till det arbete som pågår inom SJ och rikspolisstyrelsen och till den uppmärksamhet SJ även i övrigt ägnar frågan är det min förhoppning att man inom den närmaste tiden skall komma fram till en lösning av de aktuella problemen så att säkerhetskraven i samband med transporter på järnväg av explosiva varor kan upprätthållas.

Herr HÜBINETTE (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Lundkvist för svaret på min fråga.

Det är riktigt att jag i höstas också tog upp denna fråga och i december fick svar från statsrådet Lundkvist. Jag vill förtydliga detta med att säga att svaret mycket riktigt gavs den 5 december. Frågan var dock ställd redan den 14 november. Jag fick då samma svar som i dag, nämligen att SJ och rikspolisstyrelsen håller på att se över reglerna för dessa transporter. Statsrådet sade då att han räknade med att den omprövning som skedde skulle kunna skapa bättre förhållanden.

Jag kan inte underlåta att i detta sammanhang framhålla att jag i samband med det förra svaret fick ett litet nyp i örat. Det var när statsrådet förklarade att redan innan jag ställt min fråga var den här omprövningen på väg. Jag vet inte om detta innebär en antydning om att riksdagsmän inte skall blanda sig i sådana här angelägenheter därför att de sköts på annat sätt. Men är det så anser jag att den här frågan har skötts dåligt. Ty räknat från den 11 november — då enligt statsrådet en omprövning redan inletts — har mer än ett halvt år gått, och stölderna pågår fortfarande.

När jag ställde frågan den gången hade grava tillgrepp skett i Uppsala. Några småpojkar hade tagit kilovis med

Ang. stölder av sprängämnen från SJ:s godsvagnar

sprängmedel och ställt till trassel. Den här gången har allvarliga tillgrepp skett i Karlskrona vid ett par olika tillfällen. Det var 42 kilo sprängdeg som stals ur en olåst järnvägsvagn plus en rulle stubintråd på 100 meter samt 200 kilo krutstubin. Detta var vid det ena tillfället, vad som hände vid det andra har jag inga uppgifter om.

Rikspolisstyrelsen och de i detta sammanhang ansvariga vid SJ säger att sådana här stölder förekommer. Jag är medveten om, statsrådet Lundkvist, att detta är ett besvärligt problem. Jag tror inte heller att man helt kan komma ifrån sådana tillgrepp. Men jag tycker att det ändå tar ovanligt lång tid att komma fram till något så när säkra förhållanden när ett halvt år nu har gått sedan man började angripa problemet och ännu inte kommit till något påtagligt resultat.

Statsrådet säger visserligen att linjebefäl och andra berörda befattningshavare fått tillsägelse att hålla uppsikt etc. men att det inte går att få till stånd en ordentlig låsning av vagnarna, därför att många avsändare av gods är skeptiska till detta. Det kanske kan hända att någon hesiterar inför kostnaden av ett lås, men jag tycker det är ett svagt argument att säga att det finns avsändare som är skeptiska. Nog borde SJ och rikspolisstyrelsen kunna utfärda sådana bestämmelser som verkligen blir åttlydda. Jag har själv varit med om att lasta gods på järnvägsvagnar. Då fanns ganska bestämda föreskrifter för lastningen. Varför skall man då inte också i det här fallet kunna skapa bestämmelser som försvårar dessa stölder?

I slutet av sitt svar tog statsrådet upp det förhållandet att järnvägsvagnarna kan komma fram till respektive stationer på en lördag, då personal att lossa vagnarna inte finns tillgänglig. Detta måste vara ett svepskäl. Som jag nyss sade: Nog skall SJ kunna dirigera trafiken så att en vagn, som man vet är lastad med sprängmedel, en farlig

vagnslast alltså, kan komma fram till sin bestämmelsestation när det går att lossa den utan onödigt dröjsmål. Så mycket råder man väl även inom SJ över tidsfaktorn, framför allt som det just är under lör- och söndagar som dessa tillgrepp skett i vagnar som står kvar med sitt innehåll på stationerna.

Mot bakgrunden av detta finns det all anledning för den som har ansvaret för dessa transporter att se till att vagnarna kommer fram vid en tidpunkt då de kan lossas.

Herr statsrådet LUNDKVIST:

Herr talman! Jag förstår inte varför herr Hübinette fått det intrycket av mitt svar att jag skulle tycka det var fel av riksdagsmännen att intressera sig för dessa frågor. Herr Hübinette hänvisade till den upplysning jag gav i samband med hans fråga i höstas, då jag — vilket jag minns mycket väl — förklarade att SJ redan hade sin uppmärksamhet riktad på det här problemet. Jag trodde att både herr Hübinette och jag var glada över detta.

Beträffande förklaringen till förhållandet att SJ inte anser sig kunna komma till rätta med frågan om lossning och lastning av järnvägsvagnarna under lör- och söndagar säger herr Hübinette att det måste röra sig om ett svepskäl. Nog borde väl SJ kunna dirigera dessa godstransporter med farlig last så att de nådde bestämmelseorten under andra dagar än lör- och söndagar, menar han. Jag kan tänka mig att risken för stöld ur dessa vagnar inte enbart föreligger på bestämmelseorten, utan stölder kan mycket väl också tänkas ske vid andra tillfällen, under transporten.

Jag har inte velat göra det här med lördagar och söndagar till ett svepskäl utan jag har, som herr Hübinette själv kan läsa i slutet av mitt svar, för egen del understrukt angelägenheten av att SJ riktar sin uppmärksamhet just på detta förhållande, ty inte heller jag tycker att det skall vara ett olösligt pro-

Ang. den planerade motorvägen mellan Göteborg och Borås

blem att klara ifrågavarande transporter över lördagar och söndagar.

Till slut medger ändå herr HübINETTE att detta problem *kan* vara svårt att lösa och att vi kanske inte kan komma fram till ett system som innebär fullständig garanti mot stölder. Men jag tror att vi kan lita på att SJ och rikspolisstyrelsen gemensamt är intresserade av att lösa problemet och att vi därför också kan hoppas på resultat av det arbete som de håller på med.

Herr HÜBINETTE (m):

Herr talman! Vi får verkligen hoppas, statsrådet Lundkvist, att SJ och rikspolisstyrelsen är gemensamt intresserade av att lösa detta problem. Men i så fall tycker jag att de borde manifesteras det intresset genom att något snabbare få fram bestämmelser som skulle kunna tillämpas. Jag vidhåller vad jag sade förut, nämligen att dessa transporter är en organisatorisk fråga som i sig också inrymmer en tidsfaktor.

Jag tycker ändå att man skulle kunna kräva att det här missförhållandet på något sätt eliminerades. Visserligen slötade statsrådet Lundkvist över saken med att säga att det ändå kan inträffa stölder under vagnens gång mellan de olika stationerna. Detta framgår inte av svaret utan där står det att om en vagn kommit fram till bestämmelseorten en lördag kan det hända att det blir trassel därför att lossning inte kan ske. Det är detta jag menar — är det då de väsentliga stölderna sker, borde SJ kunna organisera transporterna på ett bättre och mera tillförlitligt sätt.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. den planerade motorvägen mellan Göteborg och Borås

Ordet lämnades härefter ånyo till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet LUNDKVIST,

som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara jämväl herr *Ernulfs* (fp) interpellation angående den planerade motorvägen mellan Göteborg och Borås, och nu anförde:

Herr talman! Herr Ernulf har frågat mig om jag har för avsikt att påskynda det planerade motorvägsbygget Göteborg—Borås med hänsyn till den stora trafikmängden och den bristande trafiksäkerheten på nuvarande väg.

Till grund för upprustningen av det allmänna vägnätet ligger flerårsplanerna. I dessa planer tas de olika vägföretagen upp i en turordning, som i princip bestäms av företagets angelägenhetsgrad från samhällsekonomisk synpunkt. Detta innebär avvägningar mellan städer och landsbygd, mellan olika geografiska områden, mellan skilda vägkategorier på landsbygden samt mellan olika tekniska utförandealternativ. Viktiga faktorer i sammanhanget är trafikekonomi och trafiksäkerhet.

I gällande flerårsplaner för byggande av riksvägar i Göteborgs och Bohus län och i Älvsborgs län är motorvägen Göteborg—Borås upptagen med påbörjande under år 1970 på sträckan Göteborg—Landvetter. Arbetsplanen för denna del vann laga kraft under februari månad i år, varefter detaljplaneringen kunde påbörjas. Enligt vägverkets nuvarande produktionsplan kommer arbetena på projektet att kunna startas med inlösen av vissa fastigheter i väglinjen, omläggning av nuvarande väg osv. vid den tidpunkt flerårsplanen anger.

Delen Landvetter—Borås avses enligt flerårsplanen påbörjas under år 1971. Fastställd arbetsplan föreligger emellertid ännu inte för denna etapp. Författningens enligt revidering av flerårsplanerna pågår f. n., och de nya planerna kommer att omfatta perioden 1970—1974. I det sammanhanget får vägverket i höst ta ny ställning till när det blir möjligt att starta arbetena på denna del liksom om det blir möjligt att

Ang. den planerade motorvägen mellan Göteborg och Borås driva arbetena hårdare på den första etappen. Hänsyn måste då tas till övriga angelägna projekt på landets riksvägar.

Ombyggnaden av väg 40 mellan Göteborg och Borås har hög prioritet. Det är mot den bakgrunden som vägverket bedriver planerings- och projekteringsarbetet för motorvägsbygget. Med hänsyn härtill och den omprövning av vägprojektens inbördes angelägenhet som förestår inom flerårsplaneringens ram finner jag f. n. inte anledning att vidta ytterligare åtgärder i denna fråga.

Herr ERNULF (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Lundkvist för svaret på min interpellation.

Tyvärre måste jag säga att dess innehåll är en besvikelse för mig. Visserligen deklarerar statsrådet att han anser att ombyggnaden av väg 40 mellan Göteborg och Borås har hög prioritet, men han lämnar ingen utfästelse om när arbetet skall påbörjas utan hänvisar bara till den omprövning av vägprojektens inbördes angelägenhetsgrad som förestår inom flerårsplaneringens ram.

En motorväg mellan Göteborg och Borås kommer att bli av mycket stort värde för hela den region som den skall betjäna. Jag vill understryka att det för Sjuhäradsbygden — alltså området omkring Borås — och dess näringsliv, inte minst småindustrin, är av vital betydelse att denna motorväg snarast möjligt kommer till stånd.

Den nuvarande vägen har inte tillräcklig trafikkapacitet. Dessutom är den på långa sträckor både smal och krokig med dåliga siktförhållanden. Följden härav, i form av en skrämmande mängd trafikolyckor, har inte heller uteblivit. Jag har i min interpellation redovisat detta och skall nu inte upprepa olycksiffrorna.

I mitten av mars i år, dvs. drygt en vecka efter det jag framställt min in-

terpellation, var statsminister Erlander gäst vid årskongressen med det socialdemokratiska partidistriktet i Borås. Han tog då upp den fråga som jag väckt i min interpellation och lämnade mycket långtgående försäkringar om att motorvägsbygget skall påbörjas. Jag citerar Västgöta-Demokraten för den 17 mars.

»Tage Erlander i Borås med glad nyhet», stod det över hela första sidan. Och det var en glad nyhet. Därefter följde rubriken: »'Dödens väg' blir motorväg 1971!»

»Motorvägsbygget Göteborg—Landvetter kommer att igångsättas redan under nästa år och året efter, 1971, kommer delen Landvetter—Borås att påbörjas.» »Hela motorvägsbygget Göteborg—Rångedala beräknas vara klart i mitten på 1970-talet.» Tidningen tillägger: »Beskedet innebär en tidigareläggning av projektet med minst ett år.»

Efter detta mycket positiva uttalande från statsministerns sida hade jag naturligtvis väntat mig ett motsvarande besked från statsrådet Lundkvist. Det kan väl hända att det är naturligt att statsministerns uttalande på partikongressen måste dämpas något när det närmast ansvariga statsrådet här i kammaren skall redogöra för vad regeringen verkligen kan utlova eller inte utlova, men skillnaden mellan statsministerns mycket konkreta utfästelse och statsrådet Lundkvists besked att ingenting bestämt kan sägas är så stor att jag känner mig orolig. Skall boråsarna och andra som är intresserade av motorvägen hålla sig till vad statsministern tidigare har lovat eller till vad statsrådet Lundkvist har uttalat här i dag?

Herr SVENINGSSON (m):

Herr talman! Som interpellanten har nämnt var hans excellens herr statsministern Erlander i Borås för en tid sedan och gav löfte om att ifrågavarande motorvägsbygge ganska snart skall sättas i gång — redan 1970. Man kan

Ang. den planerade motorvägen mellan Göteborg och Borås

förstå att det kan vara trevligt för herr Erlander, när han efter så många år som statsminister och partiledare reser ut och tar avsked av organisationerna, att då ge ett stort och vackert löfte. Men det är klart att befolkningen i Sjuhäradsbygden har stora förhoppningar om att detta löfte kommer att infrias, att det inte bara var ett tomt löfte utan att det verkligen var innehåll i det uttalande som gjordes i Borås.

Herr statsrådet **LUNDKVIST**:

Herr talman! Jag kan inte finna att det föreligger några skillnader mellan den uppgift, som statsminister Erlander lämnade i Borås, och den uppgift som jag lämnat i dag.

Jag har sagt att i gällande flerårsplaner för byggande av riksvägar i Göteborgs och Bohus län och i Älvsborgs län är motorvägen Göteborg—Borås upptagen med påbörjande under år 1970. Det har också statsministern sagt och därom är vi helt överens.

När det gäller delen Landvetter—Borås avses arbetena enligt flerårsplanen påbörjas under år 1971. Jag kan inte heller på denna punkt se vad det är för skillnad mellan statsministerns uttalande och mitt.

Jag konstaterar endast att statsministern i alla avseenden uttalat sig med samma material från vägverket som underlag som det jag utgått från.

Herr **ERNULF** (fp):

Herr talman! Först och främst är det ju en väsentlig skillnad mellan statsministerns uttalande på partikongressen, att motorvägsbygget kommer att sättas i gång 1970, och statsrådet Lundkvists uttalande, att vissa planer är upprättade för detta projekt men att man ännu inte vet huruvida det kommer att förverkligas. Det ena uttalandet är ett löfte och det andra är ett besked att inget löfte kan lämnas.

Underlaget för såväl statsministerns

uttalande som statsrådet Lundkvists besked i dag skulle vara gällande flerårsplaner. Jag känner väl till dessa flerårsplaner men har ansett det underlaget vara för knapphändigt. Jag har därför genom riksdagens upplysningstjänst inhämtat besked från vägverket i frågan huruvida utsikter föreligger att dessa planer kommer att realiseras. Det var innan statsministern gjorde sitt uttalande.

Jag fick då det beskedet att motorvägen Göteborg—Borås projekteras vid de lokala vägförvaltningarna för en preliminär byggstart inte år 1970 — det har tydligen ansetts orealistiskt — utan under år 1971 för delen Göteborg—Landvetter och under 1972—1973 för delen Landvetter—Borås. Byggnadstiden beräknas till omkring fyra år för respektive delar.

Jag förmodar att statsministern innan han gjorde sitt uppseendeväckande och för oss i Sjuhäradsbygden mycket glädjande uttalande hade skaffat sig åtminstone samma informationer som de jag hade inhämtat för att framställa min interpellation. Om landets regeringschef — låt vara på en partikongress, där man gärna vill ha det litet extra trevligt — meddelar att det aktuella vägbygget skall komma i gång 1970, väntar man sig enligt min uppfattning att det ansvariga statsrådet ger täckning för statsministerns uttalande och lovar att han, om statsministern sagt detta, också i regeringen kommer att infria beskedet — jag skall kalla det besked i stället för löfte för att inte spetsa till situationen.

Jag känner därför verkligen på Sjuhäradsbygdens vägnar en djup besvikelse över att vi i dag fått höra att statsministerns uttalande i Borås bara grundade sig på en, uppenbarligen tämligen orealistisk, uppgift i en flerårsplan. Vi uppfattade det som ett löfte.

Om underlaget för beskedet var så svagt som statsrådet Lundkvist nu nämnt, tycker jag att detta är ytterligare en anledning till oro inför de utta-

Ang. den planerade motorvägen mellan Göteborg och Borås

landen som görs i en för en landsdel så vital fråga som denna. Jag vill vädja till statsrådet Lundkvist att överväga, om han inte kan lämna ett något mer bestämt löfte och säga att man med hänsyn till vad statsministern framförde i Borås kommer att sätta till alla klutar för att starta bygget så snart som detta över huvud taget är möjligt.

Herr statsrådet **LUNDKVIST**:

Herr talman! Jag förstår med hänsyn till den omsorg, med vilken herr Ernulf argumenterar i detta sammanhang, att hans syfte mera är att försöka framställa statsministerns upplysning och min upplysning som olika besked än att vinna klarhet i frågan.

Jag har manuskriptet till statsministerns tal framför mig. Han säger där: »Mellan Landvetter och Göteborg finns nu en färdig arbetsplan och detaljplaneringen pågår så, att arbetena ska kunna sättas i gång nästa år.» Jag har i mitt eget manuskript: »I gällande flerårsplaner för byggande av riksvägar i Göteborgs och Bohus län och i Älvsborgs län är motorvägen Göteborg—Borås upptagen med påbörjande under år 1970 på sträckan Göteborg—Landvetter.»

Nu menar tydligen herr Ernulf att jag, för att han skall tro på mig, utöver »med påbörjande under 1970» skall säga att den *skall* påbörjas under 1970. Jag förstår inte vad herr Ernulf egentligen är ute efter. Men det är väl bara ett försök att framställa statsministerns och min upplysning som två skilda svar. Jag har läst båda och finner dem kongruenta. Om herr Ernulf kan åstadkomma ett annat resultat av de båda upplästa meningarna skulle det vara intressant att få höra det.

Herr **ERNULF** (fp):

Herr talman! Jag har ingen önskan att komma åt vare sig statsministern eller statsrådet Lundkvist i denna frå-

ga. Mitt enda syfte är att tolka den besvikelse som nu måste uppstå i vår bygd efter de förhoppningar som väcktes när vi läste Västgöta-Demokratens referat av statsministerns anförande. Vi kunde inte fatta det på annat sätt än som en utfästelse inte bara om en plan innehållande en tidsangivelse utan om att verkligheten och planen skulle komma att sammanfalla.

Jag var givetvis inte med på den socialdemokratiska partidistriktskongressen, och jag har ingen anledning att bestrida riktigheten av vad statsrådet Lundkvist nu läst upp ur manuskriptet till statsministerns tal. Mitt syfte är endast att säga att efter referatet av statsministerns uttalande i Västgöta-Demokraten, och sedan ingen dementi följt på detta verkligt betydelsefulla besked, är det en stor besvikelse att i dag få veta att det bara innebär att en flerårsplan anger en viss tidpunkt utan någon garanti för att planen kommer att förverkligas. Jag hade verkligen hoppats, det vill jag ärligt säga ifrån, att jag skulle kunna öva påtryckning på statsrådet Lundkvist att dämpa vår besvikelse.

Herr statsrådet **LUNDKVIST**:

Herr talman! Herr Ernulfs senaste inlägg är väl ytterligare ett belägg för vilka syften han är ute i. Herr Ernulf påstår att det interpellationssvar som jag har lämnat i dag och som herr Ernulf nyss har fått tillgång till har skapat en sådan besvikelse i hela Boråsbygden att man nu verkligen måste få besked om att om jag säger att ett vägbygge på en viss sträcka är planerat att påbörjas under 1970 måste jag sedan tillägga att det skall påbörjas 1970. I annat fall känner inte herr Ernulf att han kan lita på vad jag säger i denna talarstol. Det stämmer enligt herr Ernulf inte överens med statsministerns löften om jag inte uttrycker mig i dubbel omgång om vad som skall ske 1970 med den här vägen.

Ang. skogsägarnas möjligheter att utnyttja planerade virkesterminaler

Herr ERNULF (fp):

Herr talman! Så långt kan jag inte tänka mig att statsrådet skulle vilja gå, men jag hade hoppats på ett kompletterande uttalande att regeringen verkligen har för avsikt att, om inte alldeles speciella hinder möter, se till att planen hålls. Tycker statsrådet Lundkvist att det är så märkligt om jag försöker få ett sådant uttalande som komplettering till uttalandet att motorvägsbygget har hög prioritet? Det skulle ha varit värdefullt om vi fått det.

Herr statsrådet LUNDKVIST:

Herr talman! Detta är verkligen vad jag sagt hela tiden. Både i mitt svar på interpellationen och i den fortsatta debatten har jag förklarat detta för herr Ernulf, men jag konstaterar att han i sin debatt uteslutande söker sak på denna punkt.

Om jag i ett svar på en fråga säger att man »avser att påbörja ett vägbygge 1970» är det den formulering vi ständigt använder. Vi står inte här och säger att det ena eller andra vägbygget skall påbörjas 1970, utan vi säger att man »avser påbörja» det. Det är ett sådant svar vi alltid lämnar. Ett starkare svar kan herr Ernulf inte få. Det rimmar också helt med den uppgift som statsministern lämnat i Borås. Jag har nyss ur hans manuskript läst upp vad han sagt.

Herr SVENINGSSON (m):

Herr talman! I Älvsborgs län råder stort och allmänt missnöje med statens sätt att sköta vägarna. Man kan därför förstå att statsminister Erlander tyckte det var angeläget att göra detta uttalande vid sitt besök där. Men det hade kanske varit värdefullt om statsministern långt tidigare under sin långa statsministertid hade visat ett större intresse för vägväsendet och att det hade utvecklats på ett annat sätt. Jag skall inte närmare lägga mig i tvisten

mellan interpellanten och statsrådet Lundkvist om vad som är avsikten, men jag vill än en gång understryka förhoppningen om att det besked som lämnats i statsrådets uttalande verkligen kommer att förverkligas.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Ang. skogsägarnas möjligheter att utnyttja planerade virkesterminaler

Herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet LUNDKVIST, som förklarat sig ämna vid detta sammanträde besvara även herr *Nils Nilssons* (cp) interpellation angående skogsägarnas möjligheter att utnyttja planerade virkesterminaler, erhöll ånyo ordet och yttrade:

Herr talman! Herr Nils Nilsson har frågat mig om jag är villig att medverka till att de virkesterminaler som i samverkan med statens järnvägar kommer att anläggas i Dalälvens virkesfångstområden blir tillgängliga för alla skogsägarkategorier, såsom det mindre, enskilda skogsbruket, besparingsskogar, ecklesiastiska skogar och domänverket, om det finns behov för dessa kategorier att transportera virke med järnvägen.

Flottning till kusten har i Dalälven sedan ca tio år tillbaka gällt endast virke till Stora Kopparbergs Bergslags AB:s och Korsnäs-Marma AB:s anläggningar. Avtal har träffats mellan dessa bolag och SJ om transport på järnväg av det virke som nu flottas från de centrala och inre delarna av Dalarna till kusten. Flottningen kommer att läggas ned år 1971.

För lagring av virke och utlastning på järnväg skall enligt avtalet nio virkesterminaler anläggas. Bolagen har därvid räknat med att deras på järnväg utlastade virke inte bara skall komma från egna skogar utan även bestå av virke köpt från utomstående i ungefär samma omfattning som tidigare. Ter-

Ang. skogsägarnas möjligheter att utnyttja planerade virkesterminaler

terminalerna är projekterade enbart för de mellan bolagen och SJ avtalade mängderna massaved och sågtimmer. Virket kommer att framföras i särskilda tåg och enligt en till avverkning, lagring, mottagning på industrierna och transportkostnaderna noga anpassad driftplan. Det är med hänsyn till dessa omständigheter uteslutet att annan trafik kan blandas med de avtalsbundna transportererna vare sig vid lagringen, lastningen eller transporten.

De avtalade transportmängderna motsvarar de totala kvantiteter som på senare tid årligen flottats från berörda områden till industrierna vid kusten. Då dessa mängder inkluderar vad bolagen tidigare köpt från utomstående, räknar SJ som en följd av flottningens nedläggande f. n. inte med någon ökning av virkestransporterna på järnväg utöver vad som följer av avtalet.

För den allmänna vagnslasttrafiken och därmed för transport av massaved till andra köpare än Bergslaget och Korsnäs-Marma råder ingen knapphet på utlastningsmöjligheter i området. För omlastning av virke från bil till järnväg finns på olika platser sex s. k. bockkranar. De nya virkesterminalerna kommer inte att inkräkta på de utlastningsområden som f. n. används kontinuerligt.

SJ är naturligtvis intresserat av att få ökade transporter. Skulle det visa sig att önskemål finns att anlägga virkesterminaler även för andra än de två nu berörda skogsbolagen är SJ berett att pröva detta positivt.

Herr NILSSON, NILS, (cp):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min interpellation och då i särskilt hög grad för svarets sista del, där det anförs att SJ är berett att positivt pröva frågan om ytterligare terminaler. Statsrådets medverkan häri uppskattas med säkerhet av många, kanske särskilt i mitt läns norra och nordvästra delar.

Där finns stora virkesfångstområden, från vilka transportvägarna skulle bli långa till de nordligaste planerade terminalerna — från Särna 10 mil och från Idre 14 å 15 mil. Då bron över Österdalälven vid Oxberg kanske inte har tillräcklig bärighet, kan transportererna bli än längre, ned till terminalerna i Mora eller Orsa. Vägsträckan ökas då med ytterligare 3—4 mil.

Vid en konjunkturedgång kommer de mera välbelägna områdena först i fråga, medan de med långa transportvägar med bil först faller bort. En terminal i Särna vore därför önskvärd och väl motiverad. Även för Lima—Transtrands-området vore en terminal önskvärd. Transportvägarna till närmaste planerade terminal skulle inte bli så långa som från Särna—Idre-området, men terminalen skulle förutom att den har betydelse i och för sig bidra till en förstärkning av trafikunderlaget för bandelen Malung—Särna. För de här berörda bygderna, från Lima till Idre, är bibehållandet av järnvägen av stor betydelse ur många synpunkter, och när jag nu har förmånen av ett samtal med kommunikationsministern vill jag något beröra dessa.

Det är här frågan om orter i en typisk glesbygd, där kommunerna försöker att så långt möjligt skapa arbetstillfällen för människorna. I det avseendet är järnvägen Malung—Särna av särskilt stor betydelse. Den huvudsakliga råvarubasen i dessa trakter är skogen, och en verksamhet som här skulle kunna ge arbete är sågverksföretag. För sågverken är det av vital betydelse att det finns möjlighet att direkt lasta virket på järnvägsvagnar.

En annan mera betydelsefull näringsgren i dessa bygder är turismen. Även för denna är ett bibehållande av järnvägen något väsentligt. I anslutning här till vill jag något beröra frågan om vägtrafiken. Vissa tider kan trafikströmmen vara mycket strid, och de tunga transportererna kommer under dessa perioder att vara mycket besvärande. Tra-

Ang. skogsägarnas möjligheter att utnyttja planerade virkesterminaler

fiken medför stora påfrestningar på vägarna, och kostnaderna härför är också av betydelse när det gäller att beräkna vinsten på järnvägstransporterna.

Frågan om nedläggning av bandelen Malung—Särna är, om jag inte misstar mig, under regeringens prövning. I varje fall är frågan föremål för överväganden. Jag vill till statsrådet rikta en vädjan från oss i norra Dalarna att järnvägen från Malung till Särna måtte bibehållas. Den är faktiskt av mycket stor betydelse för de bygder som det här är fråga om.

I svaret — jag har tidigare sagt att jag är tacksam för det, och jag finner det positivt — talas det också om de redan befintliga terminalerna. Jag skulle här vilja ställa en fråga.

Det är ju meningen att föra fram spår till dessa terminaler, och jag förstår att de två bolag jag talat om i min interpellation vill helt disponera dessa för sin egen del. Men jag vill fråga om man inte skulle kunna utvidga dessa områden så att även övriga kategorier kan vara med i detta sammanhang. Ty vad som oroar oss är att dessa två bolag kan erbjuda andra skogsägarkategorier att eftadera sälja virket till och transportera detta till dessa bolags anläggningar eller i annat fall söka annan plats. Eftersom det många gånger gäller mark som tillhör det enskilda skogsbruket borde det finnas möjligheter att skapa områden i anslutning till terminalerna som andra intressenter än dessa bolag kan disponera. Det borde ju också i alla avseenden bli billigare för SJ att bara behöva dra ett spår.

Herr talman! Jag ber att än en gång få tacka statsrådet för svaret.

Herr statsrådet **LUNDKVIST:**

Herr talman! Jag vill i all korthet svara på den fråga som ställdes om möjligheten för andra intressenter som vill frakta skogsprodukter på järnväg att göra detta på samma villkor som de

två bolag, vilka träffat avtal med SJ och då i nära anslutning till dessa bolags områden. I mitt svar sade jag att SJ naturligtvis har intresse av att få ökade transporter och att man därför är beredd att diskutera förutsättningarna för sådana här arrangemang även med andra intressenter. Jag har också i mitt svar hänvisat till andra möjligheter, genom vilka skogsbruket inom området kan erbjudas transportmöjligheter vid SJ. Det är en fråga som intressenterna kan ta direkt kontakt med SJ för att diskutera.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts skrivelse nr 71, med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation, hänvisades skrivelsen, såvitt den gällde de under avdelning II i redogörelsen behandlade sakerna, enligt följande:

punkterna A 6 och C 1, såvitt den avsåge gränskommunalt samarbete, till konstitutionsutskottet;

samtliga under B upptagna punkter, punkterna C 1, såvitt den gällde zigenarnas förhållanden i Finland och Sverige samt berättelsen från Nordiska arbetsmarknadsutskottet, C 3, utom i vad den avsåge likartad lagstiftning om transplantation och nordiskt läkemedelssamarbete, C 5, C 6, såvitt den rörde samarbete på näringsforskningens område, C 7, D 1, D 2, D 5, D 7, E 2, E 4 och E 6, till statsutskottet;

punkten D 4, till bevillningsutskottet;

punkten C 1, i vad den avsåge utvidgat ekonomiskt samarbete, till bankoutskottet;

punkterna A 1, såvitt den anginge närings- och konkurrenslagstiftningens område, A 2, A 3, A 5, A 7, C 2, C 3, såvitt den rörde likartad lagstiftning om transplantation och nordiskt läkemedelssamarbete, C 4, såvitt den avsåge samarbete rörande föroreningsfrågorna och användande av engångsförpack-

ningar, C 6, såvitt den anginge likartad livsmedelslagstiftning m. m., D 3, E 3 och E 5, såvitt den gällde samarbete för genomförande av FN-lagstiftning, till lagutskott; ävensom

punkterna A 4 och C 4, i vad den rörde forskning och utbildning på vattenvårdens område, till jordbruksutskottet.

Övriga delar under avdelning II i redogörelsen samt skrivelsen i övrigt hänvisades till utrikesutskottet.

Föredrogos och hänvisades till konstitutionsutskottet motionerna nr 1027 och 1028.

Föredrogos och bordlades ånyo statsutskottets utlåtande nr 52, bevilningsutskottets betänkande nr 31 och allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 32—34.

Anmäldes och godkändes bevilningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 133, till Konungen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående riktlinjer för den fortsatta utformningen av fordonsregistreringen, m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevilningsutskottet.

Anmäldes och bordlades följande motioner:

nr 1029, av herr *Nilsson, Yngve*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 97, med förslag till förordning om beräkning av skogsvärde vid 1970 års allmänna fastighetstaxering, m. m.;

nr 1030, av herr *Pettersson, Karl*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 100, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.;

Meddelande ang. enkel fråga

nr 1031, av herr *Mårtensson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 103, med förslag till lag med särskilda bestämmelser om ändring i kommunindelningen;

nr 1032, av herr *Pettersson, Karl*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 104, med förslag till lag om ändring i vattenlagen, m. m.;

nr 1033, av herr *Alexanderson* och fröken *Mattson*, i anledning av riksdagens revisorers framställning med anledning av verkställd granskning av riksdagsbibliotekets uppgifter och ställning inom det statliga biblioteksväsendet; samt

nr 1034, av herr *Ernulf m. fl.*, i anledning av riksdagens revisorers framställning med anledning av verkställd granskning av riksdagsbibliotekets uppgifter och ställning inom det statliga biblioteksväsendet.

Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla fråga denna dag framstälts av herr *Strandberg* (m) till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet: »Är Statsrådet villig att lämna kammaren en redogörelse för det dagsaktuella läget avseende utbyggnad och investeringar på flygfälten i stockholmsområdet?»

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 17.15.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert

Fredagen den 25 april

Kammaren sammanträdde kl. 14.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollet för den 17 innevarande månad.

Ang. lekmanainflytandet vid beslut om ändrad indelning i läkardistrikt

Herr statsrådet och chefen för socialdepartementet ASPLING, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr *Stadlings* (s) interpellation angående lekmanainflytandet vid beslut om ändrad indelning i läkardistrikt, erhöll ordet och yttrade:

Herr talman! Herr Stadling har frågat mig dels om Kungl. Maj:t med stöd av sjukvårdslagens 36 § gett sådana delegationsbemyndiganden att beslut om ändrad läkardistriktsindelning är möjlig utan sjukvårdsstyrelses förslag och dels — om sådana befogenheter inte getts — om jag är beredd att rekommendera åtgärder som tryggar fortsatt lekmanainflytande i hithörande frågor.

Enligt 2 § sjukvårdsstadgan skall indelning av landstingskommun i läkardistrikt fastställas av socialstyrelsen efter förslag av landstingets sjukvårdsstyrelse. Kungl. Maj:t har inte fattat beslut om ändring av denna bestämmelse.

Jag vill emellertid nämna att förslag till ändringar i sjukvårdslagstiftningen f. n. prövas inom socialdepartementet. Ett av förslagen innebär att indelning i läkardistrikt inte längre skall fastställas av socialstyrelsen utan helt ankomma på landstingets sjukvårdsstyrelse.

Herr **STADLING** (s):

Herr talman! Jag vill till att börja med tacka statsrådet för det positiva svaret.

Sedan jag ställde dessa frågor har förvaltningsutskottet uppvaktat socialstyrelsen i berörda ärenden, och vi var helt nöjda med det besked vi då fick. Jag har därför ingen anledning att i dag polemisera med socialministern.

De förslag som nu prövas i departementet i fråga om läkardistriktsindelningen och som innebär att distriktet skall fastställas av landstingets sjukvårdsstyrelse tycker jag är riktiga. Den nuvarande ordningen anser jag vara oformlig. Jag anser att beslutanderätten i dessa ting bör anförtros landstingets sjukvårdsstyrelse.

Jag ber att än en gång få tacka socialministern för svaret.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Föredrogos och hänvisades motionerna nr 1029 och 1030 till bevillningsutskottet, motionen nr 1031 till konstitutionsutskottet, motionen nr 1032 till lagutskott samt motionerna nr 1033 och 1034 till bankoutskottet.

Anmälades och bordlades

utrikesutskottets utlåtande nr 3, i anledning av motioner angående riktlinjer för svensk export av krigsmateriel, m. m.;

statsutskottets utlåtanden:

nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om pen-

sionstillskott, m. m., såvitt den ej avser lagförslagen, jämte motioner;

nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till statligt försäkringskydd;

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser vissa allmänna frågor;

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser utbildningsdepartementets verksamhetsområde;

nr 69, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 70, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad

avser inrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte motioner;

nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser industridepartementets verksamhetsområde;

nr 72, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 73, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 74, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 76, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 77, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser utbildningsdepartementets verksamhetsområde;

nr 79, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budget-

året 1968/69 i vad avser inrikesdepartementets verksamhetsområde; samt

nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser civildepartementets verksamhetsområde;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 34, med anledning av motioner angående befrielse från arvsskatt för vissa stiftelser och sammanslutningar som är befriade från gåvoskatt;

nr 36, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 16 maj 1958 (nr 295) om sjömansskatt;

nr 37, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i tulltaxeringsförordningen den 13 maj 1960 (nr 391), m. m.;

nr 38, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om antidumping- och utjämningstull, m. m.; samt

nr 39, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i uppbördsförordningen, m. m.;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 20, i anledning av motioner om förstatligande av krigsmaterielindustrin;

nr 21, angående anslag på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1968/69 under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m.; samt

nr 22, i anledning av motioner om en översyn av riksdagens handläggnings- och kanslirutiner;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken jämte motion i ämnet;

nr 29, i anledning av motioner om handläggning av narkotikamål inom stängda dörrar;

nr 30, i anledning av motioner om rätt att överklaga övervakningsnämnds beslut i passärenden; samt

nr 31, i anledning av motion om omprövning av bestämmelserna beträffande handel med explosiva varor;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 39, i anledning av motioner angående sjukpenningklass vid s. k. bristyrkesutbildning;

nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om pensionstillskott, m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 42, i anledning av motioner om återplacering i sjukpenningklass i visst fall; samt

nr 43, i anledning av motion om samordning mellan sjukpenning och sjukbidrag;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 33, i anledning av motioner angående utformningen av körkort;

nr 34, i anledning av motioner om obligatorisk reflexanordning för gående; samt

nr 35, i anledning av motioner om rätten att parkera i s. k. T-kors;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70, såvitt propositionen avser jordbruksärenden; samt

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde; ävensom

allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 35, i anledning av motion om åtgärder för att förhindra trafikolyckor bland skolungdomen;

nr 36, i anledning av motioner om intensifierad forskning och upplysning om allergier; samt

nr 37, i anledning av motioner om inrättande av beställningscentraler för byggnadsreparationer.

Anmäldes och bordlades följande motioner:

nr 1035, av herr *Bengtson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 103, med förslag till lag med särskilda bestämmelser om ändring i kommunindelningen; samt

nr 1036, av herr *Jacobsson, Per*, och herr *Österdahl*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 107, angående reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.11.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert

Måndagen den 28 april

Kammaren sammanträdde kl. 16.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollet för den 18 innevarande månad.

Herr *Svedberg, Lage*, åt vilken kammaren den 11 april beviljat ledighet från riksdagsgöromålen till och med den 27 i denna månad, erhöll nu på därom gjord ansökning fortsatt ledighet på grund av sjukdom till och med den 11 maj.

Vidare upplästes följande till kammaren inkomna ansökning:

Till riksdagens första kammare

Härmed får jag anhålla om tjänstledighet från riksdagsarbetet under tiden den 6—den 9 maj för deltagande i EFTA:s ministerrådsmöte i Genève.

Stockholm den 28 april 1969

Gunnar Lange

Även den av herr Lange sökta ledigheten beviljades.

Föredrogos och hänvisades

motionen nr 1035 till konstitutionsutskottet och

motionen nr 1036 till jordbruksutskottet.

Föredrogos och bordlades ånyo utrikesutskottets utlåtande nr 3, statsutskottets utlåtanden nr 53, 54 och 61—81, bevillningsutskottets betänkanden nr 34 och 36—39, bankoutskottets utlåtanden nr 20—22, första lagutskottets utlåtanden nr 28—31, andra lagutskottets utlåtanden nr 39 och 41—43, tredje lagutskottets utlåtanden nr 33—35, jordbruksutskottets utlåtanden nr 14 och 15 samt allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 35—37.

På framställning av herr förste vice talmannen beslöts att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde bankoutskottets utlåtande nr 20 skulle uppföras näst efter utrikesutskottets utlåtande nr 3 samt att statsutskottets utlåtande nr 53 skulle sättas näst efter andra lagutskottets utlåtande nr 41.

Anmälades och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 111, med förslag till lag om ändring i lagen den 16 juni 1966 (nr 293) om beredande av slutna psykiatrisk vård i vissa fall; samt

nr 113, angående anslag till Täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m. för budgetåret 1969/70.

Anmälades och bordlades följande motioner:

nr 1037, av herr *Brundin*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 99, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.;

nr 1038, av herr *Olsson, Johan*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 100, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

nr 1039, av herrar *Dahlén* och *Lundström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 103, med förslag till lag

med särskilda bestämmelser om ändring i kommunindelningen;

nr 1040, av herr *Virgin m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 103, med förslag till lag med särskilda bestämmelser om ändring i kommunindelningen; ävensom

nr 1041, av herr *Andersson, Ingvar, m. fl.*,

nr 1042, av herr *Bengtson m. fl.*,

nr 1043, av herr *Eskilsson m. fl.*,

nr 1044, av herr *Jacobsson, Gösta*, samt

nr 1045, av herrar *Strandberg* och *Kaijser*,

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 107, angående reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.04.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert

Tisdagen den 29 april

Kammaren sammanträdde kl. 14.00; och dess förhandlingar leddes till en början av herr förste vice talmannen.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1969/70 inom socialdepartementets verksamhetsområde jämte motioner;

nr 136, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående riktlinjer för den fortsatta utformningen av fordonsregistreringen, m. m. i vad propositionen hänvisats till statsutskottet;

nr 137, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1969/70 till högre utbildning och forskning m. m. jämte motioner;

nr 138, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1969/70 till ibero-amerikanska institutet i Stockholm, jämte motion;

nr 139, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om befrielse i vissa fall från skyldighet att återbetala ridhuslån;

nr 140, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1969/70 till teckning av aktier i Sveriges Investeringsbank AB m. m. jämte motioner; och

nr 141, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1969/70 till bostadsbyggnad m. m. jämte motioner.

Anmälades och godkändes tredje lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 131, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag ur kyrkofonden; och

nr 132, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående riktlinjer för den fortsatta utformningen av fordonsregistreringen, m. m., såvitt avser förslag till förordning om ändring i vägtrafikförordningen den 28 september 1951 (nr 648).

Herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet *Lundkvist* hade meddelat, att han ämnade vid detta sammanträde besvara herr *Berglunds* (s) interpellation angående tillämpningen av expropriationslagstiftningen. Då emellertid herr statsrådet *Lundkvist* vore upptagen av interpellationssvar i andra kammaren, beslöt kammaren, på framställning av herr förste vice talmannen, medgiva, att svaret å den av herr *Berglund* framställda interpellationen finge lämnas senare under detta sammanträde.

Föredrogs och hänvisades till lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 111, med förslag till lag om ändring i lagen den 16 juni 1966 (nr 293) om beredande av slutna psykiatrisk vård i vissa fall.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 113, angående anslag till Täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m. för budgetåret 1969/70.

Ang. avdrag vid beskattningen för bilkostnad vid resa mellan bostad och arbetsplats

Föredrogos och hänvisades

motionerna nr 1037 och 1038 till bevillningsutskottet,

motionerna nr 1039 och 1040 till konstitutionsutskottet samt

motionerna nr 1041—1045 till jordbruksutskottet.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 52, i anledning av motioner angående statsbidrag till Riksförbundet för kriminalvårdens humanisering, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. avdrag vid beskattningen för bilkostnad vid resa mellan bostad och arbetsplats

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 31, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) jänte motioner.

I propositionen nr 29 hade Kungl. Maj:t föreslagit, att riksdagen skulle antaga därvid fogat förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Förslaget avsåg ändring av reglerna för beräkningen av avdrag vid inkomsttaxeringen när det gällde kostnad för bil vid resor mellan bostad och arbetsplats. Enligt förslaget skulle avdraget som hittills bestämmas av riksskatte-nämnden, men vissa grunder skulle närmare fastläggas i kommunalskattelagen. Principen vore, att kostnader som vore beroende av körd vägsträcka (milbundna kostnader) finge avdragas i full utsträckning medan övriga kostnader (årsbundna kostnader) finge avdragas endast till viss del, nämligen med

$\frac{1}{2\ 300}$ av årsbeloppet för de årsbundna kostnaderna för varje körd mil intill 1 000 mil. Beräkningen av avdraget för

de årsbundna kostnaderna skulle grunda sig på antagandet, att genomsnittet av skattskyldiga som vore berättigade till bilkostnadsavdrag hade en årlig ressträcka mellan bostad och arbetsplats av 1 000 mil samt en årlig privatkörning som uppginge till 1 300 mil. Milbundna och årsbundna kostnader hade vidare beräknats på grundval av det pris- och kostnadsläge som riksskatte-nämnden bedömde ha förelegat under det år, till vilket avdraget skulle hänföras. Med tillämpning av den föreslagna principen kunde den avdragsgilla bilkostnaden i nuvarande pris- och kostnadsläge beräknas till 3 kronor för mil intill 1 000 mil per år och till 2 kronor för mil för körsträckor därutöver.

Enligt en i propositionen föreslagen alternativregel skulle riksskattenämnden i vissa fall kunna fastställa särskilda grunder för avdrag för bilresor till och från arbetsplatsen. Detta gällde i fråga om skattskyldig som på grund av ålder, sjukdom eller handikapp vore nödsakad använda bil och skattskyldig som vore tvungen använda bil på grund av skrymmande last.

De nya bestämmelserna avsåges gälla bilresor från och med den 1 januari 1969.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehatt

dels med anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 923, av herr *Andersson, Ingvar*, och herr *Pettersson, Karl*, samt II: 1058, av herr *Ringaby*, vari hemställt, att riksdagen måtte antaga propositionen nr 29 med den ändringen, att tredje stycket av punkten 4 av anvisningarna till 33 § kommunalskattelagen erhöles i motionerna angiven lydelse, vilket förslag avsåg, att alternativregeln skulle vara tillämplig också i fråga om den som hade årliga färdsträckor — förslagsvis överstigande 2 000 mil — mellan bostaden och arbetsplatsen;

Ang. avdrag vid beskattningen för bilkostnad vid resa mellan bostad och arbetsplats

2) de likalydande motionerna I: 924, av herr *Jacobsson, Gösta*, och II: 1057, av herr *Hedin*, vari anhöllits, att riksdagen måtte antaga propositionen nr 29 med den ändringen, att tredje stycket av punkten 4 av anvisningarna till 33 § kommunalskattelagen erhöles den lydelse, som angivits i motionerna, vilket förslag gällde, att alternativregeln skulle tillämpas i fråga om skattskyldiga som vore nödsakade att använda bil i tjänsten;

3) de likalydande motionerna I: 925, av herrar *Tistad* och *Wirtén*, samt II: 1056, av herr *Eriksson* i Arvika m. fl., vari yrkats, att riksdagen vid behandling av propositionen nr 29 skulle beakta vad i motionerna anförts. Motionärerna hade ansett, att avdraget för de årsbundna kostnaderna skulle beräknas till $\frac{1}{2\ 300}$ av årsbeloppet för varje körd mil intill 1 700 mil,

dels ock de vid riksdagens början väckta, likalydande motionerna I: 330, av herr *Strandberg*, samt II: 375, av herr *Petersson* i Gäddvik och herr *Nilsson* i Agnäs, vari föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle begära sådan översyn av 33 § kommunalskattelagen och riksskattenämndens anvisningar, att förhöjt avdrag för resor till och från arbetsplatsen kunde medgivas skattskyldiga bosatta inom det s. k. norra stödområdet.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte

A) med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 29 antaga det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

- B) avslå följande motioner, nämligen
- 1) I: 330 och II: 375
 - 2) I: 923 och II: 1058
 - 3) I: 924 och II: 1057
 - 4) I: 925 och II: 1056,

i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet i betänkandet anförde och hemställt.

I sitt yttrande hade utskottet å sid. 10 i det tryckta betänkandet anförde bland annat följande:

»Avslutningsvis vill utskottet, med hänsyn till den betydelse frågan om avdrag för resor mellan bostad och arbetsplats har för ett mycket stort antal skattskyldiga, understryka angelägenheten av att riksskattenämnden — liksom hittills — uppmärksam följer utvecklingen och ger anvisningarna den aktualitet som föranleds av samhällsutvecklingen.»

Reservationer hade avgivits

1) av herrar *Lundström* (fp), *Yngve Nilsson* (m), *Tistad* (fp) och *Karl Petersson* (m), fru *Nettelbrandt* (fp) samt herr *Enarsson* (m), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte

A) — med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 29 och motionerna I: 330 och II: 375, I: 923 och II: 1058 samt I: 925 och II: 1056 — antaga det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) med den ändringen, att punkt 4 av anvisningarna till 33 § erhöles i reservationen angiven lydelse;

B) avslå följande motioner, nämligen

- 1) motionerna I: 330 och II: 375
 - 2) motionerna I: 923 och II: 1058
 - 3) motionerna I: 924 och II: 1057
- samt
- 4) motionerna I: 925 och II: 1056,
- i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad reservanterna anförde och hemställt;

2) av herrar *Sundin* (cp), *Vigelsbo* (cp) och *Börjesson* i Falköping (cp), vilka ansett, att det nyss återgivna avsnittet av utskottets yttrande på sid. 10

Ang. avdrag vid beskattningen för bilkostnad vid resa mellan bostad och arbetsplats i det tryckta betänkandet bort hava följande lydelse:

»Utskottet förutsätter att riksskattenämnden får i uppdrag att följa prisutvecklingen i fråga om såväl milbundna som årsbundna kostnader.»; samt

3) av fröken *Ranmark* (s), som dock ej antytt sin mening.

Det i reservationen 1 under punkten A framlagda förslaget innebar, att riksskattenämnden skulle utfärda anvisningar av innebörd, att avdrag för bilresor till och från arbetsplatsen vid 1970 års taxering beräknades så, att den skattskyldige finge fullt avdrag dels för milbundna kostnader, oavsett färdsträckans längd, dels för årsbundna kostnader, i den mån den årliga färdsträckan mellan bostad och arbetsplats icke överstege 1 700 mil. Reservanterna förutsatte, att riksskattenämnden skulle fastställa särskilda grunder för avdrag för bilresor till och från arbetsplatsen för sådana skattskyldiga, som på grund av ålder, sjukdom eller handikapp vore nödsakade att använda bil eller vore tvungna att använda större bil på grund av skrymmande last.

Herr TISTAD (fp):

Herr talman! En skattskyldig som har så lång väg från bostaden till arbetsplatsen att han behöver anlita särskilt fortskaffningsmedel har rätt att i sin självdeklaration dra av skälig kostnad för resorna. Om han använder egen bil för resorna får han under vissa förutsättningar i fråga om väglängd, tidsvinst m. m. dra av sina bilkostnader. Riksskattenämnden har fastställt en schablon för dessa bilkostnadsavdrag. Enligt schablonen beräknas avdraget efter 2 kronor 50 öre per mil för körsträckor upp till 1 000 mil om året och efter 1 krona 75 öre per mil för körsträckor över 1 000 mil om året.

Riksskattenämndens schablon har rätt länge haft samma grundläggande utformning, men beloppen har höjts ef-

ter hand. För inkomståret 1966 uppgick de till 2 kronor per mil intill 1 000 mil per år och till 1 krona 20 öre per mil för körsträckor däröver. Att jag nämner dessa belopp beror på att det var de som gällde, när frågan om bilavdragen senast behandlades av riksdagen. Det var vid 1967 års höstriksdag.

Riksdagen begärde då i anledning av motioner bland annat från vårt håll en utredning för att få till stånd sådana regler att, som det hette, »ett mera rättvisande avdrag kan medges för de verkliga bilkostnaderna». Beslutet var märkligt i så måtto att bakom det stod en majoritet av riksdagens borgerliga ledamöter och några få socialdemokrater, medan flertalet av regeringspartiets medlemmar röstade på en socialdemokratisk reservation, som hävdade att en uppräknig av bilreseavdragen kunde ske helt enkelt genom att riksskattenämnden utfärdade nya anvisningar och att en särskild utredning därför var obehövlig.

I sak var det inte mycket som skilde majoriteten och minoriteten åt. I bevillningsutskottets betänkande, som gav uttryck åt majoritetens synpunkter, uttalades att riksskattenämndens anvisningar i sin nuvarande utformning innebar »en diskriminering av i synnerhet sådana skattskyldiga, som är bosatta på ett större avstånd från arbetsplatsen och som inte har tillgång till eller på grund av sina arbetsförhållanden saknar möjlighet att använda reguljära trafikmedel». Utskottet fortsatte: »Inte minst torde den reduktion av bilkostnadsavdraget som enligt nämndens anvisningar bör ske i fråga om körsträckor överstigande 1 000 mil ofta leda till alltför kraftiga begränsningar av bilkostnadsavdragen.»

Reservanterna, som alla var socialdemokrater, fann det vara tveksamt om en tillämpning av riksskattenämndens schablon gav ett från rättvisesynpunkt tillfredsställande resultat och anförde: »Men hänsyn till den fortgående urbaniseringen och strukturomvand-

Ang. avdrag vid beskattningen för bilkostnad vid resa mellan bostad och arbetsplats lingen inom näringslivet kan det ifrågasättas om 1 000 mil bör vara en gång för alla fastlåst gräns vid vilken bilkostnadsavdraget bör reduceras.» I kammardebatterna underströks dessa synpunkter av reservanternas talesmän. »Vi tror att den reduktion som nu åsättes efter 1 000 körda mil möjligen kommer för tidigt. Det bör kanske vara 1 200, 1 300 eller 1 500 mil», sade talesmannen i andra kammaren.

Den utredning som riksdagen begärde har så småningom resulterat i den proposition som vi nu behandlar. I propositionen föreslås att avdraget liksom hittills skall bestämmas av riksskatte-nämnden men att vissa grunder för beräkningen av avdraget skall fastställas i kommunalskattelagen.

Översatt till kronor och mil innebär förslaget vid nuvarande kostnadsnivå att avdraget blir 3 kronor per mil för körsträcka intill 1 000 mil per år och 2 kronor per mil för körsträckor som överstiger 1 000 mil per år.

Vid första påseendet kan resultatet förefalla att vara enbart en uppräknig av de nuvarande beloppen med 50 respektive 25 öre per mil. Men de föreslagna reglerna innehåller en principiell förändring som utgör en påtaglig förbättring. Propositionen har övergett den gamla uppdelningen mellan fasta och rörliga bilkostnader och rör sig i stället med begreppen årsbundna och milbundna kostnader. Principen är att milbundna kostnader skall få dras av i sin helhet för hela körsträckan till och från arbetsplatsen, oberoende av körsträckans längd, medan de årsbundna kostnaderna delas upp på körningen till och från arbetet och privatkörningen och bara får dras av i den mån körningen till och från arbetet uppgår till högst 1 000 mil per år. Skillnaden gentemot vad som nu gäller är att värdeminskning genom slitage räknas som milbunden kostnad och alltså får dras av i sin helhet utan någon maximering av miltalet. Detta innebär en avsevärd

förbättring i förhållande till de regler som nu tillämpas.

Men detta är också det enda erkännande man kan ge förslaget. I övrigt tillgodoser det tyvärr inte vad riksdagen syftade till år 1967, nämligen att bereda större rättvisa åt dem som har särskilt långt mellan bostad och arbetsplats.

Den schablon som föreslås i propositionen sägs bygga på ett antagande att alla skattskyldiga, som kör bil till och från sitt arbete, dessutom kör 1 300 mil om året privat. Detta antagande är grundat på en enkätundersökning, som statens avtalsverk utförde år 1966 bland 3 300 statstjänstemän som använder egen bil för resor i tjänsten. Denna enkät utvisade enligt vad som uppgivits att den privata körsträckan för praktiskt taget samtliga uppgick till 1 300 mil oberoende av hur långt vederbörande kört i tjänsten. Materialet i undersökningen har emellertid inte redovisats på sådant sätt att man får uppgifter om spridningen inom gruppen och inte heller om tjänstemännens löneställning eller tjänsteresornas frekvens. Det finns anledning ifrågasätta om den undersökta gruppen — med starkt inslag av befattningshavare i hög tjänsteställning såsom provinsialläkare, veterinärer, lantmätare och präster — är representativ för genomsnittet inom den stora och heterogena gruppen av skattskyldiga som använder egen bil för resor till och från arbetet och har rätt till avdrag därför. Vidare måste man beakta att utrymmet för privatresor är mycket större om bilen bara används för tjänsteresor en eller annan dag i veckan eller kanske någon gång i månaden än om den nyttjas för dagliga resor till och från arbetsplatsen. I det senare fallet står ju bilen i regel parkerad på arbetsplatsen eller i närheten av den under arbetstiden och kan då inte användas av familjen. Men det finns ytterligare en omständighet som utredningen tycks ha förbisett helt

Ang. avdrag vid beskattningen för bilkostnad vid resa mellan bostad och arbetsplats och hållet, och det är att många av de statstjänstemän som använder sin bil för tjänsteresor också brukar den för dagliga resor mellan bostaden och arbetsplatsen. Dessa resor har vid enkätundersökningen räknats som privatresor. Det säger sig självt att de slutsatser som utredningen för sina syften dragit av enkätaterialet under sådana förhållanden blivit mycket dåligt underbyggda.

Den som till äventyrs skulle tro att schablonen bygger på en genomsnittlig privatkörning av 1 300 mil måste jag tyvärr bereda en besvikelse. Med den utformning som schablonen har är 1 300 mil inte något genomsnittsvärde utan ett extremvärde. För den som har en årlig körsträcka till och från arbetet — i fortsättningen kallar jag det för korthetens skull för arbetskörning — som understiger 1 000 mil ger schablonen ett rättvisande resultat bara när den totala körsträckan, dvs. summan av arbetskörningen och privatkörningen, uppgår till 2 300 mil. Schablonen förutsätter alltså att privatkörningen minskar i samma mån som arbetskörningen ökar — från 2 000 mil vid 300 mils årlig arbetskörning till 1 300 mil när arbetskörningen uppgår till 1 000 mil om året. När arbetskörningen överstiger 1 000 mil förutsätter schablonen att privatkörningen ökar på nytt och till och med i snabbare takt än arbetskörningen.

Det kan naturligtvis invändas att man aldrig kan kräva att en schablon skall ge ett helt rättvisande resultat — det skulle ju strida mot schablonens natur och syfte. Men man har likväl rätt att kräva att en schablon i varje fall i huvudsak skall motsvara den verklighet som den avser att schematiskt beskriva. Och i verkligheten rör sig inte genomsnittsmedborgarnas privata bilkörning enligt den kurva som jag nyss beskrivit: först ned och sedan upp igen. All erfarenhet säger tvärtom att ju längre väg som genomsnittsmedborgaren har att färdas till och från arbetet, desto

mindre tid och lust har han för privatkörning. Privatkörningen beskriver med andra ord en hela tiden fallande kurva allteftersom arbetskörningen ökar.

I en motion från vårt håll har vi, med utgångspunkt från denna erfarenhet, föreslagit en sådan ändring av schablonen att de ortsbundna kostnaderna skall få dras av upp till 1 700 mil i stället för endast upp till 1 000 mil, som föreslagits i propositionen. En sådan lösning står, anser vi, i bättre överensstämmelse med de önskemål riksdagen uttryckte 1967 om rättvisare avdragsregler framför allt för dem som har långt avstånd mellan bostad och arbetsplats. Inte minst ansluter sig den av oss föreslagna höjningen av milgränsen till de uttalanden som gjordes av de socialdemokratiska reservanterna 1967.

Reservation 1 bygger på folkpartimotionen, och jag ber, herr talman, att med det anförda få yrka bifall till denna reservation.

Herr PETERSSON, KARL, (m):

Herr talman! Pendeltrafiken har fått en alltmer ökande betydelse genom strukturomvandlingen, särskilt i Norrland. Möjligheterna till sysselsättning på hemorten har väsentligt förändrats. Arbetstillfällena finns i stor utsträckning i någon tätort. Arbetstagaren reser ofta till och från bostadsort på annan plats. Ofta finns på bostadsorten bostäder av mycket god kvalitet. Det bör ligga i samhällets intresse att kapitalförstörelse inte sker genom ödeläggning av sådana bostäder.

Även ur den synpunkten att service skall kunna erbjudas övriga kvarvarande inom bostadsområdet är det värdefullt att befolkningsunderlaget kan bibehållas också utanför tätorten. Om så inte sker försämras möjligheten att ge godtagbar service.

Trafiken till och från arbetet har ökat såväl när det gäller antal perso-

Ang. avdrag vid beskattningen för bilkostnad vid resa mellan bostad och arbetsplats
ner som när det gäller resornas längd. Reslängden har ökat, särskilt i glesbygdsområdena. Det finns ett mycket stort antal arbetstagare med resor till och från arbetsplatsen som överstiger 50 kilometer enkel resa per dag.

I proposition 29 föreslås att bestämmelserna skall utformas med utgångspunkt från 1 000 mil och år när det gäller resa till och från arbetet och 1 300 mil och år för privata resor. Vidare delas kostnaderna i milbundna kostnader och årsbundna kostnader. De körsträckor som här nämnts har framräknats med ledning av en enkät bland tjänstemän i slutet av 1966 i samråd med SACO, SR, statstjänarkartellen och TCO-S. När det gäller andra grupper av arbetstagare finns inte något utredningsmaterial. Det är särskilt dessa andra grupper av arbetstagare — byggnadsarbetare, transportarbetare, maskinister, skogsarbetare m. fl. — som har långa resor till och från arbetet. Dessa grupper har också i många fall tunga arbeten och använder därför inte bilen i samma utsträckning för privata resor som t. ex. de i propositionen åberopade undersökta tjänstemannagrupperna.

Som motionär när det gäller de likalydande motionerna I: 923 och II: 1058 och såsom reservant i utskottet vill jag särskilt betona vikten av vad som i nämnda motioner framhållits om behovet av att särskild hänsyn tas till dessa långa reseavstånd, speciellt med beaktande av vad jag tidigare anfört beträffande de ändrade arbetsförhållandena för glesbygdnas arbetstagare.

I proposition nr 29 och i utskottsmajoritetens skrivning i bevillningsutskottets betänkande föreslås att den avdragsgilla bilkostnaden i nuvarande pris- och kostnadsläge beräknas till 3 kronor per mil intill 1 000 mil och till 2 kronor per mil för körsträckor därutöver, med hänsyn till uppdelningen av milbundna och årsbundna kostnader. Herr Tistad har här tidigare redo-

gjort för den tekniska sidan av saken, varför jag inte behöver gå in på detta.

I reservationen från folkpartiet och moderata samlingspartiet påpekas att denna gräns vid 1 000 mil innebär en diskriminering av i synnerhet sådana skattskyldiga som är bosatta på större avstånd från arbetsplatsen och som inte har tillgång till eller på grund av arbetsförhållanden saknar möjlighet att använda reguljära trafikmedel. Det påpekas att de för riksskattenämnden föreslagna anvisningarna enligt propositionen i fråga om körsträckor överstigande 1 000 mil ofta leder till alltför kraftiga begränsningar av bilkostnadsavdragen.

Reservanterna förutsätter i likhet med utskottsmajoriteten att den skattskyldige får fullt avdrag för de milbundna kostnaderna, oavsett färdsträckan mellan bostad och arbetsplats. Men reservanterna förutsätter också i motsats till utskottsmajoriteten att den skattskyldige får fullt avdrag även för årsbundna kostnader i den mån den årliga färdsträckan mellan bostad och arbetsplats inte överstiger 1 700 mil.

Reservanterna delar den under remissbehandlingen av proposition nr 29 bl. a. av kammarrätten framförda uppfattningen att det är önskvärt och ändamålsenligt med en mer kortfattad lagbestämmelse än vad som i propositionen anges.

Med stöd av vad jag här anfört vill jag, herr talman, yrka bifall till reservation nr 1, som är fogad till bevillningsutskottets betänkande nr 31.

Fröken RANMARK (s):

Herr talman! Jag har begärt ordet med anledning av att jag har en blank reservation fogad till bevillningsutskottets betänkande nr 31.

Som bekant är arbetslösheten i våra skogsbygder fortfarande mycket stor. Av statistiken från den senaste månaden framgår att skillnaden i fråga om

Ang. avdrag vid beskattningen för bilkostnad vid resa mellan bostad och arbetsplats
 arbetslöshet mellan skogslänen — med andra ord glesbygdsområdena — och övriga län håller på att skärpas. Vid arbetslöshetsräkningen förra månaden svarade skogslänen för 42 procent av arbetslösheten men bara för 12 procent av de lediga platserna. Även om arbetslösheten i stort sett minskat har det skapats få möjligheter för befolkningen i glesbygden att få arbete på hemorten.

Med tillfredsställelse kan man notera att den av finansministern föreslagna höjningen av resebidraget givetvis kommer att vara av betydelse även för den befolkning i glesbygden som arbetar på annan ort. Men då det för de flesta s. k. pendlare rör sig om särskilt långa dagliga vägsträckor täcker det inte de verkliga kostnaderna. Enligt den föreslagna schablonen utgår man nämligen från att bilen förutom till arbetsresor används även till privatkörning, beräknad till 1 300 mil, vilket ej torde vara realistiskt när bilen under sådana förhållanden i regel är stationerad på arbetsorten och pendelresorna till och från arbetet är särskilt långa.

I proposition nr 29 har finansministern föreslagit att avdraget för resa med egen bil till och från arbetet skall från den 1 januari i år höjas till 3 kronor per mil för de första 1 000 milen och därefter 2 kronor per mil. Vid 1966 års taxering var motsvarande avdrag 2 kronor respektive 1:20, och vid 1968 års taxering höjdes dessa belopp till 2:25 respektive 1:50. Vid 1969 års taxering höjs beloppen till 2:50 respektive 1:75.

Genomförandet av de föreslagna höjningarna av avdragsbeloppen beräknas för 1969 — jämfört med 1968 — medföra ett skattebortfall för statsverket på 40 miljoner och, vad allvarligare är, för kommunerna på 30 miljoner.

Mot bakgrunden av konsekvenserna för kommunerna framstår det i propositionen omnämnda alternativa motionsyrkandet från 1967 i motionsparet I: 333 och II: 401 såsom i hög grad välmotiverat. Däri framhölls önskvärdhe-

ten av att åtgärder vidtogs för att underlätta för glesbygdens arbetstagare att vid arbeten på annan ort kunna få bo kvar i hemorten genom att arbetsmarknadsmyndigheterna erhöll medel för utbetalning av ett till färdvägen anpassat kontantbidrag. Detta sätt att lösa frågan för dem som har arbetsplatsen belägen på långt avstånd från hemorten — alltså de verkliga glesbygdsarbetarna — utan att verkningarna för hemkommunen blir alltför negativa framstår alltså som det lämpligaste. Lika väl som man kan få bidrag från arbetsmarknadsmyndigheterna för att flytta till arbete på annan ort borde det finnas möjlighet att få ett resebidrag från samma myndigheter om man vill stanna kvar i hemorten och arbeta i närmaste tätort. Trots att resvägen är lång.

Ur samhällsekonomisk synpunkt kan jag inte finna annat än att detta på många sätt skulle vara fördelaktigt, samtidigt som det i viss mån skulle hindra att glesbygden tunnns ut ännu mer, att servicen för de få kvarvarande blir ännu sämre och att kommunernas skattekraft skulle sjunka ännu mer. Det skulle också skapa möjlighet för glesbygdens befolkningen att få bo kvar i sin hembygd.

Herr talman! Jag har inget yrkande.

Herr SVANSTRÖM (cp):

Herr talman! I detta betänkande behandlas en fråga som — vilket fröken Ranmark påpekade i sitt senaste anförande — har stor betydelse för glesbygdens kvarvarande människor. Det är ganska självklart att dessa människor har stort intresse av hur denna fråga utformas. Jag delar helt den uppfattning som från olika håll har framförts att det är mycket att vinna på att öka möjligheterna för människor att bo kvar där de har husrum och annat ordnat i stället för att i onödan flytta in till tätorterna, vilket medför ökade servicekostnader för varje ny familj som måste bosätta sig där.

Ang. avdrag vid beskattningen för bilkostnad vid resa mellan bostad och arbetsplats

Även om jag instämmer i fröken Ranmarks synpunkter måste jag anföra att detta ligger utanför ramen för den fråga vi just nu behandlar. Annars funnes det all anledning att instämma i de synpunkterna, och det finns kanske anledning återkomma i det sammanhanget.

Herr Tistad var ganska kritisk mot utredningen, och eftersom jag var ledamot i den är det den närmaste anledningen till att jag har tagit till orda. Vi fick i utredningen ett erkännande av herr Tistad, och det gällde att de nya regler som är föreslagna av utredningen skulle vara att föredra framför dem som för närvarande gäller. Men där ville herr Tistad stanna och menade att utredningen hade tagit alltför liten hänsyn till dem som har de verkligt långa resorna. Jag förmodar att herr Tistad har någon erfarenhet av utredningsarbete, liksom kammarens övriga ledamöter, och då må det vara mig tilllåtet att säga att jag som ledamot av utredningen och företrädande den borgerliga sidan måste tillstå att jag var ganska nöjd med resultatet. Det låter kanske mycket att säga det, men när man vet att olika åsikter brytes mot varandra och att man hade att ta hänsyn till de framkomstmöjligheter som fanns tror jag att man vågar påstå att det var ett ganska hyfsat resultat, som utredningen — enhälligt — kom fram till. Så mycket mera glädjande var det att finansministern sedan helt gick på utredningens linje. Denna innebar ett förslag som man nått full enighet om och det kunde följas upp med en proposition från Kungl. Maj:t på ett sätt som ger oss anledning att känna oss relativt tillfredsställda.

Däremot är det självklart att ingen schablon kan bli helt rättvisande i alla de fall där så är önskvärt. Man får räkna med att varje schablon gynnar vissa och missgynnar andra. Att genomföra en individuell prövning i detta sammanhang är emellertid inte möjligt, och därför har jag den bestämda upp-

fattningen att det förslag som här föreligger är värt allt erkännande.

Centerpartiets representanter i bevillningsutskottet har till betänkandet nr 31 avgett en reservation, betecknad med nr 2. Där föreslås en annan skrivning än utskottets beträffande frågan om hur riksskattenämnden skall följa upp de intentioner som finansministern har angivit. Reservanternas vill ha med följande mening i betänkandet:

»Utskottet förutsätter att riksskattenämnden får i uppdrag att följa prisutvecklingen i fråga om såväl milbundna som årsbundna kostnader.»

Såvitt jag kan bedöma är skillnaden inte så rasande stor mellan reservanternas uppfattning och utskottets skrivning som understryker angelägenheten av att riksskattenämnden liksom hittills uppmärksammat följer utvecklingen och ger anvisningarna den aktualitet som samhällsutvecklingen föranleder.

Möjligen skulle den skillnaden föreligga att reservanternas vill utdela ett direkt uppdrag till riksskattenämnden, medan utskottet i sitt betänkande mera uttrycker en from önskan.

Därför, herr talman, skall jag min plikt likmätigt be att få yrka bifall till reservation nr 2.

Herr WÄRNBERG (s):

Herr talman! Det är riktigt som herr Tistad sade att 1967 års riksdag beställde en utredning, och det är lika riktigt att riksdagens majoritet då sade att den som hade längre körsträcka missgynnades genom den reduktion av avdraget som skedde efter körda 1 000 mil. Men det är viktigt att ha klart för sig att reseavdragen på den tiden aldrig nådde upp till full kostnadstäckning. För de först körda 1 000 milen kunde avdrag på 2 kronor och 25 öre beviljas och därefter med endast 1 krona och 50 öre. Bakom fastställandet av dessa be- löpp låg resonemanget att full kostnadstäckning inte skulle beviljas vid något tillfälle, eftersom man ansåg att

Ang. avdrag vid beskattningen för bilkostnad vid resa mellan bostad och arbetsplats
en del fasta kostnader skulle utgå, vare sig den skattskyldige körde bil till och från arbetet eller inte. Det förutsattes nämligen att de flesta bilägare skaffat sig bil oberoende av resorna till och från arbetsplatsen.

Förhållandet är annorlunda beträffande det förslag vi i dag diskuterar. Om de premisser uppfylls, vilka utredningen och remissinstanserna funnit mest trovärdiga, åstadkommes full kostnadstäckning, varför tidigare skäl för invändningar inte längre föreligger.

På grundval av nu föreliggande material kommer avdragsbeloppen att höjas med 30 procent jämfört med den tidpunkt då utredningen beslutades. Detta resultat uppnåddes dels genom att beräkna kostnaderna för en något större bil än vad riksskattenämnden tidigare gjort, dels genom att — som jag tidigare sade — ta med alla kostnader.

Utredningen och regeringens ställningstagande i propositionen om proportionering av kostnaderna mellan vad man kallar privat körning och körning till och från arbetsplatsen grundas på undersökningar av 1966 års taxeringar liksom också — som herr Tistad nämnde — på en enkät som gjordes samma år med 3 300 befattningshavare i statlig tjänst med rätt att använda bil i tjänsten. Av svaren på denna enkät — det har också herr Tistad uppehållit sig vid — framgår det att oberoende av om vederbörande kör 500 eller upp till 2 500 mil i tjänsten omfattar övriga körningar cirka 1 300 mil. Det finns en viss variation, men det blir omkring 1 300 mil för samtliga. I brist på något annat material i denna fråga är det ganska naturligt att bilkostnads-kalkylen baseras just på en körsträcka om 1 300 mil i privat körning. De som i dag anser att det inte kan vara rimligt att använda resultaten från denna enkät har i varje fall inte lyckats prestera något annat. Detta är den enda utredning som finns på det här området, och jag tror inte att den är så felaktig. De som påstår att den är fel-

aktig har i varje fall inte lyckats prestera någonting bättre.

Det enda material som finns beträffande körsträckorna till och från arbetet är undersökningar av 1966 års taxeringar på området. Dessa undersökningar visar att körsträckorna till och från arbetet genomsnittligt var under 500 mil per år. Med tanke på att en del körde endast vissa delar av året ansåg utredningen att man kunde fördubbla denna siffra. Om man hade räknat efter den kortare sträckan, 500 mil, som undersökningen av taxeringarna visade, hade de årsbundna kostnaderna blivit större. Då hade i så fall kilometeravdraget måst bli högre i början och avtrappningen också måst sättas in på ett tidigare stadium än 1 000 mil. Skulle man som motionärerna och reservanterna nu föreslår accepterat 1 700 mil som resväg till arbetet, hade kilometeravdraget i stället blivit lägre, ty då hade man fått slå ut de fasta kostnaderna på fler körda mil. Då hade kilometeravdraget blivit lägre på sträckan upp till 1 700 mil, där avtrappningen då skulle ha börjat. Bevillningsutskottets majoritet anser därför att den avvägning som gjorts bör ge full täckning för de årsbundna kostnaderna vid 2 300 mil. Den beräkningen anser utskottsmajoriteten vara realistisk. Av dessa 2 300 mil skulle då 1 000 mil avse körning till och från arbetet och 1 300 mil avse annan körning.

Om man på detta område skulle försöka uppnå millimeterrättvisa borde varje deklaratant behandlas individuellt alltefter sitt eget resavstånd. Jag tror att alla i denna kammare håller med mig om att det är omöjligt att införa ett sådant system; en schablon måste användas. Att den nu föreslagna schablonen är relativt gynnsam för den skattskyldige i gemen framgår bäst av att skattebortfallet för stat och kommun gemensamt är drygt 70 miljoner kronor. Reservanternas påstående att de som åker långa sträckor till arbetsplatsen inte får full kostnadsersättning

Ang. avdrag vid beskattningen för bilkostnad vid resa mellan bostad och arbetsplats är riktigt endast under den förutsättningen att vederbörande åker mindre än 1 300 mil privat. I något fall kan reservanterna givetvis ha rätt, men jag tror att de i de allra flesta fall har fel. Man måste också ta hänsyn till att detta är en schablon som skall passa alla skattebetalare och att en överkompensation till någon grupp måste betalas av andra samt att bilkostnaderna per kilometer räknat är oerhört mycket större för de människor som bara åker privat och inte använder bilen för avdragsgilla resor till och från arbetet. Det är alltså en rättvisefråga som gäller även andra grupper vilka inte har denna avdragsmöjlighet.

När man läser reservationerna blir man något förvånad. I reservation 1 föreslås att lagtexten skall skäras ned till ett minimum. Reservanterna vill endast ge riksskattenämnden i uppdrag att fastställa grunder för beräkning av lämpliga avdrag. Vad skulle man då egentligen med en utredning till, om reservanterna vill ha denna korta lagtext? Riksskattenämnden hade ju detta uppdrag redan förut. Om reservanternas syfte varit att ge riksskattenämnden en vägledning tycker jag att man år 1967 kunde ha röstat med den socialdemokratiska reservationen, ty den hade just ett sådant innehåll. Nu har emellertid efter utredning föreslagits en lagtext som mera tillfredsställer vad riksdagsmajoriteten då ansåg vara det riktiga, och då tycker jag verkligen att man skall följa det.

Det är klart att centerpartiets reservation framstår än märkligare, och jag beundrar herr Svanström som här har gjort ett förtvivlat försök att förklara vad centerpartisterna menar. Inom utskottet har vi inte på något sätt lyckats förstå det, ty ingen kan påstå att det finns någon olikhet mellan det sätt på vilket utskottet tolkar riksskattenämndens uppdrag och innehållet i reservationen. Det kan bara finnas en enda förklaring till reservationen, nämligen att man i mittensamarbetets anda inte

vill rösta med ett socialdemokratiskt förslag.

Herr talman! Jag yrkar bifall till bevillningsutskottets hemställan.

Herr TISTAD (fp):

Herr Talman! Det är alldeles riktigt som herr Svanström sade att en schablon kommer att gynna en del och följaktligen missgynna andra. Olyckan med denna schablon är emellertid att den missgynnar praktiskt taget alla, om man utgår från samma förutsättningar som konstruktörerna gjort, nämligen att de skattskyldiga genomsnittligt kör 1 300 mil privat om året utöver vad de kör till och från arbetet. Om det verkligen är så och det har varit utredningens utgångspunkt likaväl som finansministerns när han skrev propositionen — ger schablonen ett rättvisande resultat bara när sträckan till och från arbetet uppgår till 1 000 mil om året. Är denna sträcka mindre ger schablonen underkompensation, och är sträckan större ger schablonen också underkompensation. I själva verket är schablonen konstruerad så, att privatkörningen alltid måste vara längre än 1 300 mil för att schablonen skall ge rättvisa, utom i ett enda läge, nämligen där körningen till och från arbetet är 1 000 mil. Det är naturligtvis mycket svårt att klargöra dessa sammanhang här från talarstolen. Jag skulle ha behövt ett helt batteri av visuella hjälpmedel för att klara det, men jag skall gärna ge herr Svanström en liten extra föreläsning senare. Jag har gjort ett diagram som belyser dessa förhållanden, och det visar hur olyckligt schablonen är utformad. Både herr Wörnberg och herr Svanström gör sig skyldiga till ett misstag på denna punkt. Det är ursäktligt, ty propositionens text är mycket försätlig. Schablonen bygger inte på en privatkörning som genomsnittligt uppgår till 1 300 mil utan på en privatkörning, som i alla lägen utom ett är längre än 1 300 mil.

Ang. avdrag vid beskattningen för bilkostnad vid resa mellan bostad och arbetsplats

Jag lyssnade med mycket stort intresse på vad fröken Ranmark hade att säga — det var mycket kloka ord. Vi som står bakom reservation 1 har vägt in många av de av henne anförda synpunkterna i vår bedömning. Från mitt parti har vi i olika sammanhang hävdad att man genom samhälleliga åtgärder av olika slag bör försöka göra det möjligt för människorna i glesbygderna att bo kvar i sin gamla miljö, även om de måste söka sin utkomst på platser som ligger långt ifrån hemorten. För dessa människor som är hänvisade att varje dag köra många mil fram och tillbaka mellan bostaden och arbetsplatsen är det av väsentlig betydelse att bilavdragen också vid långa körsträckor blir rättvist avvägda.

Fröken Ranmark talade om konsekvenserna för kommunerna. Dessa blir nog ännu mycket ogynnsammare om ifrågavarande glesbygdsmänniskor inte kan bo kvar i sina kommuner utan måste flytta till tätorterna och därigenom totalt sett minskar skatteunderlaget för kommunen med hela sin inkomst i stället för med de kronor med vilka deras bilkostnadsavdrag kan stiga.

Jag tror inte att man bör se alltför mycket på skattebortfallet. Om SJ skulle höja priset på månadsbiljetter med 20 eller 25 procent skulle väl ingen falla på den idén att säga att vi skall vägra de skattskyldiga som åker tåg till och från arbetet fullt avdrag för vad månadsbiljetten kostar därför att det skulle betyda ett så stort skattebortfall. Det är svårt att förstå att man skall se annorlunda på avdragsfrågan när det gäller bilresor.

Är det nödvändigt att använda bil för färd till och från arbetet — det måste det vara för att man över huvud taget skall få avdrag för bilkostnader — då bör också avdrag medges med belopp som så nära som möjligt ansluter sig till de verkliga kostnaderna. Detta bör gälla vare sig färdsträckan till och från arbetet är kort eller lång.

Under detta anförande hade herr talmannen infunnit sig och övertagit ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr SVANSTRÖM (cp):

Herr talman! Om jag inte förstår herr Tistad så behöver det naturligtvis inte bero på att han är en dålig undervisare eller har brist på audovisueella hjälpmedel eller på att jag har så dålig fattningsförmåga. Det kan ju finnas någon tredje orsak. Men i varje fall kan jag inte förstå herr Tistad när han säger att alla blir missgynnade av detta förslag. Var kommer då skattebortfallet på summa 70 miljoner kronor att hamna? Det kan väl inte vara ett rimligt påstående herr Tistad gör. Här är det uppenbarligen så att full rättvisa inte har uppnåtts. Det är vi överens om. I det sammanhanget har vi alltså inte olika meningar. Men vi har fått en väsentlig förbättring mot större rättvisa. Jag tror därför att det finns all anledning att uppehålla sig ytterligare något vid denna fråga. Det är emellertid en sak som jag vill klargöra för herr Tistad, och det är att om vi skulle ha följt vad som framkom under utredningen, nämligen att — såsom herr Wärnberg nyss redovisade — resorna till och från arbetsplatsen generellt understiger 500 mil, hade vi fått göra en avgränsning där, och det hade såvitt jag bedömer det blivit ännu mindre gynnsamt för många av dem som har långt att färdas. Här har vi ändå kunnat bibehålla regeln om de 1 000 milen med det högre avdraget. Jag tror alltså att det är ett ganska hyfsat resultat som på detta sätt har uppnåtts, vilket jag anförde tidigare.

Sedan vill jag säga till min gode vän herr Wärnberg att beträffande reservation 2 var det ett förtvivlat försök jag gjorde, jag erkänner det. Jag kan väl inte gå längre i erkännande, det kan väl inte ens herr Wärnberg begära. I varje fall tillstyrker jag majoritetens förslag med undantag av de där få raderna som innefattas i reservation 2.

Ang. avdrag vid beskattningen för bilkostnad vid resa mellan bostad och arbetsplats

Herr **WÄRNBERG** (s) kort genmäle:

Herr talman! Det skulle vara mycket intressant att sätta i gång en lång matematisk diskussion med herr Tistad om vilka som gynnas eller missgynnas i detta fall. Jag skall dock inte ta upp kammarens tid med det. Jag vill bara säga att det är alldeles riktigt som herr Tistad framhåller att schablonen stämmer för alla endast under en förutsättning, nämligen att man kör 1 300 mil privat och 1 000 mil till och från arbetet samt att de kostnadsposter som inräknas i kalkylen är riktiga. Endast under den förutsättningen blir det milimeterrättvisa. Alla andra får överkompensation eller underkompensation. Det går inte att räkna ut vilka som får överkompensation och vilka som får underkompensation — därtill är det material vi har att tillgå alldeles för litet.

Det förslag som herr Tistad lägger fram i dag och som går ut på att man skall räkna med 1 700 mil varav 600 privat, är mycket sämre underbyggt än det som propositionen innehåller och som har tillstyrkts av bevillningsutskottet.

Herr **TISTAD** (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag är ledsen att behöva påpeka att herr Svanström gör sig skyldig till ett misstag när han tror att det generellt sett innebär en fördel för de skattskyldiga att gränsen för avdragsrätten för de milbundna kostnaderna sätts vid 1 000 mil i stället för vid exempelvis 500 mil. I själva verket förlorar de flesta som har under 1 000 mils körning per år till och från arbetet på en sådan höjning, och allra mest förlorar de som kör 500 mil eller därunder — detta är mycket lätt att räkna ut.

När jag talar om förluster menar jag förluster i förhållande till kostnaderna enligt den kalkyl som är intagen i propositionen och icke i förhållande till de avdrag som nu gäller. Jag tänker mig

att de verkliga bilkostnaderna motsvarar dem som redovisas i kalkylen, och jag räknar sedan förluster och vinster i förhållande till kalkylen, vilket jag kanske bör påpeka för herr Svanström. Det verkar som om herr Svanström räknat med skattskyldiga som blir missgynnade eller gynnade i förhållande till vad som nu gäller. Jag har ju erkänt att de föreslagna reglerna innebär en förbättring i jämförelse med nuvarande bestämmelser. Här har vi givetvis också förklaringen till skattebortfallet.

Herr **SVANSTRÖM** (cp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Tistad gjorde här ett erkännande, som jag noterar.

Det är nog riktigt att jag missförstått herr Tistad på en punkt. Jag trodde att herr Tistad hela tiden diskuterade frågan om avdrag för bilkostnader i jämförelse med nuvarande bestämmelser.

Det är klart att det kan råda olika meningar om hur den schablon det här gäller är uppbyggd. Men jag kan inte inse, herr Tistad, att det blir bättre att följa reservationen, i vilken all lagtext stryks och i vilken det föreslås att riksskattenämnden får i uppdrag att följa prisutvecklingen på detta område, ty i den i propositionen föreslagna lagtexten finns i detalj angivet hur kostnaderna skall räknas fram. Det finns då möjligheter att vid ett senare tillfälle ändra denna lagtext. Men att man genom detta beslut således får en direkt anvisning om hur kostnaderna skall räknas ut är en avgjord fördel.

Herr **TISTAD** (fp) kort genmäle:

Herr talman! Eftersom herr Svanström var så öppenhjärtig i sitt svar för centerpartireservationen, vill jag också vara öppenhjärtig. Reservanternas i utskottet är ju hänvisade till att själva utforma sin lagtext, och det är kanske inte alltid en så lätt uppgift med

Ang. avdrag vid beskattningen för bilkostnad vid resa mellan bostad och arbetsplats hänsyn till den knappa tid som står till buds. I detta fall var det frestande att ansluta sig till kammarrättens ståndpunkt och föreslå en kort skrivning.

Herr PETERSSON, KARL, (m):

Herr talman! Fröken Ranmark drog i debatten en lans för skogslänen och de invånare i dem som har långa reseavstånd. Jag noterar detta med tillfredsställelse, men jag skulle ha varit ännu mycket gladare om fröken Ranmark hade anslutit sig till de synpunkter som reservanterna anfört i denna fråga. Herr Svanström nämnde också de långa avstånden men han knöt an till det utredningsmaterial som finns.

I mitt tidigare anförande nämnde jag just de grupper som varit föremål för den undersökning som gjorts och framhöll att det i detta fall endast var fråga om tjänstemannagrupper. Jag nämnde att många andra kategorier som bevisligen har att företa långa resor till och från arbetsplatsen inte fanns med i denna undersökning och att det måntal som herr Svanström nämnde och som också herr Wårnberg var inne på, nämligen 500 mil, därför inte var relevant. Visserligen finns inte något siffermaterial i detta fall att peka på, men det finns ändock möjlighet att på samma sätt som skett i den undersökning som är gjord beträffande tjänstemännen även få fram dessa reseavstånd när det gäller de arbetargrupper som det här är fråga om.

Jag vill instämma i vad herr Tistad anförde beträffande den lagtext som föreslagits, men jag vill säga att vi ändå haft den uppfattningen att kammarrätten som har en god erfarenhet på detta område med hänsyn till den praxis man vunnit under årens lopp bör ha bättre möjlighet än utskottsmajoriteten att ta ställning i denna fråga.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner beträffande förevarande be-

tänkande komme att framställas först särskilt i fråga om utskottets hemställan samt därefter särskilt angående utskottets motivering.

I vad gällde utskottets hemställan, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels bifall till densamma, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Lundström m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Tistad* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 31, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Lundström m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Tistad* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 80;

Nej — 41.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vidkommande motiveringen gjordes sedermera propositioner, först på god-

kännande av utskottets motivering oförändrad samt vidare på godkännande av utskottets motivering med den ändring, som föreslagits i den av herr Sundin m. fl. vid betänkandet anförda reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning av allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 32, i anledning av motioner om utbildning vid trafikskolorna i olycksfallsvård, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om bättre belysning för motorfordon

Föredrogs ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 33, i anledning av motioner om bättre belysning för motorfordon.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 870, av herr *Hansson* och herr *Jansson, Paul*, samt II: 1015, av fru *Thunvall m. fl.*, hade föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle hemställa, att lämplig åtgärd måtte vidtagas för att nödvändigt utvecklingsarbete med mötesbelysning för motorfordon skulle komma till stånd, exempelvis genom tillsättande av en särskild ledningsgrupp.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att de likalydande motionerna I: 870 och II: 1015 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Allmänna beredningsutskottet avstyrker de motioner som väckts i den här frågan, då trafiksäkerhetsverket har meddelat att det inom kort kommer att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att noggrant studera användningen av polariserat ljus och

Om bättre belysning för motorfordon även pröva andra vägar att förbättra fordonsbelysningen.

Det finns ett svenskt forskningsorgan som sysslar med trafiksäkerhetsfrågor av detta och liknande slag, nämligen statens trafiksäkerhetsråd. NTF har i sitt remissvar på dessa motioner omnämnt trafiksäkerhetsrådets verksamhet just när det gäller bilbelysningen, och saken har också berörts i motionerna. Allmänna beredningsutskottet kunde därför lätt ha fått reda på vad som skett och sker, men av någon anledning har utskottet inte begärt eller redovisat några fakta härom utöver de kortfattade uppgifter som NTF har lämnat. Det är med anledning därav som jag ber att något få komplettera uppgifterna om vad som förekommit och alltså förekommer i fråga om ljusproblemen vid mörkerkörning med bil.

De spörsmål som behandlas i motionerna har i själva verket varit föremål för en långvarig och mycket omfattande uppmärksamhet från trafiksäkerhetsrådets sida. Forskningen har när det gäller bilbelysningen omfattat två olika huvudavsnitt, dels möjligheten att hålla bilens strålkastare rena, dels möjligheten att göra ljuset kraftigare utan att det bländar mötande trafikanter. Båda dessa spörsmål har rönt stor internationell uppmärksamhet under flera år. Forskning har skett i flera europeiska länder, i Amerika och i Japan. Kontakt med de olika forskningsorganen har hållits av statens trafiksäkerhetsråd som också gett stöd åt forskningen på området i vårt land.

Vad beträffar strålkastare som blir smutsiga vet varje bilist att om föret är dåligt dröjer det inte länge förrän strålkastarna är så nedsmutsade att de inte tillnärmelsevis fyller de krav som man måste ha rätt att ställa på dem. Det blir omöjligt för bilisten att ordentligt se vägbanan och de hinder som kan finnas där. Att åstadkomma en förändring härvidlag har tett sig som en utomordentligt betydelsefull sak.

För några år sedan initierade rådet

Ang. tillämpningen av expropriationslagstiftningen

ett par ingenjörer vid Philips att göra en inventering av förefintliga och tänkbara möjligheter att tekniskt lösa detta problem. De två ingenjörerna genomgick bland annat sökta och beviljade patent i olika länder och redovisade dessutom ett eget uppslag som de fått under sin inventering. Deras idé väckte stort intresse, och med anslag från rådet skall nu uppslaget utvecklas för att man skall söka finna ett system som är praktiskt användbart till rimliga kostnader.

I frågan om det polariserade ljuset bör framhållas att ledamoten av trafiksäkerhetsrådet professor Gunnar Johansson redan för många år sedan riktade rådets uppmärksamhet på mörkertrafikens problem. Han har sedan under lång tid vid sin institution i Uppsala tillsammans med sina medhjälpare och med anslag från rådet och vissa andra organ som varit intresserade av saken företagit en serie undersökningar i detta ämne. Statens trafiksäkerhetsråd har tillsatt en särskild kommitté som på rådets uppdrag följer verksamheten i den här frågan vid institutionen. Professor Johansson är för närvarande, såsom nämns i motionerna, sysselsatt med att bearbeta en systemlösning när det gäller polariserat ljus. Det är här inte bara fråga om en teknisk lösning för att undvika bländning av mötande trafikanter, utan det gäller att finna en lösning som är praktiskt genomförbar med hänsyn till kostnaderna för den enskilde bilisten, alltså just det spørsmål som tas upp i motionerna.

Arbetet på att lösa detta problem har nu nått så långt, att ett internationellt symposium kommer att hållas i frågan den 22 och den 23 maj i Stockholm med deltagande av experter från Europa och Amerika. Därvid skall naturligtvis spørsmålet om mörkerkörning i sin helhet dryftas, men framför allt skall man dissekera den Johanssonska systemlösningen med polariserat ljus. Om hans forskning på området går

igenom ekluten vid detta symposium torde arbetet vara tämligen klart för publicering.

Jag kan nämna att professor Johanssons forskning på området har väckt stort intresse både i Europa och i Amerika, vilket inte minst framgår att den stora anslutningen till symposiet. När det blir möjligt att dra praktiska lärdomar av arbetet föreställer jag mig att tiden också är inne för det organ som har att föra ut sådana här forskningsresultat i levande livet, nämligen statens trafiksäkerhetsverk, att tillsätta den granskningsgrupp som verket redan har beslutat om.

Med dessa ord har jag något velat komplettera de uppgifter som finns i allmänna beredningsutskottets utlåtande. Jag har inget särskilt yrkande.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Ang. tillämpningen av expropriationslagstiftningen

Ordet lämnades härefter till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet LUNDKVIST, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Berglunds (s) interpellation angående tillämpningen av expropriationslagstiftningen, och nu yttrade:

Herr talman! Herr Berglund har i en interpellation till justitieministern tagit upp ett av Stockholms stad anhängigjort expropriationsärende rörande vissa fastigheter i kvarteren Pennfäktaren och Pensionären invid Centralstationen i Stockholm. Herr Berglund redogör för Stockholms stads planer beträffande gatubreddningar och andra trafikanordningar i denna del av staden och ställer följande frågor:

1. Finns det några principiella skillnader i förutsättningarna för tillämpningen av zonexpropriationsreglerna i

Ang. tillämpningen av expropriationslagstiftningen

de två nordligaste respektive de två sydligaste kvarteren i området mellan Östra Järnvägsgatan och Vasagatan, vilka samtliga ingår i den stadsombyggnad som stadsfullmäktige i Stockholm beslutat om och vilka innefattades i samma expropriationsansökan 1964?

2. Får expropriationslagstiftningen sättas ur spel genom en onödigt lång handläggningstid inom kommunikationsdepartementet av en zonexpropriationsansökan?

Interpellationen har överlämnats till mig för besvarande.

På den första frågan vill jag svara att den rör ett konkret administrativt ärende som endast delvis är avgjort och att frågor av detta slag grundlagsenligt icke får diskuteras i riksdagen. Jag anser mig därför förhindrad att här i kammaren ta upp och närmare gå in på vad som i denna del anförs i interpellationen. Herr Berglund är emellertid välkommen till mitt departement med sina synpunkter i ärendet.

På den andra frågan svarar jag självfallet nej. Onödigt lång handläggnings- tid bör givetvis alltid undvikas.

Jag vill gärna begagna tillfället att anföra vissa principiella synpunkter på bedömningen av zonexpropriationsfrågor i fall av det slag interpellationen syftar på.

När man i vår lagstiftning införde zonexpropriation i dess nuvarande form var huvudtanken den att man ville underlätta för kommunerna att i egen regi genomföra större sammanhängande ombyggnadsföretag av särskild betydelse för kommunens allmänna utveckling. Det kunde gälla t. ex. ett större gatugenombrott eller omvandling av ett bostadsområde till ett område för handel etc. Det förutsattes att kommunen för att få tillstånd till zonexpropriation skulle kunna påvisa avgörande fördelar av att ombyggnaden skedde under kommunens ledning och i ett sammanhang till gagn för kommunens egna invånare. Tillstånd av detta slag har meddelats åtskilliga kom-

muner. Den stadsombyggnad som nu är på gång på Nedre Norrmalm är ett exempel på ett ombyggnadsprojekt av så betydelsefull och genomgripande art, att regeringen funnit tillräckliga skäl föreligga att tillförsäkra kommunen ledningen av företaget genom att meddela tillstånd till inlösen av ett mycket stort antal fastigheter och därmed eliminera privata markägarintressen av betydande storlek.

Nu är emellertid kommuner, som vill skaffa sig rätt att lösa centralt belägen mark för genomförande av viss tilltänt ombyggnad, stundom också huvudort för en region som för sin utveckling kan ha behov av mark i regionens kärnområde för viktiga regionala behov, t. ex. mark för olika trafikändamål.

Är det fråga om en kommun med dominerande betydelse för en hel landsdel eller om landets huvudstad kan det föreligga regionala eller hela riket berörande markintressen av sådan tyngd att dessa intressen med hänsyn till utvecklingen på längre sikt kan behöva garanteras tillgång till välbelägen central mark även om de kolliderar med i och för sig starkt motiverade lokala markintressen i fråga om t. ex. gatubreddningar, lokala förbindelseleder, utrymmen för parkering och liknande. Avvägningen av dylika konkurrerande behov kan ske vid fastställandet av general- eller detaljplaner, en uppgift som ju enligt gällande lagstiftning tillkommer Kungl. Maj:t eller länsstyrelse. Avgörandet måste grundas på en bedömning av de motstående intressenas styrka. Vill en kommun, utan att avvakta fastställande av sådan plan, i förväg tvångsvis skaffa sig rådighet över mark för en av kommunen planerad stadsombyggnad måste vid prövningen av en ansökan om lösensrätt en vägning ske mellan behovet av ombyggnaden och intresset av att tillgodose konkurrerande markbehov. Det är icke så att enbart den omständigheten att en kommun för sin del beslutat företa en ombyggnad av det slag som i och

Ang. tillämpningen av expropriationslagstiftningen

för sig kan berättiga till zonexpropriation skulle hindra Kungl. Maj:t att väga det lokala intresset mot bedömningar som måste göras i ett större sammanhang.

Kungl. Maj:t måste vid sitt ställningstagande beakta alla föreliggande omständigheter, t. ex. behovet av att ge olika trafikslag tillräckligt expansionsutrymme på lång sikt. Det är oftast inte från början helt klart vilka mera allmänna intressen som kan beröras av en ansökan om zonexpropriation. Som underlag för en bedömning av sådana frågor kan krävas kompletterande uppgifter och överläggningar med företrädare för olika trafikgrenar. Att få fram tillräcklig utredning kan vara tidskrävande, men självfallet är det vid prövning av sådana zonexpropriationsärenden angeläget att så snart som möjligt komma fram till ett avgörande.

Herr BERGLUND (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Lundkvist för svaret, men jag vill liksom statsrådet anföra vissa principiella synpunkter på bedömningen av zonexpropriationsfrågor av det slag som jag tagit upp i min interpellation.

Denna interpellation berör två principiella frågor: dels huruvida zonexpropriationsinstitutet är gällande gentemot staten då staten är ägare till mark som omfattas av en ansökan om zonexpropriation, dels hur länge Kungl. Maj:t kan anses vara berättigad att ligga på ett zonexpropriationsärende.

Zonexpropriationsinstitutet har närmast föranletts av regleringen av Nedre Norrmalm i Stockholm. Institutet är tillämpligt blott beträffande områden som redan är tätbebyggda. Zonexpropriation skall beviljas då det är fråga om en genomgripande ombyggnad och denna lämpligen inte kan ske annat än i ett sammanhang och fråga har väckts om antagande eller ändring av stadsplan för området. Förutsättningen för att zonexpropriation skall kunna er-

hållas är således att fråga har väckts om en ändring av stadsplanen.

Statsrådets synpunkter på tillämpningen av zonexpropriationsinstitutet ger vid handen att han dessutom anser att alla frågor om konkurrerande markintressen skall vara lösta. Han pekar särskilt på viktiga regionala behov. I detta fall tycks det också vara viktigt att tillgodose de statliga markintressen som representeras av statens järnvägars innehav av mark inom det område för vilket zonexpropriation begärts av staden. Såvitt jag förstår, har denna tolkning av bestämmelserna om zonexpropriationsinstitutets användning inte avsetts vid institutets tillkomst. Meningen har, enligt mitt sätt att se, varit att en sammanvägning av alla dessa intressen skall ske vid fastställande av den stadsplan beträffande vilken fråga om ändring väckts. De regionala och statliga intressena kan därvid tillgodoses.

Om alla dessa frågor, som statsrådet synes mena, skulle vara lösta vid zonexpropriationens beviljande, äventyras hela meningen med institutet. Utredningar rörande sådana intressen bör i stället ske parallellt med kommunens praktiska åtgärder för att trygga stadsombyggnadens genomförande i ett sammanhang. Därigenom kommer det allmänna att vara bättre berett att i lämpligt sammanhang genomföra även de mera vittsyftande åtgärder som utredningarna kan motivera. Behovet av ytterligare tvångsåtgärder reduceras eller elimineras också på det sättet. Skulle ytterligare tvångsåtgärder vara behövliga, kan de alltjämt företas inom expropriationslagens ram, och någon tid har inte gått förlorad.

Kontentan av detta blir att tillämpning av zonexpropriationsbestämmelserna möjliggör en rationell planläggning av kommunens uppgifter utan förfång för andra allmänna intressen. En sådan tillämpning är snarast ägnad att underlätta tillgodoseendet av sådana intressen utan att äventyra andra allmän-

Ang. tillämpningen av expropriationslagstiftningen

na behov, medan tillämpning av expropriationslagens bestämmelser icke tillgodoser kommunens behov utan att därför kunna bättre jämna vägen för andra allmänna intressen.

Vad sedan gäller den andra frågan — hur länge Kungl. Maj:t kan anses vara berättigad att ligga på ett expropriationsärende — vill jag framhålla att det nu förflutit mer än fyra år sedan Kungl. Maj:t beviljade zonexpropriation för norra delen av området. För den nu aktuella delen, den södra, har inte beslut meddelats i anledning av stadens ansökan om zonexpropriation.

Jag kan förstå att det när ett departement byter chef — och detta har skett inte mindre än tre gånger medan denna ansökan legat — kan vara besvärligt för den nytillkomne chefen att sätta sig in i ett sådant här ärende. Men å andra sidan måste ju såväl departementet som samhället fungera och samhällets ombyggnad pågå — ett departement får väl vidtaga åtgärder för att handläggningen av ett ärende icke skall fördröjas otillbörligt länge, så som skett i detta fall enligt min mening.

Jag vill slutligen som ett glädjande tecken notera att Kommunalförbundet för Stockholms stads och läns regionala frågor i september 1968 beviljades nyttjanderätt för att föra en tunnelbanekropp genom vissa tomter i kvarteret Pennfäktaren och att KSL, efter ansökan i november 1968, den 31 januari 1969 beviljades rätt att expropriera sex fastigheter i kvarteret Pennfäktaren för genomförande av biljett-hallsbygge för tunnelbanan och omläggning av biltrafiken under byggnadstiden. Sistnämnda beslut av Kungl. Maj:t tillkom mycket snabbt och sedan jag den 15 januari i år hade avlämnat min interpellation i denna fråga.

Jag vet också att herr statsrådet tagit kontakt med staden för att lösa denna fråga, och jag hoppas att det blir ett positivt resultat.

Herr statsrådet LUNDKVIST:

Herr talman! Det är naturligtvis riktigt att detta förfarande skall gälla även mot staten. Jag menar inte att alla frågor skall vara lösta innan förfarandet kan tillämpas, men det finns i ett sådant sammanhang stora allmänna intressen som kan behöva prövas.

Slutligen är det inte så som herr Berglund först sade men som han kanske sedan själv i någon mån motbevisade, att detta ärende bara ligger i departementet. Här pågår diskussioner som jag i likhet med herr Berglund hoppas skall leda till sådana resultat att de allmänna intressen som i detta fall stått emot varandra skall kunna tillgodoses.

Herr BERGLUND (s):

Herr talman! Jag kan väl för att vara rättvis säga att ärendet legat i departementet, men att herr statsrådet på senaste tiden har tagit itu med det, vilket noteras med tacksamhet.

Det gläder mig att få svaret, att zonexpropriationsinstitutet gäller även statens mark. Nu vill jag också säga att den som känner till ärendet vet att det inte är så stora intressen man har att väga mot varandra. Statens järnvägar ville först placera ett hotell i dessa kvarter. Nästa fråga som kom upp var väl närmast att man vill ha en flygterminal där. Det kan tillgodoses då man fastställer stadsplan för området; man behöver inte avvakta genomförandet av zonexpropriation tills dessa frågor blir lösta. Själva expropriationsärendet kan avgöras utan hänsynstagande till dessa frågor som man i stället får ta upp vid fastställande av stadsplanen. Det kanske kan tänkas att staten anser sig förhandla bättre om man har ett tvång på att man inte beviljar en viss zonexpropriation.

Överläggningen ansågs härmed sluttad.

Om förenkling av företagens uppgiftsskyldigheter m. m.

Föredrogs ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 34, i anledning av motioner om förenkling av företagens uppgiftsskyldigheter m. m.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 884, av herr *Stefanson m. fl.*, och II: 999, av herr *Jonsson i Mora m. fl.*, hade anhållits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att vid utarbetande av direktiven för den utredning beträffande förenkling av företagens uppgiftsskyldigheter m. m., som komme att tillsättas med anledning av beslut av 1965 års riksdag, de i motionerna framförda förslagen särskilt måste beaktas.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att de likalydande motionerna I: 884 och II: 999 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr STEFANSON (fp):

Herr talman! Med anledning av detta utlåtande som tar upp motioner om förenkling av företagens uppgiftsskyldigheter vill jag göra några kommentarer.

Företagarnas tid upptas i dag i växande utsträckning av rent företagsadministrativt arbete. Det är så för alla företag och det är för företagen förenat med stora kostnader. Men jag tror att speciellt för de mindre företagen som inte har möjligheter att anställa specialister blir sådana här arbetsuppgifter särskilt betungande. De har ofta en rent produktionsteknisk bakgrund. Det är yrkesskicklighet och erfarenhet från praktiskt arbete vid maskinerna som ofta givit företagarna impulser och idéer till att starta eget företag. Det administrativa arbetet i företaget betraktar många av dem som ett nödvändigt ont vilket tar alltför mycken dyrbar tid från det produktiva arbetet.

Det har också i den näringspolitiska debatten riktats kritik mot de mindre

och medelstora företagen — en alltför generaliserande kritik tycker jag — som dock har ett visst fog för sig. Kritiken går ut på att den administrativa och den ekonomiska funktionen hos dessa företag är eftersatt. Då tycker jag att det är mycket viktigt för att höja dessa företags effektivitet och lönsamhet att man söker medverka till att just det administrativa och det ekonomiska arbetet i företagen underlättas så mycket som möjligt.

I det avseendet har också mycket gjorts från företagarnas egna organisationer. Jag kan som exempel nämna att Sveriges hantverks- och industriorganisation har byggt upp ett nät av bokföringsbyråer som skall hjälpa företagen med kalkylations-, bokförings- och redovisningsarbete. Moderna kontoplaner har utarbetats av branschförbund och näringslivsorganisationer. Dessa planer ger företagaren möjlighet att få en aktuell bild av kostnadsutveckling och lönsamhet i företaget. Vidare anordnas kurser och informationsmöten för företagsledare. Alla dessa åtgärder har vidtagits för att tillgodose de allt större krav som ställs på företagen i ett näringsliv som präglas av snabba förändringar och en allt hårdare konkurrens.

Mot den bakgrunden tycker vi motionärer — med herr Anders Jonsson som första namn i andra kammaren och jag i denna kammare — att statsmakterna också borde lämna sitt bidrag till rationaliseringssträvandena. Detta kan ske i första hand genom att försöka förenkla och samordna alla krav på uppgifter av olika slag och att handha uppbörderna av skatter och avgifter, som olika myndigheter ställer på företagarna. Ett företag inom produktion eller handel kan t. ex. ha att avge statistik till generaltullstyrelsen, kommerskollegium, riksförsäkringsverket, taxeringsmyndigheterna, länsarbetsnämnden, allmänna försäkringskassan och kontrollstyrelsen för att nu nämna några av de uppgiftskrävande verken. I vissa fall skall samma

Om förenkling av företagens uppgiftsskyldigheter m. m.

uppgifter lämnas till flera olika myndigheter.

Ganska snart kommer en utbyggnad av finansstatistiken att aviseras, vilket torde innebära att uppgifter infordras från mellan 15 000 och 20 000 företag. Här nödgas de berörda företagen att utan ersättning göra ett omfattande extraarbete för att kunna inleverera dessa uppgifter.

Jag är på det klara med att vissa av dessa uppgifter är nödvändiga för staten, exempelvis för att uppbördssystemet skall kunna fungera. Vi är också införstådda med uppfattningen att det är nödvändigt att såväl staten som det enskilda näringslivet till sitt förfogande har en aktuell statistik som visar utvecklingen inom olika branscher. Det är till nytta både för enskilda företag och för deras organisationer. Vi menar dock att en förenkling kan komma till stånd och bör genomföras snarast. Därför tycker jag det finns all anledning för staten att nu göra en fullständig genomgång av dessa problem och klarlägga de skyldigheter som åläggs företagen.

I vår motion har vi framhållit att målsättningen då bör vara, att alla uppgifter samlas på ett formulär och tillställs endast en myndighet. Jag förstår att inte alla uppgifter kan samlas på ett formulär som fylls i vid ett tillfälle och sänds in till en myndighet. Men man bör söka åstadkomma ett gemensamt cirkulär för så många uppgifter som möjligt. Med modern datateknik bör dessa uppgifter kunna lagras i en databank och sedan fördelas på de myndigheter som har behov av dem.

Redan år 1965 beställde riksdagen en sådan utredning hos regeringen. Den utredningen har vi ännu inte sett till. I ett interpellationssvar i andra kammaren under fjolårets riksdag förklarade finansministern att utredningen skulle tillsättas ganska snart. Men vi har ännu inte sett till den, och nu har man i utskottsutlåtandet aviserat den till inrevarande vårriksdag. Det är inte så

många veckor kvar på vårriksdagen, men jag hoppas, herr talman, att utredningen verkligen kan tillsättas med det snaraste och att åtgärder snart kan inriktas på att nedbringa företagens kostnader för det merarbete staten ålägger dem.

Herr talman! Med min förhoppning att denna utredning snart kommer till stånd avger jag inte något yrkande.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av utrikesutskottets utlåtande nr 3, i anledning av motioner angående riktlinjer för svensk export av krigsmateriel, m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 20, i anledning av motioner om förstatligande av krigsmaterielindustrin, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till statligt försarskydd, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser vissa allmänna frågor.

Punkten 1

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2

Lades till handlingarna.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser utbildningsdepartementets verksamhetsområde; och

nr 69, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser handelsdepartementets verksamhetsområde,

varvid utlåtandena nr 62, 64—66 och 68 företogs punktvis till avgörande.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 70, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70, i vad avser inrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte motioner.

Punkten 1

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2

Lades till handlingarna.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser industridepartementets verksamhetsområde;

nr 72, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser justitiedepartementets verksamhetsområde; och

nr 73, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser utrikesdepartementets verksamhetsområde,

varvid utlåtandet nr 71 företogs punktvis till avgörande

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 74, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser försvarsdepartementets verksamhetsområde.

Punkterna 1 och 2

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 3

Lades till handlingarna.

Om befrielse från arvsskatt för vissa stiftelser och sammanslutningar

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 76, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 77, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser utbildningsdepartementets verksamhetsområde;

nr 79, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser inrikesdepartementets verksamhetsområde; och

nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser civildepartementets verksamhetsområde,

varvid utlåtandena nr 75 och 78 företogs punktvis till avgörande.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Om befrielse från arvsskatt för vissa stiftelser och sammanslutningar

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 34, med anledning av motioner angående befrielse från arvs-

skatt för vissa stiftelser och sammanslutningar som är befriade från gåvoskatt.

Till behandling hade bevillningsutskottet förehått:

1) de likalydande motionerna I: 73, av herr *Jacobsson, Gösta*, samt II: 95, av herrar *Regnell* och *Lothigius*, i vilka motioner hemställdes, att riksdagen måtte antaga i motionerna infört förslag till förordning angående ändring i förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt, vilket förslag avsåg, att flertalet av de stiftelser, som nu vore befriade endast från gåvoskatt, också skulle befrias från arvsskatt; samt

2) de likalydande motionerna I: 328, av herr *Lindblad*, och II: 374, av fru *Nettelbrandt m. fl.*, vari yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om förslag till ändring i förordningen om arvsskatt och gåvoskatt i syfte att från arvsskatt befria ideell stiftelse och sammanslutning, som främjade t. ex. religiösa, välgörande eller eljest allmännyttiga ändamål, samt folketshusförening, bygdegårdsförening eller annan liknande sammanslutning, som hade till främsta syfte att anordna eller tillhandahålla allmän samlingslokal.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på återopade grunder hemställt, att riksdagen måtte avslå

- 1) motionerna I: 73 och II: 95 samt
- 2) motionerna I: 328 och II: 374.

Reservation hade anförts av herrar *Yngve Nilsson* (m), *Sundin* (cp), *Gösta Jacobsson* (m), *Annerås* (fp), *Levin* (fp) och *Magnusson* i Borås (m), fru *Nettelbrandt* (fp) samt herrar *Börjesson* i Falköping (cp) och *Josefson* i Arrie (cp), vilka på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte med anledning av motionerna I: 73 och II: 95 samt I: 328 och II: 374 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till nästa års riksdag angående ändring av förordningen om arvsskatt och gåvoskatt i

Om befrielse från arvsskatt för vissa stiftelser och sammanslutningar

syfte att från arvsskatt befria ideell stiftelse och sammanslutning som främjade t. ex. religiösa, välgörande eller eljest allmännyttiga ändamål samt folketshusförening, bygdegårdsförening eller annan liknande sammanslutning som hade till främsta syfte att anordna eller tillhandahålla allmän samlingslokal.

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (m):

Herr talman! Det är inte precis någon ny vårprimör som bevillningsutskottet med detta ärende tillför kammarens matsedel i dag. Det hör till de gamla sakerna, och jag kan inte utlova några nya smaksensationer i ärendet.

Vad som ligger bakom de i bevillningsutskottets betänkande avhandlade motionerna är den omständigheten att vissa stiftelser för allmännyttiga ändamål i beskattningshänseende behandlas olika när det gäller arv och när det gäller gåvor. Det som motionärerna och reservanterna här har begärt är att stiftelser och sammanslutningar som är befriade från gåvoskatt också skall vara befriade från arvsskatt. Så är nu fallet endast beträffande arv till ändamål av särskilt hög samhällsnyttodignitet, t. ex. rikets försvar och barns och ungdoms fostran samt ändamål som tillgodoser ålderstigna och sjuka. Däremot tillämpas för andra stiftelser eller sammanslutningar som främjar religiösa, välgörande, konstnärliga, idrottsliga eller andra liknande kulturella eller eljest allmännyttiga ändamål arvsbeskattning enligt klass III med en skatt på mellan 10 och 30 procent. Staten kräver sin tribut vid arv även när det gäller sådana här stiftelser.

Reservanterna tycker att det är något ologiskt att en frikostig givare som under sin livstid skänker en penningssumma till så behjärtansvärda ändamål som det här gäller åtnjuta skattefrihet, under det att skatt skall utgå, om han skänker bort samma summa efter sin död genom testamente. Detta befrämjar inte tillkomsten av sådana testamentariska förordnanden för sam-

hällsnyttiga ändamål, och det gäller ofta verkligt behjärtansvärda ting.

Bevillningsutskottets majoritet har ställt sig negativ till våra initiativ i fjolliksom i år och åtskilliga andra år — och nu i år under hänvisning till den pågående kapitalskatteutredningen som skall göra en översyn även av arvs- och gåvobeskattningen. Bevillningsutskottets majoritet menar, att vi bör kunna lugna oss till dess att resultatet av kapitalskatteutredningens arbete föreligger — och det väntas ske under 1970. Detta låter sig säga, men vi har påmint om saken i minst tio år, och det må vara begripligt om många har blivit otåliga. Man vet inte heller något bestämt om när kapitalskatteutredningens blivande betänkande kommer att resultera i proposition och vad denna kan komma att innehålla i nu ifrågavarande hänseende.

Reservanterna hemställer att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om proposition till nästa års riksdag angående arvsskattebefrielse för de uppräknade stiftelserna.

Jag yrkar, herr talman, bifall till reservationen av herr Yngve Nilsson m. fl.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! Min gode vän herr Gösta Jacobsson erkände att det inte var någon nyhet som vi här diskuterar. Han var inte heller i stånd att anlägga några nya synpunkter på frågan. Personligen är jag villig att instämma i det uttalandet, att det inte går att anlägga några nya synpunkter på frågan.

Herr Jacobsson säger att oppositionens företrädare är otåliga i denna fråga, och det har oppositionen rätt att vara och ge uttryck för och ställa yrkanden om. Majoriteten menar att det under pågående utredning i ett ärende, där man ställer i utsikt att resultatet av utredningens arbete kommer att föreligga redan 1970, inte är ändamålsen-

Ang. formalisering av domsskrivningen i brottmål

ligt att i dag skriva till Kungl. Maj:t och hemställa om förslag angående ändring av förordningen om arvsskatt och gåvoskatt redan nästa år.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr förste vice talmannen, som för en stund övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, jämlikt föreliggande yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Gösta*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 34, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Gösta*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 65;

Nej — 56.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkanden:

nr 36, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 16 maj 1958 (nr 295) om sjömansskatt;

nr 37, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i tulltaxeringsförordningen den 13 maj 1960 (nr 391), m. m.;

nr 38, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om antidumping- och utjämningstull, m. m.; samt

nr 39, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i uppbördsförordningen, m. m.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets utlåtande nr 21, angående anslag på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1968/69 under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m.

Vad utskottet i detta utlåtande hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 22, i anledning av motioner om en översyn av riksdagens handläggnings- och kanslirutiner, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. formalisering av domsskrivningen i brottmål

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtande nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken jämte motion i ämnet.

Ang. formalisering av domsskrivningen i brottmål

Genom en den 14 februari 1969 dagtecknad proposition, nr 26, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden och lagrådets protokoll, föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.

I propositionen hade föreslagits vissa ändringar i rättegångsbalken som hade aktualiserats av det arbete på uppbyggnaden av ett rättsväsendets informationssystem (RI) som bedrevs inom justitiedepartementet. Detta arbete vore ett led i strävandena att rationalisera de rättsvärdande organens verksamhet. I en första etapp av RI skulle det allmänna kriminalregistret samordnas med det hos rikspolisstyrelsen förda s. k. personregistret och läggas om för automatisk databehandling i den datamaskinläggning som styrelsen förfogade över. Uppgiftslämnandet från domstolar och andra myndigheter till registren skulle samtidigt förenklas. Kopia av dom eller beslut som skulle registreras skulle användas som meddelande till registren i stället för uppgifter enligt de särskilda formulär som nu begagnades. Med anledning härav hade bland annat föreslagits, att Kungl. Maj:t skulle bemyndigas meddela närmare föreskrifter om avfattning av dom och beslut i brottmål.

I anledning av propositionen hade väckts en motion, nr 922 i första kammaren, av herrar *Alexanderson* och *Ernulf*, i vilken motion yrkats, att riksdagen skulle avslå förslaget om standardisering av domsskrivningen samt att riksdagen i andra hand, om förslaget om formalisering av domsskrivningen bifölles, skulle avslå förslaget om ändring i den inbördes ordningen av domens olika moment, i kap. 30, 5 och 7 §§ rättegångsbalken.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte, med avslag

å motionen I:922, bifalla förevarande proposition, nr 26.

Reservation hade anmälts av herrar *Alexanderson* och *Ernulf* (båda fp), vilka likväl ej antytt sin åsikt.

Herr ALEXANDERSON (fp):

Herr talman! I detta ärende är det fråga om ändringar i rättegångsbalken, som ansetts påkallade av justitiedepartementets planer på att införa automatisk databehandling inom de olika register, som har anknytning till rättsväsendet. Jag har tillsammans med herr Ernulf i en motion yrkat avslag på dessa lagförslag, men jag vill i detta sammanhang framhålla, att avsikten med motionen icke — såsom möjligen vissa i stor brådska tillkomna argument i motionen kunde tyda på — varit att avstyrka denna rationalisering av registren genom modern datateknik. Meningen har endast varit att påvisa, att lagändringarna icke är behövliga för att åstadkomma det önskade resultatet och att de ur andra synpunkter är mindre lämpliga.

Det är sålunda en enkel åtgärd, som icke kräver lagändring, att bestämma hur uppgifterna från domstolar och andra myndigheter till det centrala dataregistret skall vara avfattade och att fastställa formulär härför. Om dessa utformas så, att de kan överensstämja med första sidan i en enkel rutinmässig dom, lär det också utan vidare följa med, att även själva domarna avfattas på detta sätt, så att uppgiftsskyldigheten lätt och smidigt kan fullgöras genom att man gör en fotokopia av domen eller de relevanta delarna därav.

Men det är svårt att konstruera ett formulär så, att det passar för även mera komplicerade fall, och då kan det vara mera praktiskt att domen utformas efter omständigheterna i det särskilda fallet och att uppgiften till registret avfattas särskilt i anslutning till det allmänt använda formuläret. Det bör dock fasthållas att domens väsentliga

Ang. formalisering av domsskrivningen i brottmål

ändamål bör vara avgörande för dess utformning, medan uppgifter till registren är en andrahandssak. Datatekniken bör inte påverka domarnas utformning så att de inte på bästa sätt fullgör sitt egentliga syfte.

Under behandlingen i utskottet har vi erfarit att justitiedepartementets avsikt nu — i motsats till vad som framgått av tidigare blankettförslag — är att ta en viss hänsyn till förekomsten av särskilt komplicerade fall och använda sig av det begärda bemyndigandet på ett sätt som inte binder domstolarna onödigt hårt.

Allvarligare är en annan ändring som föreslagits i detta sammanhang. Den gäller ordningen mellan de olika avsnitten i brottmålsdomarna. Enligt gällande lag upptas dessa i den logiskt naturliga ordningen: yrkande, domskäl, domslut. Propositionsförslaget går ut på att ordningen skall omkastas, så att domslutet skall komma före yrkandena och domskälen. Detta förslag har framförts utan remissbehandling, även om en eller annan av remissmyndigheterna självmant uttalat en åsikt i frågan.

Jag vill inte bestrida att det kan tänkas att det i vissa enkla mål och mycket formbunden uppställning kan vara lämpligt med den angivna ordningen, men det finns många fall där en sådan ologisk uppställning är olämplig och kommer att te sig mycket säregen. Jag vill framhålla att den nya regeln skall gälla alla brottmålsdomar såväl i underrätt som i hovrätt och i högsta domstolen, medan domsformulären för närvarande avses bli tillämpade endast i underrätterna. Deras användning i hovrätterna är för närvarande en öppen fråga, och i högsta domstolen skall de enligt uttalande i propositionen ej alls komma i fråga.

Följande exempel må belysa konsekvenserna av den föreslagna lagregeln. En vanlig fastställande dom i hovrätt eller i högsta domstolen brukar nu lyda — efter redogörelse för den överkla-

gade domen: N. N. yrkar strafflindring. Hovrätten fastställer underrättens dom. Enligt propositionen skulle ordningen bli den omkastade: »Hovrätten fastställer underrättens dom. N. N. har yrkat strafflindring.» Nu finns det visserligen en specialregel om förenklade domar som möjligen kan användas för att rätta till en sådan onaturlig ordning. Men det gäller bara helt fastställda domar. Skulle den högre rätten vilja ändra på straffmätningen och t.ex. säga, att den inte gör annan ändring i domen än att straffet nedsättes till så och så, då finns enligt propositionen ingen möjlighet att komma ifrån den ologiska ordningen. Det mest otillfredsställande är här inte att domslutet skall föregå domskälen, som ju i dessa enkla fall spelar en undanskymd roll, utan att domslutet till och med skall sättas före yrkandena.

Även när det gäller muntligt avkunnande av dom har propositionen bytt plats mellan domskäl och domslut. I detta fall bör dock, som utskottet uttalat, domstolarna inte vara helt bundna av den angivna ordningen.

Även när det gäller avfattningen av den skriftliga domen bör enligt min mening Kungl. Maj:t ha möjlighet att i de närmare anvisningar om domsavfattning, som skall meddelas, för vissa fall göra avsteg från den ordning, vari de olika avsnitten är uppräknade i paragrafen.

Då motionärerna sålunda kompromissvis uppnått vissa uppmjukningar i utskottets skrivning har vi avstått från att vidhålla vårt avslagsyrkande, och jag har därför inte heller, herr talman, här i kammaren något yrkande.

Herr SVEDBERG, ERIK, (s):

Herr talman! Herr Alexandersons inlägg mynnade ju inte ut i något särskilt yrkande utan var mera av allmän resonemangskaraktär, men det kanske ändå bör föranleda några kommentarer.

Någon remissinstans har i anslutning

Ang. formalisering av domsskrivningen i brottmål

till behandlingen av detta ärende sagt, att rättsväsendet och särskilt själva domstolsprocessen inte lämpar sig för några rationaliseringssträvanden. Det finns vissa grundläggande regler och principer som det inte är så lätt att rucka på. Även inom rättsväsendet finns dock vissa, vad man kan kalla, kontorsmässiga avsnitt där givetvis liksom på många andra områden tekniska landvinningar kan komma till användning för att stärka effektiviteten. Rättsväsendets informationssystem, förkortat RI, som håller på att byggas upp inom justitiedepartementet och vars riktlinjer utskottet godkänner utgör givetvis ett betydelsefullt led i dessa effektivitetssträvanden. Herr Alexanderson var ju också helt införstådd härmed.

Det är alltså nu meningen att utskrivningen av dom i brottmål i underrätterna skall ske på formulär som sedan i kopia skall skickas till datacentralen, alltså i en form som lämpar sig för automatisk databehandling. I den motion, som herr Alexanderson nämnde, sägs det att det kunde vara lämpligare att domen finge utskrivas på det sätt som man vid underrätterna är van vid. Uppgifterna i domen skulle därefter tas in på ett särskilt formulär som skulle skickas in till datacentralen. Det är klart att det hela skulle kunna fungera även på det sättet. Utskottet har emellertid tagit hänsyn till att om en kopia av den dom, som domstolen avkunnar, användes blir det mindre utrymme för den mänskliga faktorn i form av feluppgifter. Fel kan lättare insmyga sig, om ett särskilt utdrag skall göras ur domen för att skickas in till datacentralen.

Den föreslagna ordningen att vid utskrivandet av domen domslutet skall anges först och domskälen därefter sammanhänger givetvis med användandet av formulär vid databehandlingen. Vidare föreslås att samma avfattning skall användas även i de instanser där formulären inte kommer till användning. Meningen är att man därmed skall

uppnå en viss enhetlighet i utskrivandet av dom i brottmål, oberoende av om den skall gå till databehandling eller inte.

Vad till sist gäller själva uppläsandet av domen har utskottet skrivit att praxis i domstolarna har varit att man haft en viss frihet i detta avseende. Man har inte slaviskt behövt följa texten. Utskottsmajoriteten menar att denna praxis bör få gälla också i fortsättningen, även om man anser att huvudregeln bör vara att domslutet läses först. Vi har konstaterat att det systemet för domens avfattning förekommer i många andra länder, och det kan också vara praktiskt för den som vid läsandet av en dom snabbt vill få klarhet om dess innebörd.

Det bör också noteras att exempelvis lagrådet, som granskat förslaget, inte haft några erinringar mot vare sig avfattningen av domen på det sätt som här föreslås eller sättet för uppläsandet av densamma.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr ALEXANDERSON (fp):

Herr talman! Jag vill bara göra ytterligare några reflexioner.

Vi har nog litet var den erfarenheten att datatekniken inte är någon fullgod garanti för att inte felaktigheter skall uppstå. Den är inte heller någon garanti för att man skall få lättförståeliga dokument. Vi har väl litet till mans erfarenhet av hur t. ex. försäkringsbrev o. d. ser ut nu för tiden. Det krävs ofta ett ganska ingående studium för att man skall få klart för sig vad de innebär.

De första formulär som visades som exempel på hur man tänkt sig domformulären var också ganska skrämmande ur den synpunkten. De var försedda med rutor, kryss och sådant. Jag är faktiskt rädd för att en sådan utformning snarast skulle kunna innebära en fara för att själva domarna lätt

skulle bli felaktiga. Det är inte heller så lätt att kollationera sådana domar mot varandra när det hänger mycket på i vilken ruta det ena eller andra står.

Det var emellertid, som jag nämnde, inte meningen att jag skulle motsätta mig det föreslagna systemet, men det bör tillämpas med förstånd och med en viss flexibilitet. Det är i förhoppningen att den nya ordningen vid tillämpningen skall uppfylla de kraven som vi har avstått från vårt avslagsyrkande.

Herr SVEDBERG, ERIK, (s):

Herr talman! Det är här när det gäller utskrivandet av formaliserade domar fråga om en försöksverksamhet, och det skall säkerligen utkristallisera sig ett system som innebär att domarna inte blir svåra att läsa och förstå, utan i det avseendet bättre och mer förenklade. Vi bör väl i vart fall räkna med att utvecklingen skall bli sådan. Avsikten är också att det hela skall gå på remiss när en viss försöksverksamhet bedrivits. Även det bör vara en garanti för att vi här inte ger oss in på vanskligheter.

Herr Alexanderson sade att det kan bli fel vid databehandlingen. Den tekniska utvecklingen på det området skall väl leda till att felmarginalen blir mindre. Att domslutet skall skickas in i kopia är också en viss garanti för att det i varje fall i det momentet inte blir skrivfel eller andra felaktigheter.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt.

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr 29, i anledning av motioner om handläggning av narkotikamål inom stängda dörrar;

nr 30, i anledning av motioner om rätt att överklaga övervakningsnämnds beslut i passärende; och

Ang. pensionstillskott

nr 31, i anledning av motion om omprövning av bestämmelserna beträffande handel med explosiva varor.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av andra lagutskottets utlåtande nr 39, i anledning av motioner angående sjukpenningklass vid s. k. bristyrkesutbildning, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. pensionstillskott

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om pensionstillskott, m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, jämte i ämnet väckta motioner.

Genom en den 7 mars 1969 dagtecknad proposition, nr 38, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden och lagrådets protokoll, föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om pensionstillskott,
- 2) lag om ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring,
- 3) lag om ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen om allmän försäkring,
- 4) lag om ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension,

dels bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Propositionen hade, såvitt anginge lagförslagen, hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet. I övrigt hade propositionen hänvisats till statsutskottet och behandlats i detta utskotts utlåtande 1969: 53.

Ang. pensionstillskott

I propositionen hade föreslagits ett nytt program för årliga folkpensionshöjningar från och med den 1 juli 1969. Förslaget innebar en ökning av folkpensionerna upp till en viss garantinivå genom pensionstillskott som ökades för varje år under en tioårsperiod. Pensionstillskottet skulle första året motsvara 3 procent av basbeloppet och sedan öka med motsvarande belopp varje år under tioårsperioden, alltså upp till 30 procent av basbeloppet. Genom de nya pensionstillskotten skulle folkpensionens årsbelopp den 1 juli 1969 öka med 180 kronor för en ensam pensionär och med 360 kronor för ett pensionärspar. Pensionstillskotten skulle läggas ovanpå nuvarande folkpension, som liksom pensionstillskotten genom värdesäkring- en ökade vid prisstegringar. Pensionstillskotten skulle utgå till pensionärer som icke hade ATP-pension eller som hade låga ATP-belopp. Genom pensionstillskotten kunde folkpensionsbeloppen beräknas stiga till — bortsett från kommunalt bostadstillägg — 5 400 kronor för ensam pensionär och 8 472 kronor för ett pensionärspar den 1 juli 1969.

Propositionen innehöll vidare förslag om uppmjukning av reglerna för inkomstprövningen av bland annat de kommunala bostadstilläggen.

I samband med propositionen hade utskottet behandlat följande i ämnet väckta motioner, nämligen

A. vid riksdagens början väckt motion:

1) motionen II: 321, av herrar *Hyltander* och *Enskog*, samt

B. i anledning av propositionen väckta motioner:

2) de likalydande motionerna I: 943, av herr *Peterson, Eric*, och herr *Åkeson*, samt II: 1080, av herr *Jonsson* i Mora och herr *Sellgren*,

3) de likalydande motionerna I: 949, av herrar *Brundin* och *Strandberg*, samt II: 1088, av herr *Carlshamre*,

4) de likalydande motionerna I: 951, av herr *Nyman*, och II: 1090, av herr

Westberg i Ljusdal och herr *Andersson* i Örebro, samt

5) de likalydande motionerna I: 952, av herr *Werner*, och II: 1089, av herr *Hermansson m. fl.*, såvitt anginge de i motionerna under 1 och 2 upptagna yrkandena.

I motionerna I: 949 och II: 1088 hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:ts måtte anhålla om utredning angående och förslag till ur AP-fonden finansierad komplettering av de i proposition nr 38 föreslagna pensionstillskotten.

I motionerna I: 952 och II: 1089 hade yrkats, såvitt nu vore i fråga, att riksdagen med bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts proposition nr 38 skulle besluta,

1. att pensionstillskotten skulle utgå med belopp grundade på 4 procent av basbeloppet och att förslaget till lag om pensionstillskott i denna del av 2 § skulle erhålla i motionerna angiven lydelse samt

2. att pensionstillskotten skulle utgå med oreducerade belopp även till förtidspensionerade, personer som upp- bure förtida uttag av ålderspension och dem som erhöle änkepension.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på återopade grunder hem- ställt,

A. att riksdagen måtte — med avslag på motionerna I: 943 och II: 1080 samt I: 952 och II: 1089, båda motionsparen i förevarande del — antaga det genom propositionen framlagda förslaget till lag om pensionstillskott;

B. att riksdagen måtte antaga det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring;

C. att riksdagen måtte — med avslag på motionerna I: 943 och II: 1080 i förevarande del — antaga det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen om allmän försäkring;

Ang. pensionstillskott

D. att riksdagen måtte — med avslag på motionerna I: 943 och II: 1080 i förrevarande del samt motionen II: 321 — antaga det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension; samt

E. att följande motioner

1) motionerna I: 949 och II: 1088 samt

2) motionerna I: 951 och II: 1090 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid utlåtandet fanns fogat ett särskilt yttrande av herr *Hübinette* (m) och fröken *Wetterström* (m).

Herr WERNER (vpk):

Herr talman! När vi diskuterar kostnadskrävande reformer tycker jag mig märka en tydlig tendens hos utskottsmajoriteten att inte anse sig behöva argumentera mot invändningar och förslag från annat håll som går längre än vad regeringen föreslår. I detta fall är enigheten inom utskottet fullständig, om jag undantar de borgerliga ledamöterna, som ju i ett par fall har enskilda motioner. Det förekommer också ett särskilt yttrande av ett par ledamöter i moderata samlingspartiet. Behoven och det statsfinansiella utrymmet är, tycks utskottsmajoriteten anse, exakt vad man från regeringens sida angivit, och något annat behöver inte diskuteras. Det kan inte hjälpas att jag ändå anser att jag bör anmäla en avvikande mening.

En av de båda pensionärsorganisationerna, Pensionärernas riksförbund, formulerade vid sin 18:e kongress i fjol målsättningen, att pensionärer bör ha samma lön, dvs. pension, som låglönegrupperna har. Det kan väl sägas att detta i och för sig är en blygsam målsättning. Då skall man också lägga märke till att målsättningen, när man genomfört den föreslagna pensionsförbättringen fram till år 1978, innebär lägre inkomster än för dagens låglöne-

grupper. Att deras läge måste förbättras tycks ju vara en allmän mening.

Den andra och ojämförligt största pensionärsorganisationen, nämligen Pensionärernas riksförbund, kritiserade genom sitt representantskap vid dess möte i mars i år mycket starkt det nu framlagda förslaget. Allt tal, sägs det i det uttalandet, om ekonomisk utjämning mellan låg- och höginkomsttagare i detta avseende har nonchalerats. Det är ett hårt omdöme men icke desto mindre riktigt.

Från denna utgångspunkt, herr talman, kan det väl ändå sägas att det finns fog för omdömet att målsättningen för den kommande tioårsperioden är alltför blygsam. Det är en långsammare takt i pensionsförbättringen än den vi hittills har haft. Eftersom det gäller en eftersatt grupp finns det skäl att besluta om en kraftigare höjning.

En annan fråga — och den vill jag faktiskt skjuta i förgrunden — gäller de oreducerade pensionstillskotten. Regeringsförslaget går ut på att tillskotten skall reduceras i samma mån som grundbeloppen. Har en förtidspensionerad en tredjedel av full pension, skall han bara få samma andel av pensions-tillskottet eller 60 i stället för 180 kronor. Jag har i ett annat sammanhang i denna kammare ställt frågan: Vad händer med exempelvis en byggnadsarbetare vars arbetsförmåga reduceras med en tredjedel? I de flesta fall blir han utan arbete. Skulle inte behovet av det inkomstlyft för pensionstagarna som pensionstillskottet syftar till vara lika stort, ja varför inte större för dessa människor, än för en pensionär som uppbär full pension?

Utskottets resonemang om att relationerna mellan de olika förmånerna inte får rubbas vill jag faktiskt helt underkänna. Det kan inte och får inte vara någon evig lag att just den relation vi för närvarande har skall bestå i alla tider. LO har i sin skrivelse till regeringen i början av detta år för sin del förordat en reformering av förtids-

Ang. pensionstillskott

pensionens belopp, vilket jag helt instämmer i. Men det är inte detta vi här för ett resonemang om, utan blott och bart om att tillskotten bör vara enhetliga och oreducerade.

I utskottsutlåtandet hänvisas till att riksförsäkringsverket skall utreda frågan om att i ökad utsträckning bevilja förtidspension åt äldre arbetskraft. Vi var inne på den frågan när vi behandlade pensionsålderns sänkning. Låt oss nu anta att en reform av sådant slag blir genomförd. Äldre arbetare, hårt slitna av pressande arbete, blir förtidspensionerade, enligt LO:s propå med full pension. Den på dessa grunder pensionerade arbetaren får helt pensionstillskott, men den som har sett sig nödsakad att göra förtida uttag får nöja sig med reducerat pensionstillskott. Jag efterlyser, herr talman, logiken i detta resonemang.

I vår motion påpekar vi att bristen på jämlikhet förstärks genom det nu föreliggande förslaget, vilket väl inte var meningen. Detta kan heller inte vara rimligt i dessa dagar då jämlikhetskravet förs fram med så starkt eftertryck från alla håll.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till motionerna I: 952 och II: 1089.

Herr HÜBINETTE (m):

Herr talman! Jag skall bara med några ord kommentera det särskilda yttrande som är fogat till andra lagutskottets utlåtande i detta ärende. Det har tillkommit bl. a. med anledning av en motion som begär en utredning om komplettering av de ekonomiska betingelserna för de pensionärer som står utanför ATP-systemet.

Vi är alla glada åt det tillskott som om en stund kommer att beslutas. Det har också tillkommit i en anda av enighet både på utredningsstadiet och när utskottet behandlade ärendet. Men det finns i alla fall vissa ting som utöver detta behöver beaktas.

Det är ett faktum att tre kvarts mil-

jon pensionärer står utanför det här ATP-tillskottet. Siffran pendlar från 900 000 vid tioårsperiodens början till 600 000 vid tioårsperiodens slut. Den yngsta pensionären kommer att vara 83 år när beslutet får full genomslagskraft. Det säger en hel del om tillskottets storlek.

Utskottets ordförande talade i utskottet om igelkott då vi diskuterade motionärernas förslag och ansåg att man skulle akta sig för dess taggar. Jag tycker att man i jämlikhetens intresse — den jämlikhet som herr Werner nyss efterlyste — borde kunna ta på den här materian utan att sticka sig och utan att betrakta den som en het potatis.

Vi har tidigare sagt — synpunkter som återkommer i den aktuella motionen — att vi för alla de pensionärer som står utanför ATP-systemet skulle kunna tänka oss ett snabbare tillskott än vad man kan ge på det här föreslagna sättet. Men det är tydligen så att den här materian är brännbar, och ingen vill gå i bräsch för det förslag jag förordar. Men de tre kvarts miljon pensionärer som berörs av den här frågan kommer i kläm trots påståendet om jämlikhet.

Herr förste vice talmannen STRAND (s):

Herr talman! Jag tror herr Werner ser en smula för ensidigt på innehållet i andra lagutskottets utlåtande när han fått uppfattningen att det är utskottet som avväger vilket utrymme som finns för kostnadskrävande reformer. I det här avseendet har denna avvägning gjorts av en utredning, som varit enig i sitt förslag att pensionstillskotten skall ha den utformning som återfinns i propositionen, nämligen 180 kronor om året eller rättare sagt 3 procent av basbeloppet per år under 10 år framåt.

Utskottet har accepterat detta förslag i medvetande om att avvägningen skett i departementet, inte bara beträffande de sociala utgifterna utan också gemen-

Ang. pensionstillskott

samt med finansdepartementet om vad det finns för utrymme för förslagets genomförande. Om någon nu vill ytterligare höja pensionstillskotten måste man också tala om varifrån pengarna skall tas. Resurserna är disponerade i och med att statsverkspropositionen har framlagts, och om inga särskilda omständigheter inträffar måste alltså nya resurser skapas för andra önskemål om sociala reformer eller dylikt.

Det är måhända riktigt som herr Werner säger, att de föreslagna tillskotten inte når upp till de höjningar som genomförts under den senaste tioårsperioden. Det vet inte jag eftersom detta förhållande inte undersökts, men i fråga om standardtillägg förmodar jag att de når upp till ungefär samma nivå. I de belopp vi nu redovisar som den totala folkpensionen ligger nämligen också vad som sammanhänger med penningvärdeförsämringen eller övriga förändringar under tiden. Det är ju också avsikten att sådana tillägg skall ske under den tioårsperiod som påbörjas den 1 juli i år med de tillskott på 180 kronor som här är föreslagna.

Herr Werner vill vidare att pensions- tillskotten skall utgå med fullt belopp till samtliga pensionärer oavsett om reducerad pension föreligger. Men de här beloppen kommer i fortsättningen inte att bli något slags särskilt tillskott, därför att de kommer att ingå i den allmänna pensionen. För en ensamstående pensionär ökas pensionen med 180 kronor från 5 220 kronor till 5 400, osv. undan för undan. Det är väl naturligt att när man bestämt sig för en avvägning av de reducerade pensionerna efter en viss skala måste man följa denna skala eller också göra om den för varje år allteftersom nya tillskott blir nödvändiga, om fullt tillskott skall utgå.

Nu nämnde herr Werner framför allt det förtida uttaget. Jag har redan tidigare sagt att förtida uttag gör vederbörande helt frivilligt och är då medveten om de konsekvenser som följer därmed, nämligen att det blir en viss

reducering om man tar ut pensionen fyra år eller två år tidigare än vid pensionsåldern 67 år. Det finns inga restriktioner för dessa uttag. Följaktligen finns det inte någon som helst anledning att särskilt premiera dem, så länge det får betraktas såsom en ren fördel för den som inte kan få förtidspension men ändå tycker att han har det så ställt att han kan utnyttja det förtida uttaget och få sin pension exempelvis från 63 års ålder. Detta måste för de flesta innebära att vederbörande har något annat bakom att ta till när inte den reducerade pensionen är tillräcklig.

Änkepension kan ju utgå med en femtondel. Jag vet inte vad det finns för sakligt skäl till att man skall ge 180 kronor i tillägg till en femtondels änkepension. Härtill finns ju inte någon som helst anledning. Har vi beslutat en gradering, så får vi väl antingen göra om graderingen eller också får vi följa den och låta de förbättringar av pensionsbeloppen som sker i fortsättningen utgå efter samma skala.

Vidare nämnde herr Werner också förtidspensionerna, som ju kan utgå reducerade till en tredjedel eller två tredjedelar av fullt belopp, och att det där skulle vara motiverat att ge fullt tillägg med 180 kronor. Då kommer vi in i precis samma administrativa besvärligheter, dvs. att tillskottet blir en särskild del av förtidspensionen, och det tycker jag inte det finns någon anledning till. Tycker man att en tredjedel eller två tredjedelar är för lågt tilltaget, så får man väl ändra det. Och det är ju vad Landsorganisationen har begärt, nämligen att när arbetsförmågan är nedsatt till hälften pensionen bör utgå med 50 procent och inte med $33\frac{1}{3}$ procent. Det förslaget är dock ännu inte prövat.

Sedan kan jag hålla med herr Werner om att förtidspension egentligen borde utgå med ett högre procenttal, eftersom den ju väsentligen avser de aktiva, som kan ha försörjningsbörda, vilket ålders-

Ang. pensionstillskott

pensionärerna i regel inte har. Om man skulle besluta så, skulle väl alla bli glada. Men tänk vilket väsen det skulle bli när förtidspensionen en gång i framtiden skall reduceras till ålderspension. Det är ju rent psykologiska reaktioner som uppkommer vid sådana tillfällen, om det nu skulle vara ett bättre procenttal för förtidspensionen som sedan skulle sjunka till ålderspensionsprocenttalet, som är 65. För sjukförsäkringen gäller exempelvis 80 procent, och samma procenttal skulle man ju mycket väl kunna tänka sig också beträffande förtidspensionen. Men då blir det en reduktion när vederbörande fyller 67 år eller uppnår den lägre pensionsålder som då kan gälla. Jag tror inte att den som då drabbas av reduktionen blir lika nöjd som den gången han fick förbättringen.

Jag tycker också att herr Hübinette refererar litet på fri hand när han talar om vad jag skulle ha sagt i utskottet om igelkottens vassa taggar. Jag är inte riktigt säker på att alla här kan tolka vad som låg i det. Jag sade nämligen, att det är underligt att de moderata, alltså det gamla högerpartiet, kommer igen med ett förslag som mötte sådant motstånd sist. I det sammanhanget sade jag att igelkotten fortfarande kan ha taggar och erinrade om hunden som möjligen ger sig på igelkotten första gången men inte gör det en gång till, om han har blivit blodig om nosen första gången.

Vad herr Hübinette i ett särskilt yttrande har velat ge uttryck åt är inte det här om igelkotten, utan det att folkpensionärer som icke har ATP-pension borde kunna få en utfyllnad från tilläggs pensioneringen, om resurserna inte räcker till för att ge en tillfredsställande höjning av folkpensionen.

Jag vet att i samband med införandet av tilläggs pensionen i dess nuvarande form förekom olycksprofetier från borgerligt håll, kanske i första hand från högerns sida, där man förmenade att systemet vilade på en lagstiftning som man fick räkna med att riksdagsmajo-

riteten kunde ändra än hit, än dit under kommande år. Man menade att det inte fanns någon säkerhet för de pensionerade. Det är klart att det låg någonting i det påståendet, men de enda som försökt utnyttja dessa möjligheter till ändringar är tills vidare de moderata, som vill använda pengarna till något annat än vad de är avsedda till. Fonderna är nämligen avsedda att trygga pensionerna enligt ATP-systemet, inte att förstärka folkpensionerna. Vill man förstärka folkpensionerna får de kostnaderna tas från samma håll som för pensionerna i övrigt — av allmänna medel. Har man inte råd att betala en höjning av folkpensionen med de resurser som nu täcker folkpensionskostnaderna, nämligen skattemedel i den mån avgifterna inte räcker till, så skall man inte anlita en källa som är avsedd för annat ändamål. Jag tycker inte att det vore något annat än att krypa bakom verkligheten. Jag har fortfarande den uppfattningen att de moderata är inne på fel väg, när de vill så att säga riva sönder bärigheten i hela systemet genom att använda stora belopp för annat ändamål än det de är avsedda för.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr WERNER (vpk):

Herr talman! Herr Strand vill göra gällande att jag är något ensidig. Han menar att jag tycks tro att det är utskottet som gör de statsfinansiella avvägningarna och hänvisar till att dessa har gjorts dels av en enhällig utredning, dels av regeringen. Jag gör emellertid inte utskottet huvudansvarigt, utan vill med mitt exempel bara påvisa utskottets något ensidiga sätt att argumentera för propositionen.

Sedan återkommer herr Strand till det förtida uttaget, som vi tidigare diskuterat, och säger att de som gör förtida uttag är medvetna om vad det innebär. Ja, det är de säkert i många fall,

Ang. pensionstillskott

men jag framhöll också i den debatt vi förde tidigare vilka konsekvenser ett förtida uttag för med sig. Jag påminde då om vad LO anfört i sin hemställan till regeringen, där det påpekas att förtida uttag också medför en reducering av pensionen för övergångsgenerationen genom minskning av antalet poängår inom ATP. LO anförde också att tilläggsförmånerna inom folkpensioneringen inte utgår före 67 års ålder till den som gör förtida uttag. Konsekvensen av det hela blir, som jag sagt tidigare, och jag kan upprepa det i dag — att den som gör ett förtida uttag får en avsevärt sämre trygghet efter sin aktiva tid än den som kan invänta ordinarie pensionsålder.

Jag vill också, herr talman, eftersom det argumentet återkommer i dag, beröra kostnadsfrågan. Det är alltid så att utrymmet för reformer bestäms av vad regeringen just för tillfället anser vara riktigt från statsfinansiell synpunkt.

Man bör, säger herr Strand, kunna peka på var pengarna skall tas. Det var likadant när vi diskuterade en allmän sänkning av pensionsåldern. Så är det också när vi diskuterar andra kostnadskrävande reformer, och så är det helt följdriktigt här i dag. Till det vill jag anförda att den merkostnad per år som vårt förslag innebär, svarar ungefärligen mot den skattelättnad som regeringen föreslår för företagen i proposition nr 100 till årets riksdag. Denna proposition, som bygger på företagskatteutredningens betänkande, innebär enligt en till utredningen avgiven reservation av ledamoten Tord Ekström lindringar för företagen som betyder ett skattebortfall för staten på minst 300 miljoner kronor redan vid nuvarande avskrivningsunderlag. I det fallet anses alltså inte det statsfinansiella läget vara sådant att det behöver tillmätas någon betydelse.

Jag har med det exemplet visat att det inte bara går att hänvisa till vilket ekonomiskt utrymme regeringen anser

finnas och sedan avstå från ytterligare argumentation.

Herr HÜBINETTE (m):

Herr talman! Jag vill bara i någon mån bemöta herr Strand när han talar om att pengarna i AP-fonderna skall gå till det ändamål som var avsikten när man skapade dessa fonder. Det är naturligtvis riktigt i och för sig. Men när man vid beslutandet av en sådan här reform — som vi alla varit glada åt och enhälligt slutit upp omkring — är medveten om att den yngsta i den berörda gruppen kommer att vara 83 år när reformen får full genomslagskraft, så blir reformen något av struts-politik. Jag kan inte hjälpa det, men när jag anslöt mig till förslaget, kände jag det själv som om jag gömde mig bakom detta beslut och tyckte att det ändå är bra som det nu blir. Man måste emellertid beakta verkningarna av reformen, och då menar jag att man bör kunna pröva andra former för att snabbt komplettera dessa människors ekonomiska livsbetingelser. Motionärerna har sagt att varför inte titta litet på vad vi här föreslagit. Det är ändå så ytterligt litet av den enorma ekonomiska tillväxten som skulle tas i anspråk, men det är en stor skara människor det här gäller, människor som dagligen hör talas om jämlikhet och rättvisa.

Herr förste vice talmannen STRAND (s):

Herr talman! Jag hade haft bättre förståelse för herr Hübinettes medkänsla med de pensionärer som har låga pensioner, om han hade kunnat komma med parollen: Låt oss ta en skattehöjning av ett eller annat slag för att finansiera reformen. Det hade varit något som kom från hjärtat; det som kommer fram nu är inte något annat än rädsla för att fonderna skall bli för stora och besvärande.

Det är faktiskt så, herr Hübinette, att det är 900 000 personer av 1 250 000 personer som inte har ATP, men det är

Ang. pensionstillskott

inte 900 000 personer som är utan tillägg till folkpension. Det finns nämligen andra pensioner än ATP, och det är bara de som inte får tillägg som är tagna med i bilden. Tilläggen kommer att avräknas gentemot ATP under förutsättning att dessa pensioner är så stora att de överstiger den marginal som finns, 10 gånger 180 alltså 1 800 kronor. Har de mer från ATP får de inget ytterligare. När de når taket mister de resten av tilläggen. Det blir inte de som redan fått ATP som kan få reducering, eftersom de inte får några nya höjningar, utan det är de nya årgångar som kommer till och som följaktligen har fler pensionsgrundande år. Men i varje fall är ATP med i bilden och får täcka en del av de kostnader som eljest skulle täckas av pensionstillskotten.

Jag håller fortfarande fast vid att herr Werner är litet ensidig, när han så helt nonchalerar kostnaderna för de reformer som hör till det sociala området. Dessa kostnader blir nämligen stora, eftersom det är så många som skall åtnjuta förmånerna. Om vi som utgångsläge tar det år för något mer än 10 år sedan, nämligen 1958, när det stora ATP-beslutet fattades, finner vi att totalkostnaderna har stigit mer än vad folkpensionerna har ökat rent individuellt, beroende på att det har blivit så många fler pensionärer.

Det sägs i proposition nr 38 att den totala ökningen av kostnaderna på detta område under den närmaste tioårsperioden beräknas till i varje fall 1 300 miljoner kronor. Därtill kan man räkna med att kostnaderna för ATP under denna tioårsperiod stiger med 4 miljarder kronor. Det kommer alltså att ske förbättringar i detta avseende, men man bör inte bara räkna med dessa 900 000 personer som jag här nämnt i jämförelse med de 300 000 som nu uppbär ATP, utan man bör också tänka på de pensioner som utgår till dem som har varit i stats- och kommunaltjänst och till tjänstemän på enskilda arbetsmarkna-

den och till dem som nu är försäkrade i ATP och som undan för undan får högre pensioner allteftersom intjänandeåren blir fler. Det blir en bättre statistik, när vi kommer tio år framåt i tiden. Men det kommer ändå att bli många som inte får annat än folkpension. Många har nämligen inte haft någon förvärvsinkomst alls under låt oss säga den aktiva tiden; alla hemmafruar har ju ingen inkomst som ligger till grund för ATP. Många har också förvärvsinkomster av sådant slag att de inte kan betraktas som pensionsgrundande. Vi bör därför tänka på att folkpensionen förbättras under de år som kommer, men vi orkar inte med att ta allt på en gång.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen enligt de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare på bifall till utskottets hemställan med den ändring, som föreslagits i motionerna I: 952 och II: 1089, såvitt nu vore i fråga; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om pensionstillskott, m. m., såvitt den ej avser lagförslagen, jämte motioner.

Vad utskottet i detta utlåtande hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtanden:

nr 42, i anledning av motioner om återplacering i sjukpenningklass i visst fall; samt

nr 43, i anledning av motion om samordning mellan sjukpenning och sjukbidrag.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Interpellation ang. bortforslande och skrotning av bilvrak

Föredrogos ånyo tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 33, i anledning av motioner angående utformningen av körkort;

nr 34, i anledning av motioner om obligatorisk reflexanordning för gående; och

nr 35, i anledning av motioner om rätten att parkera i s. k. T-kors.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo och företogs punktvis till avgörande jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70, såvitt propositionen avser jordbruksärenden; och

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 35, i anledning av motion om åtgärder för att förhindra trafikolyckor bland skolungdomen;

nr 36, i anledning av motioner om intensifierad forskning och upplysning om allergier; samt

nr 37, i anledning av motioner om inrättande av beställningscentraler för byggnadsreparationer.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 134, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående stödåtgärder på fiskets område, m. m. jämte motioner; samt

nr 135, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående veterinärmedicinsk rådgivnings- och laboratorieverksamhet jämte motioner.

Anmäldes och bordlades en av bankoutskottet jämlikt § 21 riksdagsstadgan gjord anmälan, att till utskottet från Nordiska rådets svenska delegation inkommit framställning med förslag till ändringar i reglementet för delegationen.

Anmäldes och bordlades styrelsens för riksdagens förvaltningskontor framställning om ADB-teknikens utnyttjande i riksdagsarbetet.

Interpellation ang. bortforslande och skrotning av bilvrak

Herr SVENINGSSON (m) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! De övergivna bilvraken har under senare år blivit ett betydande problem. Antalet bilar som varje år utranteras och går till skrot är stort. Sannolikt rör det sig om bortemot 150 000 st. per år.

År 1967 antog riksdagen en lag om flyttning av fordon i vissa fall. I övrigt finns inte några särskilda författningsbestämmelser som har direkt tillämpning på de fall, då det är önskvärt att samhället ingriper mot bilvrak i naturen.

När man reser på våra vägar och ser alla bilvrak som står uppställda i skogsdungar och på andra platser i naturen på olika håll i landet, främst i närheten av städer och samhällen, verkar detta stötande och minst sagt ovärdigt ett turistland som Sverige. Från ansvarigt håll har anförts att det pågår en intensiv miljövård. Bilvraken i naturen jävar detta påstående.

Vissa verkstäder och skrotfirmor samlar ihop bilvrak i syfte att ta vara på användbara bildelar för försäljning.

Meddelande ang. enkel fråga

Resterna av bilvraken samlas därefter på platser som ofta inte är de mest lämpliga. En större vanprydnad i naturen går knappast att finna än upplagsplatser med 100- eller 1 000-tals skrotbilar. När bilvraken är helt eller delvis »nedslaktade» lagras de i ofantliga mängder för framtida skrotning. I vissa fall har bilvraken t. o. m. stuvats på ett sådant sätt att ett framtida omhändertagande för nedskrotning har omöjliggjorts.

Frågan om bilvrakens bortforslande och skrotning måste snarast lösas. Det är som jag ser det inte enbart en fråga om nedskräpning i naturen, förfulning och intrång på enskild mark. Bilvraken innebär dessutom en allvarlig fara för lekande barn. Faromomenten vid lek i bilvrak, som också resulterat i allvarliga olyckor, utgöres av vassa plåtar och krossade rutor, bensinångor, batterisyra och mycket annat.

Det är inte bara allmänheten som ivrigt väntar på besked i denna fråga. Även kommunerna, som känner opinionens tryck och som tagit på sig ett visst ansvar, känner osäkerhet, speciellt när det gäller frågan om vem som skall stå för kostnaderna för bortforsling och skrotning av bilvraken.

Även om bilskrotningsfrågan är svåröst, bör den snarast bringas till sin lösning. Med anledning av en motion vid 1966 års riksdag citerade allmänna beredningsutskottet (utlåtande 1966: 7) bl. a. ett uttalande från bilskrotningsutredningen: »Tillräckliga legala hjälpmedel för att hindra uppkomsten av s. k. bilkyrkogårdar har utredningen funnit föreligga i gällande bestämmelser i 1964 års naturvårdslag.» Utredningen understryker emellertid angelägenheten av aktivitet på området från berörda myndigheters sida. En sådan aktivitet har ännu inte kunnat noteras, trots att frågan riksdagsbehandlats ett flertal gånger under de senaste åren.

Jag hemställer därför om kammarens tillstånd att till chefen för kommunika-

tionsdepartementet få ställa följande fråga:

När har herr statsrådet för avsikt att framlägga förslag om bortforslande och skrotning av bilvrak i naturen och utfärda direktiv om en skälig röjning på sådana bilkyrkogårdar som ur allmän synpunkt verkar stötande?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Anmälades och bordlades följande motioner:

nr 1046, av herr *Jacobsson, Gösta*, och herr *Pettersson, Arne*, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse nr 71, med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation; samt

nr 1047, av fru *Segerstedt Wiberg*, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse nr 71, med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation.

Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla fråga denna dag framställdes av herr *Sveningsson (m)* till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet: »Har Herr Statsrådet uppmärksammat att det på många mindre, allmänna vägar i skogsbygderna på långa vägsträckor inte finns några platser för omlastning av virke från lastbil till släpvagn och avser Herr Statsrådet att vidtaga några åtgärder för att åstadkomma en förbättring i detta avseende?»

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.51.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert

Onsdagen den 30 april

Kammaren sammanträdde kl. 11.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollet för den 22 innevarande månad.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 142, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken; och

nr 143, i anledning av motioner om rätt att överklaga övervakningsnämnds beslut i passärende.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 144, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) jämte motioner;

nr 145, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 16 maj 1958 (nr 295) om sjömansskatt;

nr 146, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i tulltaxeringsförordningen den 13 maj 1960 (nr 391), m. m.;

nr 147, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om antidumping- och utjämningsstull, m. m.; samt

nr 148, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i uppbördsförordningen, m. m.

Herr förste vice talmannen tillkännagav, att herr Strandbergs under punkten 1 å föredragningslistan omförmälda enkla fråga komme att besvaras av herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet Lundkvist efter det en inom andra kammaren pågående debatt vore avslutad.

Ang. åtgärder för kontroll av trafiken med snöscooter

Ordet lämnades till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet BENGTTSSON, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr *Skårmans* (fp) interpellation angående åtgärder för kontroll av trafiken med snöscooter, och nu yttrade:

Herr talman! Herr Skårman har frågat justitieministern vilka åtgärder som vidtagits för att få till stånd en reglering av användningen av översnöfordon och när förslag till lagstiftning i ämnet kan väntas.

Interpellationen har överlämnats till mig för besvarande.

Vad gäller användningen av översnöfordon i samband med jakt får jag erinra om att i jaktstadgan den 1 januari 1968 intagits en ny 11 § där tidigare bestämmelser om jakt från motordrivet fordon kompletterats och förtydligats. Bl. a. gäller numera att jakt med skjutvapen inte får ske från något slag av motordrivet fortskaffningsmedel. Sådant fortskaffningsmedel får inte heller användas för att söka efter vilt eller för att spåra, förfölja, genskjuta eller hinna upp villebråd eller på annat sätt hindra det att undkomma. Förbuden omfattar självfallet även jakt från snöscooters och andra översnöfordon. Den

Ang. åtgärder för kontroll av trafiken med snöscooter

tvekan som tidigare kan ha rätt i fråga om användning av sådana fordon vid jakt är alltså undanröjd.

Övriga i interpellationen berörda frågor beträffande en reglering av användningen av översnöfordon utreds sedan våren 1968. Sålunda behandlar motorredskapsutredningen frågor som hänger samman med fordonens beskaffenhet och kraven på förarna. Rennäringssakkunniga prövar frågor som har samband med renskötseln, naturvården, jakt- och fiskevården, turismen m. m. Utredningen och de rennäringssakkunniga samråder och avser enligt uppgift att lägga fram sina förslag samtidigt. Eventuella förslag till åtgärder torde kunna läggas fram för riksdagen tidigast under nästa år.

Herr SKÄRMAN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min interpellation. Jag ställde den till justitieministern då den närmast föreföll mig vara en lagfråga, men jag är fullt medveten om att den okontrollerade trafiken med översnöfordon framför allt snöscooters måste ses ur många synpunkter. Riksdagsman Tobé i andra kammaren interPELLERADE för något år sedan med hänsyn framför allt till naturvårdsfrågorna och fick då svar från kommunikationsministern.

Utgångspunkten för min interpellation var främst djurskyddsproblemet, men det är ju också en del av naturvården, så jag är glad över att frågan denna gång hamnat hos jordbruksministern, där ju naturvårdsfrågor har sin naturliga hemort. Kanske kan vi därför snart vänta oss ett kraftfullt initiativ för att komma till rätta med denna trafik, som är till oerhörd nytta för den legala och hårda verksamheten i fjällregionerna men blivit en plåga för både djur och människor i händerna på okontrollerade och hänsynslösa okynnesåkare.

Sedan kommunikationsministern svarade herr Tobé och då hänvisade till att Kungl. Maj:t strax innan — den 26 april

i fjol alltså — givit motorredskapsutredningen i uppdrag att, med beaktande i tillämpliga delar av de direktiv som gäller för utredningen i övrigt, företa en rättslig översyn av översnöfordonens ställning, har tydligen enligt svaret i dag på min fråga icke hänt något annat än att rennäringssakkunniga fått i uppdrag att samråda med motorredskapsutredningen i sådana frågor som har samband med renskötseln, naturvården, jakt- och fiskevården, turismen m. m.

Det är bra att så sker, det har mitt fulla gillande. Huvudsaken är att det inte fördröjer frågan om att få kontroll på de allt snabbare snöscooters och de allt talrikare och alltmer hänsynslösa förarna.

Jag har i min rätt utförliga interpellation framhållit att jag inte syftar till att försvåra förhållandena för nyttotrafiken. Sedan jag ställde min fråga har jag från ett par håll fått bekräftat att de som har sin gärning i fjällregionerna är mest angelägna om att få kontroll över den hänsynslösa nöjestrifiken, så därvidlag råder inte något missförstånd.

Statsrådet Bengtsson påminner i sitt svar om att 1938 års jaktstadga den 1 januari 1968 fått en ny 11 § med klara och skärpta bestämmelser om jakt med motorfordon från luftfarkoster och motordrivna fordon. Jag har med mig bestämmelserna här, och jag anser att de är bra. Jag tror att de pressades fram genom några filmavsnitt i TV, som visade vilka råa och osportsliga metoder människor kan använda mot försvarslösa djur.

Men en lag måste kunna användas. Det är där jag i min interpellation vill ha in stöten. Utan registrering och identifiering av fordonen och utan körkortskrav och därmed kontroll av förarnas lämplighet — nykterhet t. ex. — har vi ingen kontroll över trafiken. Det är en växande skara av anonyma marodörer och nöjesåkare vi vill ha kontroll över.

Jag hörde en riksdagskollega — i denna kammare för övrigt — klaga över att påskfriden uppe i fjällen störts av ekan-

Ang. åtgärder för kontroll av trafiken med snöscooter

de snöscooters med öppna avgasnings-spjäll. Vi vet att djuren skräms bort från sin hemvist, att djur som väcks i sin vintersömn ofta går sin undergång till mötes, och vi har sett på film och hört talas om hänsynslösa och osportsliga jakter. Det är sådant vi vill ha bort. Jag vet att jordbruksministern delar denna synpunkt. Jag väddar till statsrådet Bengtsson att använda sitt inflytande till att påskynda en lösning av denna fråga.

Herr statsrådet BENGTTSSON:

Herr talman! I sakfrågan skall jag självfallet inte ta upp någon diskussion med herr Skårman, eftersom jag i allt väsentligt känner på precis samma sätt som han. Där dessa fordon gör nytta skall man använda dem men inte där de gör skada.

Vad jag vill framhålla är att herr Skårman har bett om en redogörelse för hur långt denna fråga har avancerat, och jag har lämnat det beskedet att vi kan få ett förslag från regeringen nästa år. Att vi inte kan få det i år hör samman med att de två av mig nämnda utredningarna kommer att lämna sina förslag i år. Men dessa skall bli föremål för sedvanlig remissbehandling, och herr Skårman vet att det tar tid. Remissmyndigheterna vill ju ha längre tid än Kungl. Maj:t ger dem.

Jag är självfallet inte beredd att här i detalj ange hur man tänkt sig att utforma bestämmelserna så att de blir betryggande i den situation vi nu har. Vi kommer att så fort som möjligt ta ställning till denna fråga när remissbehandlingen av utredningen är klar.

Herr SKÅRMAN (fp):

Herr talman! Vi är inte på motsatta linjer här, det vet jag förut, och jag är glad för det. Jag är också glad åt de sista orden i statsrådets anförande, nämligen att han ämnar göra sitt bästa för att påskynda ärendet.

I sammanhanget vill jag peka på en sak som hände just när jag lämnade in min

interpellation men som kanske inte var den huvudsakliga anledningen till att jag interPELLERADE. Det hände på norskt område att björnar väcktes upp ur sitt ide och drevs över på den svenska sidan av gränsen, där de sedan inte jagades men skrämdes och förföljdes av snöscooterförare. Det där är något som vi också borde ta upp. I Sverige är vissa djur fridlysta som på norska sidan är fredlösa året om. Det finns till och med djur som är fridlysta här men som det är skottpengar på i Norge. Jag tycker att det skulle vara trevligt om vi kunde få samma bestämmelser i båda länderna. För närvarande har vi inga bestämmelser om snöscooters, men det har norr-männen. Vi har fridlysning och skydd åt en rad sällsynta djur, men så är inte fallet i Norge. Där borde det kunna ske en samordning.

Jag tackar för svaret än en gång.

Herr KAIJSER (m):

Herr talman! I anslutning till herr Skårmans interpellation och det svar som han har fått vill jag endast understryka hur viktig den här frågan är. Snöscooters har inneburit en revolution för de avlägset boende och den nyttrafik som behövs i fjällen. På grund av förhållanden som herr Skårman redogjort för har detta fortskaffningsmedel emellertid också inneburit väldiga ingrepp i naturen, vilka särskilt går ut över djuren där.

Vad beträffar jakten är väl, som det har framhållits, lagstiftningen ordnad på ett tillfredsställande sätt, men det är den övriga nöjestrifiken, vilken har ökat så kolossalt under den senaste tiden, som verkligen oroar alla dem som har med dessa förhållanden att göra.

Jag är glad över det svar som jordbruksministern har lämnat och vill endast understryka betydelsen av att en lagstiftning kommer till stånd och att det inte dröjer länge innan den kommer.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Ang. utbyggnaden av flygfälten inom stockholmsområdet

Vid föredragning av bankoutskottets anmälan jämlikt § 21 riksdagsstadgan, att till utskottet från Nordiska rådets svenska delegation inkommit framställning med förslag till ändringar i reglementet för delegationen, hänvisades framställningen till bankoutskottet.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet styrelsens för riksdagens förvaltningskontor framställning om ADB-teknikens utnyttjande i riksdagsarbetet.

Föredrogs och hänvisades

motionen nr 1046 till konstitutionsutskottet och

motionen nr 1047 till statsutskottet.

På framställning av herr förste vice talmannen beslöt kammaren nu, kl. 11.14, att — för att bereda herr statsrådet Lundkvist tillfälle att, när debatten i andra kammaren så tillåte, lämna ovan berört svar på enkel fråga — ajournera sina förhandlingar till kl. 11.45.

Kammarens förhandlingar återupptogs kl. 11.45.

Ang. utbyggnaden av flygfälten inom stockholmsområdet

Herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet LUNDKVIST erhöll ordet för att besvara herr *Strandbergs* (m) fråga angående utbyggnaden av flygfälten inom stockholmsområdet, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 24 april, och anförde:

Herr talman! Herr Strandberg har efterlyst en redogörelse för det dagsaktuella läget avseende utbyggnad och investeringar på flygfälten i stockholmsområdet.

I luftfartsverkets investeringsprogram för budgetåren 1968/69 och 1969/70 ingår f. n. investeringar på Arlanda flyg-

plats avseende bl. a. uppställningsplatser för flygplan och en provisorisk station för inrikestrafik. På Bromma flygplats planeras bl. a. vissa kompletteringar av radio- och elutrustning. Den sammanlagda kostnaden har beräknats till drygt 12 miljoner kronor. I enlighet med de riktlinjer som riksdagen antagit för investeringar på statens flygplatser upptogs våren 1968 förhandlingar mellan företrädare för kommunikationsdepartementet och berörda kommunala myndigheter i storstockholmsområdet om kommunalt bidrag till de aktuella investeringarna på ifrågavarande flygplatser. Förhandlingarna beräknas kunna avslutas inom kort. Luftfartsverket är berett att påbörja arbetena så snart ett eventuellt avtal träffats och godkänts av nämnda myndigheter och Kungl. Maj:t.

Vad gäller utbyggnaden av flygfälten i stockholmsområdet på litet längre sikt vill jag erinra om det utredningsarbete som pågår inom luftfartsverket avseende ett helt nytt stationsområde på Arlanda. Vidare pågår inom ramen för regionplanarbetet för stockholmsområdet en utredning om möjligheten till lokalisering av ytterligare flygfält inom regionen. Detta arbete sker i kontakt med bl. a. luftfartsverket och flygföretagen.

Herr STRANDBERG (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Lundkvist för svaret på min fråga. När jag ställde den hade jag inte kännedom om att vi i dag inte skulle ha något arbetsplenium. Jag är glad att statsrådet ändå tar sig tid att komma hit för att diskutera detta väsentliga spörsmål.

Det svar jag fått talar, vad gäller Arlanda, närmast om den provisoriska stationen för inrikestrafiken. Men i svaret säger statsrådet en sak som jag är något konfunderad över. Att det pågår förhandlingar känner jag till, men nu sägs det att luftfartsverket är berett att påbörja arbetena så snart ett *eventuellt* avtal träffats och godkänts. Jag utgår

Ang. utbyggnaden av flygfälten inom stockholmsområdet

verkligen, statsrådet Lundkvist, ifrån att det inte är fråga om ett eventuellt avtal utan att det är fråga om att här måste till ett avtal.

När jag ställde min fråga gjorde jag det med utgångspunkt från en tidningsuppgift, enligt vilken statssekreteraren i kommunikationsdepartementet krävde att få ett klart besked av KSL. Enligt vad jag fattade skulle detta besked från KSL:s sida vara framlagt den 17 april. Jag har nu också konstaterat att KSL har svarat kommunikationsdepartementet den 18 april. När jag tittar på vad det här svaret innehåller kommer jag i tankarna tillbaka till vad jag en gång från denna talarstol yttrade om den cirkus som pågår mellan flygföretagen, KSL och departementet. Jag säger detta av den enkla orsaken att KSL fortfarande vidhåller sin inställning — och gör det ganska bestämt — att man icke vill acceptera det beslut som riksdagen fattade rörande principer för investeringar på våra flygplatser. Man har den bestämda uppfattningen att Arlanda flygplats skall betecknas som riksflygplats och att det är helt en statlig angelägenhet att svara för Arlandas utbyggnad. Men man säger vidare att man naturligtvis kommer i sådana speciella situationer, inte minst med hänsyn till överflyttningen av inrikestrafiken som redan har påbörjats, att man ändå måste acceptera den provisoriska utbyggnad som nu skall pågå. Man understryker emellertid i detta sitt svar till kommunikationsdepartementet att detta är att se såsom ett engångsbidrag för att klara den kritiska situation som uppkommit och att den principiella inställningen är oförändrad, dvs. att här vill man inte vara med och betala.

Jag har inte ställt frågan, herr talman, för att försöka »nagla fast» kommunikationsministern utan snarare därför att jag vill att kommunikationsministern skall känna med sig att han har vårt stöd i sitt agerande gentemot KSL. Det är för mig det mest väsentliga. I annat fall tvingas vi här i riks-

dagen till att ånyo ta upp principfrågan om investeringspolitiken.

Att förhållandena på Arlanda redan nu är totalt föråldrade tror jag också att statsrådet och jag är helt överens om. Jag skall i dag, herr talman, lämna brommafrågan därhän; man begär ju nu att skiljemän skall kopplas in med hänsyn till gamla avtal. Det är beklämmande att konstatera att i Arlandas ankomsthall på 300 m² vid trafiktoppar 450 personer vistas samtidigt. Det betyder ett utrymme av 0,7 m² per person. Avgångshallen ger i sin tur vid trafiktoppar ett utrymme av 1,2 m² per person.

Nyligen har vi startat övergången till jettrafik på lulelinjen, och vi kommer såvitt jag förstår att under årets lopp ha övergång även på andra inrikeslinjer. Det är fullständigt föråldrade förhållanden man får uppleva på Arlanda i dag. Allt detta gör att jag avslutningsvis än en gång vill understryka att statsrådet med kraft bör verka för att en investering här kommer till stånd. Den är nödvändig om inte hela flygutvecklingen i landet skall halka efter fullkomligt.

Jag hoppas att statsrådet förstår att någon kritik icke riktades mot honom i min fråga. Snarare innebär den ett understödjande av statsrådets oavvisliga plikt att lägga sin tunga hand på det rådande förhållandet så att vi får en vettigare lösning än vi har i dag.

Herr statsrådet **LUNDKVIST:**

Herr talman! Med hänsyn tagen till den helhjärtade uppslutning från frågeställarens sida som departementet tydligen kan påräkna skall jag inte utveckla några ytterligare synpunkter på ärendet i dag, eftersom det är en sak som vi har att diskutera med de kommunala myndigheterna i Stockholm.

Jag vill bara lämna den upplysningen att KSL har givit en rekommendation men att vi avvaktar det besked vi måste få från Stockholms stad och Stockholms läns landsting innan vi kan komma i gång med de arbeten som också jag är

Ang. utbyggnaden av flygfälten inom stockholmsområdet

utomordentligt angelägen om att vi skall kunna utföra så snabbt som möjligt.

Till slut vill jag gärna säga att detta »eventuellt», som finns med i svaret, inte skall uppfattas som något så illavarslande att man inte kan våga förutsätta — vilket jag gör — att vi såväl på den statliga som på den kommunala sidan är angelägna om att nå ett resultat som skall möjliggöra den utbyggnad herr Strandberg är intresserad av.

Herr STRANDBERG (m):

Herr talman! Jag har bara den kommentaren till vad herr statsrådet nu sade att jag för mitt vidkommande inte ser någonting tokigt i att herr statsrådet

ännu en gång ger KSL det föreläggandet att till en viss tidpunkt avlämna sitt slutliga besked. Kräv detta, kräv det till ett visst datum! Bli beskedet inte det jag tror herr statsrådet och jag själv vill ha, då skall vi ta upp debatten på nytt.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 11.55.

In fidem

Bengt Lambe

/Solveig Gemert